

158.

2

Η ΠΕΙΡΟΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΕΣΤΙΑΣ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

3

1980

Handwritten signature or initials

ΕΤΟΣ Γ'

ΤΕΥΧΟΣ 1

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ-ΙΟΥΝΙΟΣ 1980

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1940

ΕΔΡΑ: οδός Στρατηγού Καλλάρη 2, τηλ. 277 185, Θεσσαλονίκη

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Πρόεδρος: Γαβριήλ Μιχαήλ, δικηγόρος

Α' Αντιπρόεδρος: Έπαμεινώνδας Βαδίλης, γεωπόνος τ. Έπιθεωρητής Γεωργίας

Β' Αντιπρόεδρος: Νικόλαος Μπετζούνης δικηγόρος

Γεν. Γραμματείς: Θεοφάνης Βλάχος, έμπορος

Ταμίας: Αντώνιος Ντασκαγιάννης, διευθυντής ύπ/τος τραπεζής

Έφορος Μελετών: Φώτιος Πέτσας, καθηγητής Πανεπιστημίου

Έφορος Άλληλεγγύης: Άλεξάνδρα Τοτοκώτση, οικοκυρά

Έφορος Ψυχαγωγίας: Ευάγγελος Τίλλης, άρτοποιός

Έφορος Νεολαίας: Βασίλειος Γκέλης, σκαλιστής

ΗΠΕΙΡΟΣ

EPIRUS

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΕΙΟΥ

A PERIODICAL PUBLISHED BY

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ THE EPIROTIC SOCIETY OF THESSALONIKI

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

2, Stratigou Kallari Street,
Thessaloniki, Greece

Χειρόγραφα για δημοσίευση, αντίτυπα δημοσιευμάτων για άναγγελία ή βιβλιοκρισία, περιοδικά για άνταλλαγή κλπ. άποστέλλονται: *Περιοδικό «Ηπειρος», Γραφεία Ήπειρωτικής Έστίας Θεσσαλονίκης, οδός Στρατηγού Καλλάρη 2, Θεσσαλονίκη.*

Χρηματικά έμβάσματα: *Ήπειρωτική Έστία Θεσσαλονίκης, οδός Στρατηγού Καλλάρη 2, Θεσσαλονίκη.*

Συνδρομή έτήσια, έσωτερικού	δρχ. 200
Νομικά πρόσωπα, Όργανισμοί κλπ.	» 400
Κοινότητες, Σχολεία κλπ.	» 400
Συνδρομή έτήσια έξωτερικού	δολλ. 12
Τιμή τεύχους	δρχ. 100

Έπιμέλεια ύλης: Έπαμεινώνδας Χ. Βαδίλης, Νέστορος Τύπα 3, Θεσσαλονίκη
Σχέδιο έξωφύλλου: Άργύρης Κούντουρας.

Τσιγκογραφήματα: Δούκας - Άρτοποιός - Βιάρος.

Τυπογραφείο Άθανασίου Άλτιντζή, οδός Βασ. Σοφίας 83, Θεσσαλονίκη.

Η ΠΕΙΡΟΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΕΣΤΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΕΤΟΣ Γ'

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΙΟΥΛΙΟΣ 1980

ΤΕΥΧΟΣ 1

Άπο τή Θεσσαλονίκη...

Με τὸ τεύχος αὐτὸ ἡ Ἑπειρος μπαίνει στὸν τρίτο χρόνο ἀπὸ τὴν ἔκδοσή της. Ὁμολογουμένως στὴ διετία ποὺ μᾶς πέρασε διάνυσε ἓνα δρόμο ἀρκετὰ δύσκολο καὶ τραχὺ, ἀλλὰ τελικὰ κατόρθωσε νὰ ἐπιβιώσει καὶ νὰ σταθεῖ ὀρθία στὶς ἐπάλξεις εὐγενικῶν ἀγῶνων γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ Ἑπειρωτικοῦ πνεύματος καὶ τὴν παρουσίαση τοῦ Ἑπειρωτικοῦ πολιτισμοῦ στὸ χῶρο τῆς Βορείου Ἑλλάδος.

Ὅλη αὐτὴ ἡ ἐπιτυχία εἶναι ἀποτέλεσμα ἐθελοντικῶν καὶ ἀνιδιοτελῶν προσπαθειῶν πολλῶν συμπατριωτῶν μας ποὺ συνεργάστηκαν στὰ δύο αὐτὰ χρόνια ποὺ μᾶς πέρασαν, ὥστε τὸ περιοδικό μας νὰ μπορέσει ν' ἀνταποκριθεῖ στοὺς ὑψηλοὺς σκοποὺς ποὺ εἶχε τάξει ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς ἐκδόσεώς του.

Ἦταν καιρὸς ἡ Ἑπειρωτικὴ Ἑστία ἡ κορυφαία μας αὐτὴ ὀργάνωση στὴν συμπρωτεύουσα τῆς Ἑλλάδος στὴ Θεσσαλονίκη ν' ἀποκτήσει τὸ βῆμα της ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἐκτὸς τῶν ἄλλων θὰ μπορεῖ νὰ διατυπώνει τὶς ἀπόψεις της γιὰ κάθε θέμα ἢ πρόβλημα ποὺ ἀφορᾷ τὴν ἰδιαιτέρα μας πατρίδα τὴν Ἑνιαία Ἑπειρο καὶ τὸν ἀπανταχοῦ εὐρισκόμενο Ἑπειρωτισμό.

Γι' αὐτὸ μὲ τὸ σημερινὸ τεύχος ἡ Ἑπειρος ἀπευθύνει θερμὴ παράκληση πρὸς ὅλους τοὺς Ἑπειρῶτες ὅπου καὶ ἂν βρίσκονται ἀρχίζοντας ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ πνεύματος τοὺς συμπατριῶτες καθηγητὲς τῶν Ἀνωτάτων Ἐκπαιδευτικῶν Ἰδρυμάτων, τοὺς καθηγητὲς τῆς Μέσης ἐκπαίδευσως καὶ τοὺς δασκάλους, καθὼς καὶ ὅλους τοὺς ἄλλους ἐπιστήμονες, καὶ φθάνοντας μέχρι τοὺς ἐμπόρους ἐπαγγελματίες, ἀλλὰ καὶ πρὸς ὅλους τοὺς ἀπλοὺς ἀνθρώπους, νὰ ἐνισχύσουν τὴν προσπάθεια τῆς ἐκδόσεως ἀλλὰ καὶ βελτιώσεως της ἀποστέλλοντας γιὰ δημοσίευση ἄρθρα τῆς εἰδικότητάς τους ποὺ νὰ ἔχουν ὅμως κάποια σχέση μὲ τὴν ἰδιαιτέρα μας πατρίδα τὴν Ἑπειρο ὅπως μὲ τὴν ἱστορία της τὸν πολιτισμό της, τὴν λαογραφία της, τὴν ἠθογραφία της, τὸν ἀρχαιολογικό της θησαυρὸ καὶ τὸν ὑπογύγειο πλοῦτο, καθὼς καὶ μὲ τὴν γεωργοοικονομικὴ βιομηχανικὴ καὶ τουριστικὴ ἀνάπτυξη.

Ἐξ ἄλλου ἡ Ἥπειρος ἀπευθύνεται πρὸς ὅλους τοὺς Δημάρχους καὶ τοὺς Προέδρους τῶν Κοινοτήτων τῆς Ἰδιαιτέρας μας πατρίδας νὰ μᾶς γράφουν τὰ τοπικά προβλήματα ποὺ ἀπασχολοῦν τὶς πόλεις καὶ τὰ χωριά μας γιὰ νὰ μπορέσουμε νὰ τὰ προβάλλουμε καὶ νὰ διεκδικήσουμε τὴ λύση τους.

Ὁ ἀπόδημος Ἥπειρωτισμὸς ἀποτελεῖ τὸ πιὸ λεπτὸ σημεῖο τῆς πατριωτικῆς μας εὐαισθησίας καὶ θὰ θέλαμε νὰ συνδεθοῦμε ὅσο μποροῦμε περισσότερο μὲ αὐτόν. Ἄς μᾶς γράψουν καὶ αὐτοὶ νέα ἀπὸ τὴν ζωὴ τους καὶ τὰ προβλήματά τους.

Ἐτσι ἡ Ἥπειρος φιλοδοξεῖ ν' ἀγκαλιάσει ὅλους τοὺς δικούς μας ἀνθρώπους ὅπου καὶ ἂν βρίσκονται στὶς πόλεις ἢ στὰ χωριά στὴν Ἑλλάδα ἢ στὶς διάφορες χῶρες τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Τὸ ἔαν καὶ σὲ ποιὸ βαθμὸ θὰ τὸ κατορθώσει αὐτό, θὰ ἐξαρτηθεῖ ἀπὸ τὶς προσπάθειες ποὺ θὰ καταβάλουμε ὅλοι μας.

ἡ «Ἥπειρος»

ΙΤΑΛΙΚΟΙ ΜΑΣΤΡΑΠΑΔΕΣ
ΜΕ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΣΤΙΧΟΠΛΑΚΙΑ

Τοῦ Καθηγητῆ Πανεπιστημίου κ. Βασ. Κυριαζοπούλου
καὶ τῆς κ. Ἀγγελικῆς Χαριτωνίδη

Περίληψη: ἀνακοίνωση στὸ Δ'. Λαογραφικὸ Συμπόσιο Ἰωαννίνων 1979.

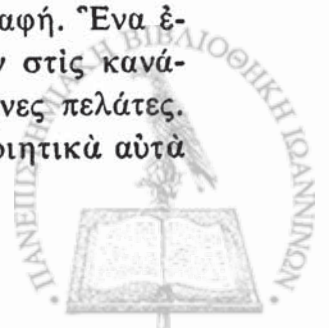
Στὴν ἀνακοίνωση μιλήσαμε γιὰ ἓνα εἶδος ἐνεπίγραφων κεραμικῶν ἐπιτραπέζιας χρήσης, σὲ σχῆμα μαστραπᾶ, ποὺ συνήθιζε νὰ χρησιμοποιεῖ ὁ Ἑπειρώτικος περισσότερο λαὸς, στὶς τελευταῖες δεκαετίες τοῦ 18ου καὶ μέσα στὸν 19ο αἰῶνα. Τὸ κεραμικὸ αὐτὸ εἶδος ἦταν ἰταλικῆς κατασκευῆς καὶ εἰδικὰ ἀπὸ τὰ ἐργαστήρια CALLEGARI - CASALI καὶ τῶν ἀπογόνων τους, τῆς πόλης Pesaro. Τὸ σχῆμα του καὶ ὅλη ἡ ζωγραφικὴ διακόσμησή του, ἀκολουθοῦσε τὴ σύγχρονη ἐξέλιξη τῶν τοπικῶν Ἰταλικῶν κεραμικῶν. Ὅμως ἐπειδὴ προοριζόταν γιὰ Ἑλληνες πελάτες, οἱ τεχνίτες ἀντικαθιστοῦσαν τὸ κεντρικὸ τμῆμα τῆς διακόσμησης μὲ θέματα ἑλληνικοῦ ἐνδιαφέροντος.

Ἐνα ἀπὸ τὰ θέματα ἦταν ὁ δικέφαλος ἀετός. Τὸ ἄλλο ἦταν τὰ λαϊκὰ τετράστιχα. Ὅμως, ἐνῶ τὸ μοτίβο τοῦ ἀετοῦ ἐπαναλαμβάνόταν σχεδὸν πανομοιότυπο, τὰ στιχάκια ἄλλαζαν σὲ πολλοὺς μαστραπάδες, σὲ μιὰ ἀρκετὰ μεγάλη ποικιλία, ὥστε νὰ προκαλεῖ ἐνδιαφέρον ἢ περίπτωση τῶν κεραμικῶν αὐτῶν καὶ ὡς φιλολογικὴ πηγὴ τῆς ἑλληνικῆς γραμματείας, ἀλλὰ καὶ ὡς μορφή κεραμογραφήματος.

Τὸν 18ο αἰῶνα, τὸ ἰταλικὸ λιμάνι τῆς Ἀγκώνας ἦταν ἓνα σημαντικὸ κέντρο γενικοῦ ἐμπορίου τῆς Ἀδριατικῆς. Οἱ Ἑπειῶτες ἔμποροι, ἦταν ἐγκατεστημένοι ἐκεῖ ἀπὸ τὸν 15ο καὶ 16ο αἰῶνα καὶ μάλιστα μέσα στὸν 18ο αὗξησαν τὶς ἐμπορικὲς τους συναλλαγές. Ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τοῦ αἰῶνα, ἡ κοντινὴ στὴν Ἀγκώνα ἐμπορικὴ ἔκθεση γενικοῦ ἐμπορίου τῆς Senigalia συγκέντρωνε μεγάλη Ἑλληνικὴ πελατεία, ὅπως καὶ τὴν κεραμικὴ παραγωγὴ ὅλης τῆς περιοχῆς. Σίγουρα ἀπὸ τὸ λιμάνι τῆς Ἀγκώνας ταξίδευαν στὴν Ἑπειρὸ τὰ ἰταλικά κεραμικά τῆς περιοχῆς.

Ἡ ἀνακοίνωση ἀναφέρθηκε σὲ 43 ἐνεπίγραφους μαστραπάδες ποὺ ἀνήκουν τῶρα σὲ μουσεῖα καὶ σὲ ἰδιωτικὲς συλλογές. Εἶναι πλασμένοι ἀπὸ πηλὸ καὶ ἡ τεχνικὴ τῆς ἐπικάλυψης τοὺς κατατάσσει στὰ λεγόμενα διεθνῶς μαγιόλικά ἢ φαγεντιανά. Στὴ δική μας γλώσσα λέγονται ἐφυσωμένα-γυαλωμένα-κεραμικά. Ἐδῶ μᾶς ἐνδιαφέρει ἡ παραλαγὴ τῆς διακόσμησης στὸ κεντρικὸ μοτίβο τῆς κοιλιᾶς τοῦ ἀγγείου ποὺ εἶναι προσαρμοσμένη εἰδικὰ γιὰ τοὺς Ἑλληνες πελάτες. Ὁ καλλιτέχνης στόλιζε τὴν πιὸ περίβλεπτη θέση, κάτω ἀπὸ τὴν τριφυλλόσχημη ροή, μὲ ἓνα ποιητικὸ κείμενο. Τὸ ἔγραφε πάνω στὸν λευκὸ κάμπο τῆς κοιλιᾶς μὲ μαῦρο χρῶμα καὶ λεπτὸ πινέλο, μὲ μικρογράμματη Ἑλληνικὴ γραφή. Ἐνα ἐρώτημα εἶναι ποιοὶ πρωτοεῖχαν τὴν ἔμπνευση νὰ ἀντικαταστήσουν στὶς κανάτες τοῦ κρασιοῦ τὰ ἄλλα θέματα μὲ στιχάκια ἀρεστὰ στοὺς Ἑλληνες πελάτες.

Γιὰ τοὺς Γιαννιώτες ὑπάρχουν πολλὰ στοιχεῖα: Ἐνα ἀπὸ τὰ ποιητικὰ αὐτὰ

κείμενα ἀπευθύνεται στους Γιαννιώτες. Ὁ Γιαννιώτικος λαὸς στὰ χρόνια τῆς ὑλικῆς του εὐημερίας μέσα στὸν 18ο καὶ 19ο αἰῶνα ἦταν φημισμένος γιὰ τὰ οἰνοποτικά του γλέντια. Στὸ ἄναμα τοῦ γλεντιοῦ ἀρχίζουν οἱ στιχουργικοὶ ἀγῶνες. Τὰ πιὸ πετυχημένα τριγύριζαν ἀπὸ στόμα σὲ στόμα καὶ ἔμειναν κλασσικὰ καὶ πασίγνωστα. Τὰ στιχάκια στοὺς μαστραπάδες τοῦ Pesaro ἴσως νὰ γεννήθηκαν μέσα σὲ τέτοια γλέντια. Ἐνα ἄλλο ἐρώτημα εἶναι, πῶς ἔφτασαν μέχρι τοὺς Ἴταλοὺς τεχνίτες τὰ Ἑλληνικὰ αὐτὰ στιχάκια. Πρέπει Ἑλληνας ἔμποροι νὰ ἔδωσαν παραγγελίες στὸ ἐργαστήρι καὶ μαζί τὸ κείμενο μὲ τὰ στιχάκια ἢ νὰ δούλευαν στὸ ἐργαστήρι καὶ Ἑλληνας τεχνίτες καὶ τὰ ἔγραφαν πάνω στὸ κεραμικό, ἀπὸ μνήμης.

Σχεδὸν ὅλα τὰ στιχάκια - στιχοπλάκια στὴ Γιαννιώτικη γλῶσσα ἔχουν περιεχόμενο βακχικὸ ἢ ἀντιβακχικὸ. Στὴ γραφικὴ ἀπόδοση εἶναι τετράστιχα. Στὴν πραγματικότητα εἶναι δίστιχα μὲ ρυθμικὸ μέτρο ἰαμβικὸ δεκαπεντασύλλαβο τὰ περισσότερα, πὺ χωρίζεται στὴν ὄγδοη συλλαβή.

Ἀνάλογα μὲ τὸ νόημά τους τὰ στιχοπλάκια μποροῦν νὰ χωριστοῦν σὲ κατηγορίες : Π.χ. ἐκεῖνα πὺ προτρέπουν τὴν οἰνοποσία :

Ἰωαννίτες χαίρεστε
καὶ πῖετε μὲ υἱείαν
κρασί γλυκὸν καὶ κόκκινον
π' εὐφραίνει τὴν καρδίαν.

Σὲ ἄλλους μαστραπάδες εἶναι γραμμένο τὸ ἴδιο τετράστιχο, ἀλλάζει μόνο ἢ προσφώνηση καὶ ἀπευθύνεται στοὺς :

Καλαρρυτιῶτες χαίρεστε
καὶ πῖετε μὲ υἱείαν κ.λ.π.

Στὰ παραινεντικά ἀνήκει καὶ τὸ ἐξῆς :

Μετρίως πῖε ποθητὲ
Μὴ μεθύεις ἀδελφὲ
Νὰ περνῶμεν φιλικὰ
ἽΟχι ποτὲ ἐχθρικά.

Σὲ μιᾶς ἄλλης κατηγορίας ἀντιαλκοολικοὺς μαστραπάδες, ὁ πότης ἐκφράζει τὰ ἐξῆς παράπονα:

Κρασί σὲ πίνω γιὰ καλὸ
κι ἐσὺ μὲ κροῦς στὸν τοῖχο
ἐγὼ σὲ πίνω νὰ χαρῶ
κι ἐσὺ μὲ σέρνεις σὰ μωρό.

Ἐνα ἄλλο ὁμορφο στιχοπλάκι, ἀνήκει στὰ ἀποφθεγματικά :

Δὲν πίνουν οἱ Τοῦρκοι τὸ κρασί
τὸ πίνουν οἱ Ρωμέοι
τὸ πίνουν ἢ φτωχολογιά
νὰ λησμονοῦν τὰ χρέη.

Τὰ Λαϊκὰ στιχάκια, πνευματικὸ δημιούργημα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ταξίδεψαν στὴν Ἰταλία, ἐνώθησαν μορφολογικὰ μὲ τὴν τέχνη τῆς ἰταλικῆς κεραμικῆς καὶ ξαναγύρισαν στὴν πατρίδα τους γιὰ νὰ βοηθήσουν χρηστικὰ τὶς ἀνάγκες τοῦ λαοῦ.

Ἐνεπίγραφο κεραμικὸ ἐπιτραπέζιας χρήσης σὲ σχῆμα μαστραπᾶ.

Η ΧΑΡΑΔΡΑ ΤΟΥ ΒΙΚΟΥ, ΤΑ ΒΟΤΑΝΑ ΚΑΙ ΟΙ ΒΙΚΟΓΙΑΤΡΟΙ-ΚΟΜΠΟΓΙΑΝΝΙΤΕΣ

Τοῦ Καθηγητῆ Πανεπιστημίου κ. Κων. Γκανιάτσα

Β'.

Ἡ χαράδρα τοῦ Βίκου δὲν εἶναι μόνον ἔλκυστική καὶ ἐνδιαφέρουσα γιὰ τὴν ἄγρια καὶ συναρπαστική ὁμορφιά της, γιὰ τὴν φυσικογεωγραφία, τὴν γεωλογία καὶ τὴν βλάστησή της, ἀλλὰ ἐνδιαφέρει καὶ ἀπὸ ἱστορικῆς-λαογραφικῆς ἀπόψεως, διότι συνδέεται μὲ τοὺς θρυλούμενους καὶ ξακουστοὺς Ζαγοριανοὺς γιατροὺς, τοὺς Βικογιατροὺς-Κομπογιαννίτες, γιὰ τοὺς ὁποίους ὁ Βῖκος ἦτο ἓνα μεγάλο φυσικὸ φάρμακεῖο μὲ τὰ ἄφθονα ἐκεῖ φυόμενα φαρμακευτικὰ φυτὰ, τὰ βότανα. Γιὰ τοῦτο, μετὰ τὴν ἀνάπτυξη στὸ προηγούμενο τεῦχος τῶν φυσικογεωγραφικῶν, τῶν γεωλογικῶν καὶ τῶν γενικῶν συνθηκῶν χλωρίδος καὶ βλαστήσεως, θὰ περιγράψουμε στὸ σδεύτερο αὐτὸ μέρος μερικὰ ἀπὸ τὰ σπουδαιότερα βότανα τοῦ Βίκου ὡς πρὸς τὶς χημικὲς τῶν οὐσίες καὶ τὶς θεραπευτικὲς τῶν ιδιότητες. Ἐπειδὴ στὶς συνταγὲς τῶν Γιατροσοφίων, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἐνὸς ἀνέκδοτου Ἑπειρώτικου τοῦ 17ου αἰῶνος ἀναφέρονται ὡς θεραπευτικὰ μέσα καὶ ἄρκετὰ ἀπὸ τὰ βότανα τοῦ Βίκου, θὰ περιγράψουμε μὲ κάθε δυνατὴ συντομία καὶ τὰ δημώδη αὐτὰ συνταγολόγια. Τὸ ἄρθρο θὰ κλείσει μὲ τὴν ἐξιστόρηση τῶν Βικογιατρῶν-Κομπογιαννιτῶν καὶ τὶς δραστηριότητές των.

Βότανα. Στὴ χαράδρα τοῦ Βίκου ὑπάρχουν κατὰ μία βοτανικὴ μας ἔρευνα (Βοτανικαὶ ἔρευναι ἐπὶ τῆς χαράδρας τοῦ Βίκου, 1971) περὶ τὰ 219 φυτικὰ εἶδη, μεταξὺ τῶν ὁποίων περιλαμβάνονται κατὰ μία ἄλλη εἰδικὴ μελέτη μας (Ἐρευνα ἐπὶ τῶν φαρμακευτικῶν φυτῶν τῆς χαράδρας τοῦ Βίκου, 1974) περὶ τὰ 67 φαρμακευτικὰ φυτὰ. Στὴν πραγματικότητα ὅμως πρέπει νὰ εἶναι πλουσιώτερη σὲ εἶδη ἢ χλωρίδα τοῦ Βίκου, διότι ἀφ' ἐνὸς μὲν ἡ βοτανικὴ μας ἔρευνα ἐγίνετο περὶ τὸ τέλος τῆς Ἀνοιξέως καὶ δὲν περιλαμβάνει ὡς ἐκ τούτου τὰ πρῶϊμα ἔαρινά, τὰ θερινά καὶ τὰ φθινοπωρινά φυτὰ ποὺ βλαστάνουν καὶ ἀνθίζουν τὶς ἐποχὲς αὐτές, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἦταν ἀδύνατη ἡ ἐξερεύνηση τῶν ἀπρόσιτων ἀπόκρημνων γιγαντιαίων βράχων καὶ τῶν διαζωμάτων (ζωναριῶν) αὐτῶν. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἀπὸ τὴν εἰδικὴν χημικὴν, φαρμακοθεραπευτικὴν μελέτην μας, προέκυψε ὅτι πολλὰ ἀπὸ τὰ 67 φαρμακευτικὰ φυτὰ τοῦ Βίκου περιέχουν οὐσίες μὲ πολύτιμες ιδιότητες θεραπευτικὲς, ὥστε νὰ δικαιολογεῖται ἡ προσωνυμία τῶν αὐτοδίδακτων Ζαγοριανῶν γιατρῶν ποὺ προμηθεύονταν τὰ βότανα ἀπὸ τὸ Βῖκο καὶ ὡς Βικογιατρῶν. Μερικὰ μάλιστα ἀπὸ τὰ βότανα τῆς χαράδρας τοῦ Βίκου κατέχουν καὶ σήμερον ἀκόμη, παρὰ τὴν τεράστια πρόοδο τῆς φαρμακευτικῆς χημείας, ἐξέχουσα θέσιν ἐν τῇ φαρμακογνώσει καὶ θεραπευτικῇ καὶ θεωροῦνται ἀναντικατάστατα. Ἐνα τέτοιο φυτὸ εἶναι π.χ. τὸ βότανο Δακτυλίτις ἢ ἐριώδης (κ. κορακοβότανο, κορα-

κόχορτο), τὸ ὁποῖο φύεται διάσπαρτα σὲ πολλὰ μέρη τῆς χαράδρας τοῦ Βίκου. Τὸ φυτό αὐτὸ περιέχει ὡς κύριες δραστικές οὐσίες διγυταλογλυκοζίτες, αἱ ὁποῖαι εἶναι δραστικότερα δηλητήρια καὶ ἔχουν πολύτιμες φαρμακολογικὲς ιδιότητες, χρησιμοποιούμενες γιὰ τὴν παρασκευὴ καρδιοτονωτικῶν φαρμάκων (π.χ. LANICOR). Τὸ πόσο πολύτιμο εἶναι τὸ βότανο αὐτό, φαίνεται ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ γράφονται στὴ σχετικὴ βιβλιογραφία, ὅτι χωρὶς τὸ φαρμακευτικὸ αὐτὸ φυτό δὲν θὰ ἦταν νοητὴ ἢ καρδιοθεραπευτικὴ καθὼς καὶ μὲ τὸ συγγενὲς εἶδος Δακτυλίτις ἢ πορφυρόχρους, ποὺ δὲν ὑπάρχει αὐτοφυῆς στὴν Ἑλλάδα καὶ εἶναι ποιοτικῶς κατώτερο ἀπὸ τὸ ἄλλο εἶδος ὡς πρὸς τὶς ἐνεχόμενες οὐσίες καὶ τὸ θεραπευτικὸ εὔρος.

Ἐπειδὴ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀναφέρουμε καὶ περιγράψουμε στὸ παρὸν ἄρθρο ὅλα τὰ βότανα τοῦ Βίκου ποὺ μελετήσαμε, θὰ περιορισθοῦμε δειγματοληπτικὰ στὴν ἀναγραφὴ μερικῶν ἀπὸ αὐτὰ καὶ μάλιστα κατὰ προτίμηση ἐκείνων ποὺ περιέχονται στὶς συνταγὲς τοῦ χειρόγραφου καὶ ἀνέκδοτου Ἑπειρωτικοῦ Γιατροσοφίου.

Στὴν ὑπ' ἀριθ. 72 συνταγὴ ἐπὶ παραδείγματι τοῦ Γιατροσοφίου αὐτοῦ, «γιὰ τῶν πόνων τῶν βυζίων τῶν γυναικῶν», ἀναγράφονται τέσσαρες διάφορες θεραπευτικὲς ὁδηγίαι καὶ κατὰ μία ἀπὸ αὐτὲς συνιστᾶται ἐπίθεση καταπλάσματος ἐπὶ τοῦ ἀλγοῦντος μέρους ἀπὸ διάφορες οὐσίες (γάλα, ψύχα ψωμιοῦ, λιναρόσπορος), καθὼς καὶ ἀπὸ τὰ φυτὰ Ἀπήγανος, Πεντάνευρο καὶ Μολόχα. Ἀπὸ τὰ τρία αὐτὰ φυτὰ, ὁ Ἀπήγανος ἐξασκεῖ, χάρις στὸ ἀπηγανέλαιο καὶ στὶς διάφορες οὐσίες ποὺ περιέχονται σ' αὐτό, ἐρεθιστικὴ ἐπίδραση, ἡ δὲ Μολόχα καὶ τὸ Πεντάνευρο μὲ τὶς βλεννώδεις οὐσίες ποὺ περιέχουν ἔχουν μαλακτικὲς-καταπραϋντικὲς ιδιότητες. Στὴν ὑπ' ἀριθ. 46 συνταγὴ τοῦ ἰδίου Γιατροσοφίου «διὰ ταῖς ζωχάδες τῆς καρδίας», συνιστᾶται, μαζί μὲ ἄλλες οὐσίες, καὶ χρῆση «καρατζοπλεμέ ἤ-γουν σκάρφη», τοῦ φυτοῦ Ἑλλεβόρου δηλαδὴ, ποὺ περιέχει τοὺς μὲ καρδιοτονωτικὲς ιδιότητες γλυκοζίτες ἔλλεβρίνη καὶ ἔλλεβορεΐνη μὲ ἀνάλογη καρδιοτονωτικὴ ἐνέργεια τῶν διγυταλογλυκοζιτῶν τῆς Δακτυλίτιδος.

Τὸ δηλητηριῶδες καὶ θανατηφόρο φυτό τοῦ Βίκου Κώνειο τὸ στικτό, φαίνεται ὅτι τὸ χρησιμοποιοῦσαν οἱ Κομπογιαννίτες ὡς ἀναισθητικὸ βότανο, διότι στὴν ὑπ' ἀριθ. 144 συνταγὴ τοῦ ἰδίου Γιατροσοφίου γράφεται: «διὰ νὰ μὴν αἰσθάνεσαι πόνον ὅταν θέλης νὰ κόψης τὴν σάρκα, εὔρε τὸ χόρτο ὅπου τὸ λέγουν οἱ φράγκοι τζοκοῦντα καὶ οἱ Ἕλληνες κώνειο καὶ στούμπισέ το, καὶ μὲ τὸ ζουμί του ἄλειψε τὸ μέρος ὅπου θέλεις νὰ κόψης καὶ δὲν αἰσθάνεσαι πόνον τελείως». Ἡ αἰτιολογία τῆς συνταγῆς στηρίζεται προφανῶς στὸ ὅτι τὸ δηλητηριῶδες-θανατηφόρο αὐτὸ φυτό περιέχει τὴν ἀλκαλοειδῆ οὐσία κωνειΐνη ἢ ὁποῖα ἔχει καὶ ἀναισθητικὲς ιδιότητες (Anastheticum dolorosnm).

Ἀναφέρουμε ἀκόμη μερικὰ βότανα τοῦ Βίκου ποὺ δὲν περιέχονται μὲν στὸ Ἑπειρωτικὸ Γιατροσόφι, ἀλλὰ ἔχουν φαρμακευτικὲς ιδιότητες. Τέτοια φυτὰ εἶναι τὰ ἐξῆς: Λεόνουρος ὁ καρδιακός. Τὰ φύλλα τοῦ φυτοῦ ἔχουν δυσάρεστη ὀσμή καὶ κατὰ τὴ σχετικὴ βιβλιογραφία, περιέχουν μία χημικῶς ἀνεξερεύνητη οὐσία,

τήν λεουνορίνη, επίσης πολλές δεσικές ουσίες, όλίγο αιθέριο έλαιο και ένα χημικώς άγνωστο άλκαλοειδές. Το βότανο αυτό συνιστάται από μακροϋ χρόνου, όπως και ή ρίζα τής Βαλεριανής τής φαρμακευτικής, κατά νευρικής φύσεως και λειτουργικής βλάβης τής καρδίας, κατά μετεωρισμού γαστροκαρδιακων ένοχλήσεων, κλιμακτιριακων διαταραχων, καρδιακων κτύπων BASEDOW, κατά τής έπιληψίας. Στην όμοιοπαθητική χρησιμοποιείται άφέψημα χλωροϋ φυτοϋ κατά τής στηθάγχης, ειδικώς των γυναικων, κατά δυσμενορροίας, κατά στείρότητας και άναιμίας. Το βότανο ήταν άλλοτε άπαραίτητο έφόδιο τής οικιακής λαϊκής ιατρικής κατά στενοκαρδίας, καρδιακων παλμων κ.λ.π.

Ύπέρικον τó διάτρητον (κ. βαλσαμόχορτο). Το βότανο έχει, χάρις στο φλαβονογλυκοζίτη υπερίνη και σε μία δεσική ουσία, έξοχες θεραπευτικές ιδιότητες, όπως αντιφλογιστικές αντιμολυσματικές, στυπτικές και χρησιμοποιείται άποτελεσματικά κατά των έγκαυμάτων, επίσης ως έπουλωτικό φάρμακο των πληγων έλκων, κατά μολύνσεων τοϋ ούροποιητικού συστήματος. Άφέψημα χλωρων φύλλων θεωρείται θεραπευτικώς, ιδιαίτέρως στην όμοιοπαθητική, πολύτιμο φάρμακο και πρό παντός κατά έγκεφαλικής συμφορήσεως. Στη λαϊκή ιατρική εκτιμάται ιδιαιτέρως από τó λαό διά έξωτερικής χρήσεως ως θεραπευτικό βότανο των πληγων υπό μορφή καταπλάσματος ή σκευάσματος μέσα σε λάδι.

Άριστολόγια ή κληματίτις (κ. άμπελοκλάδι, πικρόρριζα). Το βότανο αυτό έχρησιμοποιείτο ήδη από τούς Αιγυπτίους κατά δηγμάτων φιδιων, από δέ τούς γιατρούς τής σχολής τοϋ ΙΠΠΟΚΡΑΤΗ στοϋς τοκετούς, διότι, κατά τις έρευνες των νεωτέρων χρόνων, αύξάνει τήν έξωθητική συστολή τής μήτρας και έπιταχύνει τόν τοκετό. Όλα τά μέρη τοϋ φυτοϋ περιέχουν ως κύρια δραστική ουσία άριστολογικό όξύ, επίσης αιθέριο έλαιο, ρητινώδη ουσία, δεσικές ουσίες, και μία πικρή ουσία, τήν κληματινίνη. Το άριστολογικό όξύ είναι κατ' έξοχήν δηλητήριο των τριχοειδων άγγείων και προκαλεί υπεραϊμία τής μικρās πυέλου, επίσης μητρορραγία και, αναλόγως τής ποσότητας, μπορεί νά προκαλέσει και άποβολή έγκυων γυναικων. Δηλητηρίαση είναι δυνατόν νά συμβεί όταν τó βότανο χρησιμοποιηθεί ως έκτρωτικό μέσο.

Άρκτοστάφυλος ό (κ. άρκτοκούμαρο). Άφέψημα φύλλων έχει άντισηπτικές και άπολυμαντικές ιδιότητες, χάρις στις ένεχόμενες ουσίες (φενολογλυκοζίτη άρμπουτίνη, ύδροκινόνη-β-γλυκοζίτη, πυρογαλόλη, δεσικές ουσίες κ.λ.π.), και χρησιμοποιείται άποτελεσματικά κατά κυστίτιδος και πυελίτιδος, επίσης για τήν διάλυση νεφρολίθων, θεωρούμενο γενικά ως άριστο άνασταλτικό μέσο παθολογικων καταστάσεων των ούροφόρων άγωγων.

Κράταιγος ό όξνάκανθος (κ. μουρτζιά, βουρβουλιά). Το φαρμακευτικό αυτό φυτό καταλαμβάνει με τά άλλα καρδιοθεραπευτικά βότανα (είδη Δακτυλίτιδος, Στρόφανθο κ.λ.π.) έξέχουσα θέση στην ιατροθεραπευτική, διότι, κατά σχετικές έρευνες σε πειραματόζωα, έξασκει εύνοϊκή επίδραση επί τοϋ κυκλοφοριακοϋ συστήματος και τής καρδιακής λειτουργίας, εις δέ τόν άνθρωπο, κατά κλινικές παρατηρήσεις, τόνωση και ρύθμιση τής καρδιακής λειτουργίας και ιδίως καρδιοπαθων άτόμων (ύπερτονία, μυοκαρδία, στενοκαρδία, άρτηριοσκλήρωση

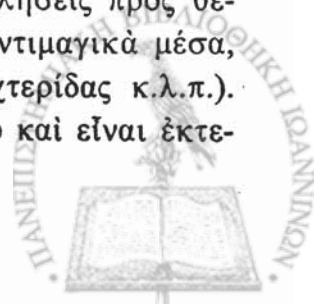
κ.λ.π.). Οί ιδιότητες του φυτού αυτού οφείλονται στις διάφορες ένεχόμενες ουσίες στα φύλλα (π.χ. ούρσολικό, όλεανικό όξύ, φλαβόνη κβερκιτρίνη, στα άνθη και στα φύλλα όλίγο αιθέριο έλαιο, όλίγη τριμεθυλαμίνη, γλυκοζίτης όξυκανθίνη, στο φλοιό μόνο ό κουμαρινογλυκοζίτης αίσκουλίνη κ.λ.π.).

Έπειδή δέν είναι δυνατόν νά αναφέρουμε περισσότερα φαρμακευτικά φυτά του Βίκου, περιοριζόμεθα στην αναγραφή όλίγων άκόμη από τά σπουδαιότερα, όπως είναι τά έξής.

Άλλiάρια ή φαρμακευτική (κ. άγριόβρουβα) με ιδιότητες διουρητικές, αντισκορβουτικές. Βρυωνία ή δίοικος (κ. φαρμακιά, άγριόκλημα), περιέχει τους ρητινογλυκοζίτες ρητίνη, βρυονίνη, με τοξικές ιδιότητες, αλλά είναι και βότανο θεραπευτικώς χρήσιμο ιδίως στην όμοιοπαθητική, κατά έμπυρέτου καταρροϊκων και ρευματικων παθήσεων (βρογχίτιδος, λαρυγκίτιδος, πλευρίτιδος), Χελιδόνιον τó μεϊζον (κ.χελιδονόχορτο), χρήσιμο για τον γαλακτώδη χυμό, του όποιου τó αλκολοειδές χελιδονίνη έξασκει στον άνθρωπο, εκτός των άλλων, έφησυχαστική και αναλγητική επίδραση, όπως ή μορφίνη. Μέλισσα ή φαρμακευτική (κ. μελισσόχορτο, μελισσοβότανο), με ιδιότητες κατευναστικές, όρεκτικές, αντισπασμωδικές και άντινευρικές, οφειλόμενες στο αιθέριο έλαιο, τó μελισσέλαιο.

Για νά τελειώνουμε με τά βότανα του Βίκου, αναφέρουμε άκόμη και τó φυτό Άχιλλεια ή χιλιοφύλλος (κ. μιλφέϊγ, άγριοαψιθιά), για τον λογο ότι τó φυτό αυτό αναγράφεται στις συνταγές του Ήπειρωτικού Γιατροσοφίου για τή θεραπεία διαφόρων άσθενειων και ιδίως μάλιστα των άφροδισίων παθων (βλενόρροιας, συφιλίδος) μαζί με άλλες ουσίες και βότανα (γαλαζόπετρα, ύδράργυρο, κιχώριο, ζωχιά). Τó βότανο αυτό περιέχει, κατά τή σχετική βιβλιογραφία, ως κύρια δραστική ουσία αιθέριο έλαιο με ιδιαίτερα πολύτιμο συστατικό τά χαμαζουλένια, και ως δευτερεύουσες δραστικές ουσίες τήν πικρά ουσία άχιλλεινή, επίσης δεψικές ουσίες, ρητίνη, άκκονιτικό όξύ, άσπαραγίνη, ένα πολύτιμο ύδροκυανογλυκοζίτη κ.ά.. Έγχυμα ή άφέψημα του φυτού χρησιμοποιείται ως στομαχικό, πικρό φάρμακο (TONICUM AMARUM) και ως αίμοστυπτικό των αίμορροούντων πνευμόνων, φλυκταινων, μήτρας, στη δέ ίατρική γενικά ως άντισπασμωδικό του άγγειακού συστήματος, ως ρυθμιστικό του μεταβολισμού κ.λ.π.. Στην όμοιοπαθητική χρησιμοποιείται κατά έγκεφαλικής συμφορήσεως, κατά ίλλίγγου, και στη λαϊκή ίατρική κατά τής άναιμίας.

Γιατροσόφια. Τά Γιατροσόφια είναι παλαιά χειρόγραφα λαϊκά συγγράμματα που περιέχουν συνταγές για όλες τις άσθένειες και καταδεικνύουν τήν κατάπτωση τής ίατρικής των παλαιων χρόνων και τήν μεταμόρφωση αυτής σε κρᾶμα άνοησίας και δεισιδαιμονίας. Έκτός των περιέργων θεραπευτικων όδηγιων με διάφορα προϊόντα τής φύσεως, από τά όποια τά βότανα κατέχουν έξέχουσα θέση, τά Γιατροσόφια περιλαμβάνουν και ποικίλες όδηγίες που δέν έχουν καμία σχέση με τήν ίατρική (π.χ. μαγγανείες, εύχές, έξορκισμοί, επικλήσεις προς θεούς και δαίμονες, καββαλιστικές λέξεις, λύση μαγγανείας με άντιμαγικά μέσα, περιάπτα, δηλαδή χαϊμαλιά, πουκάμισο φιδιου, κοκκαλάκι νυχτερίδας κ.λ.π.). Τά Γιατροσόφια χρονολογούνται από τής εποχής του Βυζαντίου και είναι εκτε-

ταμένες και δυσνόητες, κακότεχνες τὸ πλεῖστον περιλήψεις και διασκευές τῶν κλασικῶν ἔργων τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων (Ἰπποκράτη, Θεόφραστου, Διοσκου-ρίδη Γαληνοῦ), ἀπὸ τὰ ὁποῖα δημιουργήθηκαν ἀρχικὰ τὰ αὐθύπαρκτα ἱατρικὰ ἔργα τῶν Βυζαντινῶν (π.χ. Ὁρειβασίου περὶ τὰ μέσα τοῦ τετάρτου αἰῶνα, ἔπειτα τοῦ Ἀετίου, τοῦ Παύλου τοῦ Αἰγινήτη κ.λ.π.).

Μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου ἔγιναν ἀντιγραφές και μεταφράσεις και γιὰ τὴν εὐχερέστερη κατανόηση, προσθήκες, διασκευές και ἐπεξηγήσεις, μὲ κύριο τὸ πλεῖστον καθοδηγητὴ τὴν ἀμάθεια και τὴν δεισιδαιμονία. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ δημιουργήθηκαν τὰ κυρίως Γιατροσόφια πὸ ἐξυπηρετοῦσαν τοὺς ἀγύρτες και τσαρλατάνους, οἱ ὁποῖοι, μετὰ τὴν πτώση τῆς Κωνσταντινουπόλεως και τὴν κατάπτωση τῆς λαμπρᾶς ἱατρικῆς τῶν τελευταίων Βυζαντινῶν χρόνων, ἔπαιζαν τὸν ρόλο γιατρῶν και ἐκμεταλλεύονταν τὴν λαϊκὴ πίστη. Βαθμηδὸν τὰ Γιατροσόφια πολλαπλασιάστηκαν, τροποποιούμενα συνεχῶς και συμπληρούμενα και ἰδίως ἀπὸ μοναχοὺς, οἱ ὁποῖοι συνέλεξαν ἀδέσποτες θεραπευτικὲς ὁδηγίες και τὶς κατέγραφαν σὲ ἰδιαίτερα βιβλία και σὲ γλώσσα ἄλλοτε ἀμιγῆ και ἄλλοτε μισοβάρβαρη και προσαρμοσμένη στὶς γλωσσικὲς συνήθειες τῆς ἐποχῆς, ἰδίως τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως τοῦ συγγραφέως ἢ ἀντιγραφέως και τῆς διανοητικότητας τῶν ἀνθρώπων. Τὰ περίεργα αὐτὰ δημόδη συνταγολόγια, τὰ ὁποῖα ἐχρησίμευαν ὡς ἱατρικὰ ἐγκόλπια οἰκογενειῶν και μοναστηρίων, πολλαπλασιάστηκαν κατὰ τὴν μακραίωνη δουλεία και ἦσαν πηγὴ γνώσεων ἀμαθῶν ἀγυρτῶν, ἐμπειρικῶν γιατρῶν και τσαρλατάνων.

Κατὰ τὶς συνταγές τῶν Γιατροσοφίων, τὸν κύριο ρόλο παίζουν τὰ βότανα, χωρὶς ὅμως νὰ παραλείπονται και χημικὲς, καθὼς και ζωϊκῆς προελεύσεως οὐσίες γιὰ τὴν παρασκευὴ ἀηδῶν φαρμάκων (π.χ. σκουλήκια, κατσαρίδες, μυρμήγκια, χελῶνες, σάλιαγκοι, ἔντερα λύκου, λειρὶ πετεινοῦ, κέρατα ζῶων, αὐτιά γαϊδάρου, ποντικοκούραδα, κόπρανα σκύλου και περιστεριοῦ, οὔρα, μάτια καραβίδας κ.λ.π.). Ἑλληνικὰ Γιατροσόφια ὑπάρχουν πολλὰ και βρίσκονται διάσπαρτα τόσο στὸ ἐξωτερικὸ (π.χ. Ἑθνικὴ βιβλιοθήκη Παρισίων μὲ χρονολογία 1384, Βενετία τοῦ Κρητὸς μοναχοῦ Ἀγάπιου Λάνδου 1684, Λειψία, Βιέννη, Κωνσταντινούπολι), ὅσο και στὸ ἐσωτερικὸ τῆς Ἑλλάδος (π.χ. ὀκτῶ στὴν Ἑθνικὴ βιβλιοθήκη Ἀθηνῶν ἀπὸ τοῦ 15ου-19ου αἰῶνα, σὲ διάφορα μοναστήρια τοῦ Ἁγίου Ὄρους και ἰδίως στὴ Μονὴ Ἰβήρων), ἐνῶ πολλὰ πρέπει νὰ βρίσκονται ἄγνωστα στὰ χέρια ἰδιωτῶν και στὰ χωριά. Ἐνα ἄγνωστο χειρόγραφο και ἀνώνυμο Γιατροσόφι τοῦ 17ου αἰῶνα βρέθηκε ἀπὸ συγγενῆ μου δάσκαλο παραπεταμένο στὴν ὄροφὴ (ἀστρέχα) σπιτιοῦ ἐνὸς χωριοῦ τῆς Θεσπρωτίας και περιῆλθε γιὰ λίγο χρονικὸ διάστημα στὰ χέρια μου. Μερικὰ ἀπὸ τὰ Γιατροσόφια μελετήθηκαν και ἐξεδόθηκαν ἀπὸ διάφορους ἐπιστήμονας, ὅπως ἀπὸ τὸν μακαρίτη καθηγητὴ και ἀκαδημαϊκὸ Ε. ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ, τοὺς Γάλλους ΛΕΓΚΡΑΝ και ΜΠΟΥΡΣΙΟΝ (1873-1874). Στὰ Γιατροσόφια γράφονται και συνταγές πὸ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐκτελεστοῦν, ὅπως εἶναι π.χ. ἡ στὸ προαναφερθὲν ἀνέκδοτο Ἑπειρωτικὸ Γιατροσόφι ὑπ' ἀριθ. 136 ἀναφερόμενη συνταγὴ γιὰ τὴν θεραπεία τῆς παραλυσίας γλώσσας ἀνθρώπου: «ἄς τρώγει ἄγριον περιστέρι ἐκείνου ὅπου

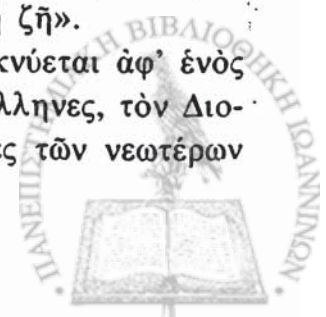
είναι πιασμένη ή γλώσσα του από την παραλυσία». Στην περίπτωση αυτή εφαρμόζεται ή συνταγή των αρχαίων Αίγυπτίων της Θεραπείας «των όμοίων με τα όμοια».

Τό ότι τά Γιατροσόφια έχουν τις ρίζες των στους αρχαίους Έλληνας, τουτό επιβεβαιώνεται από μερικές συνταγές διαφόρων εποχών Έλληνικών λαϊκών συνταγολογιών τις όποιες αναφέρει και ό Διοσκουρίδης, όπως είναι επί παραδείγματι και ή έξής: Κατά τον Διοσκουρίδη: «περί ίοβόλων και λυσσώντος κυνός σκόροδον άγριον λειοτριβημένον, δεί δε και καβούρους ποταμίους καῦσαι». Η ίδια συνταγή περιέχεται και σε Γιατροσόφι της Μονής Ίβήρων: «περί όταν δαγκάση ό σκύλος λυσάρης τον άνθρωπό σου: Νά πάρης σκόρδον νά τό στουμπίσης και καβούρους ποταμίους νά βάλης πάνω και ώφελεί πολλά». Και στο Ήπειρωτικό Γιατροσόφι: «περί δαγκώματος από λυσσασμένο σκύλο: όταν φάγη ό σκύλος λυσάρης τον άνθρωπον κοπάνισον σκόρδον και θές εις την πληγήν και άς τρώγη τό σκόρδον». Στη συνταγή αυτή πού είναι και γλωσσικά παραλλαγμένη παραλείπεται ή χρήση «καβούρων ποταμίων». Μία άκόμη συνταγή Γιατροσοφίων του 17ου αιώνα πού ανάγεται στο Διοσκουρίδη για παθήσεις αυτιών, είναι και ή έξής: «Του βάτου τά τρυφερά βλαστάρια στούμπισον και τον ζωμόν σμίξον κατά μέλιτος και άψινθίου ζωμόν και επέχεε εις τό ώτιον». Κατά Διοσκουρίδη: «βοήθημα προς τά ώτα παθών: ή βάτων φύλλων χυλός εν ελαίω».

Στά διάφορα Γιατροσόφια γράφονται και διάφορες περιέργες και άνόητες θεραπευτικές, διαγνωστικές και προγνωστικές συνταγές με έξορκισμούς και μαγικές προλήψεις πού προκαλούν θυμηδία (π.χ. διά τό πρίξιμο των όρχιδίων, διά νά μη φοβήται τά μάγια, περι όταν σφαλισθῆ τό ούρος του ανθρώπου, περι όταν δέν κάνης παιδί, περι γυναίκος νά ιδῆς άν είναι παρθένος, διά νά σηκωθῆ τό νεῦρον του ανθρώπου, περι νά μένη ή γυναίκα πιστή στον άνδρα κ.λ.π.). Από τις άνόητες αυτές συνταγές με τις παραδοξολογίες αναφέρουμε δειγματοληπτικά την ύπ' αριθ. 400 του ένεκδότου χειρογράφου Ήπειρωτικού Γιατροσοφίου: «Διά τον άνθρωπο όπου δέν κάνει παιδιά: έπαρε από τρία δρ. πίτυρα και βάλετα ξεχωριστά εις ένα γιαλι και άς κατουρίση από τό βράδι ή γυναίκα του εις τό ένα και ό άνδρας εις τό άλλο και άν ίσως σκουληκιάσει ή του άνδρός ή της γυναικός, εκείνος είναι αίτια πού δέν κάμνει παιδί».

Μία προγνωστική όδηγία πού αναγράφεται στο Γιατροσόφι του Κρητός Μοναχοῦ Α. Λάνδου (Γεωπονικά, Βενετία 1647) για τό «άν θα ζήση ή θα αποθάνη άσθενής άνθρωπος», είναι ή έξής: Βρέξε τσικνίδα με τό κάτουρον του άρρώστου εις τον τόπον όπου είναι φυτρωμένη και άν δέν μαρανθῆ την δευτέραν ήμέραν αποθνήσκει ό άνθρωπος». Στο Ήπειρωτικό Γιατροσόφι αναγράφεται για τον ίδιο σκοπό ή ύπ' αριθ. 316 συνταγή και με μέσο προγνώσεως επίσης την τσουκνίδα: «...ή τό κάτουρόν σου χύσον εις την ρίζαν της άτζουκνίδας άφ' έσπέρας ή τό πουρνό, άν ξηρανθῆ, αποθνήσκει, ει δε και δέν ξηρανθῆ ζῆ».

Από τά όλίγα αυτά παραδείγματα πού αναφέραμε, αποδεικνύεται άφ' ενός μόν ότι τά Γιατροσόφια έχουν τις ρίζες των στους αρχαίους Έλληνας, τον Διοσκουρίδη π.χ., και άφ' έτέρου τό γεγονός ότι πολλές συνταγές των νεωτέρων

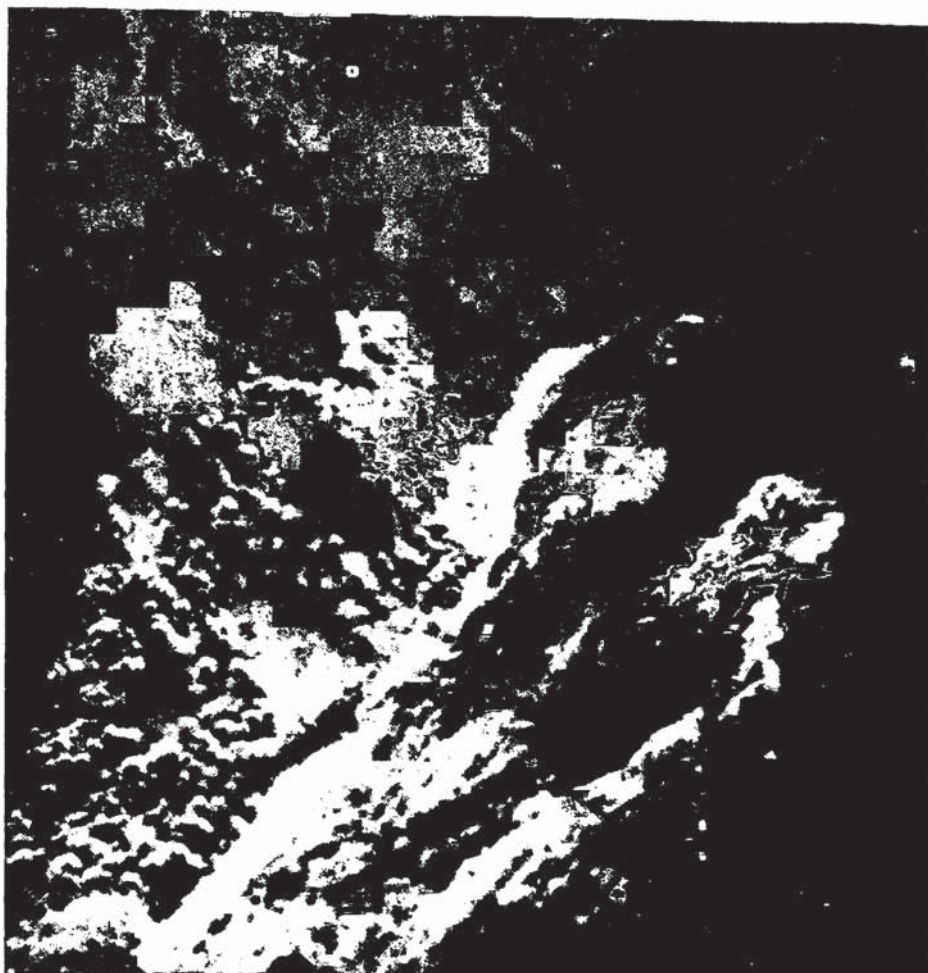

Γιατροσοφίων είναι αντιγραφές και διασκευές τῶν παλαιότερων. Ἐνεξαρτήτως τῶν ἀνοήτων καὶ παραδόξων θεραπευτικῶν, προγνωσικῶν ἢ διαγνωστικῶν ὁδηγιῶν, τὰ Γιατροσόφια δὲν στεροῦνται καὶ κάποιου ἐπιστημονικοῦ ἐνδιαφέροντος, διότι περιέχουν πολλές θεραπευτικὲς συνταγὲς ποὺ στηρίζονται στὰ βότανα. οἱ ὁποῖες, ἐξεταζόμενες ὑπὸ τὸ πρῖσμα τῶν σημερινῶν ἐπιστημονικῶν δεδομένων, εἶναι δυνατόν νὰ χαρακτηρισθοῦν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ὀρθές (π.χ. ὁδηγίες χρήσεως βοτάνων γνωστῶν σήμερον ὡς ἐμμηναγωγῶν «διὰ τὰ καταμήνια τῶν γυναικῶν ὅπου δὲν ἔρχονται», ἢ βοτάνων μὲ αἰμοστατικές, ἐπουλωτικές ιδιότητες ἢ διουρητικῶν βοτάνων κατὰ τῆς δυσουρίας κ.λ.π.).

Ἡ μελέτη τῶν Γιατροσοφίων ἔχει πολὺπλευρο ἐνδιαφέρον καὶ μάλιστα τόσο ὡς πρὸς τὴν ἱστορικὴ ἐξέλιξη τῆς ἰατροφαρμακευτικῆς καὶ τὸν ρόλο ποὺ ἔπαιξαν τὰ βότανα διὰ μέσου τῶν αἰώνων ὡς θεραπευτικὰ μέσα, ὅσο καὶ ὡς πρὸς τὴν παλαιογραφία, τὴν λογοτεχνία, τὴν γλωσσολογία καὶ τὴν ἐπισήμανση βάσεων καὶ ἄλλων συναφῶν στοιχείων στὴ ζωὴ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ μὲ ἐπιδίωξη τὴν ἀπόδειξη τῆς ἐθνικῆς συνεχείας. Ἡ μελέτη τῶν Γιατροσοφίων ἔχει καὶ εἰδικότερο ἐνδιαφέρον, διότι, ὅπως στὴν ἱστορία τῶν ἀγρίων καὶ ἡμιαγρίων λαῶν τοῦ κόσμου ἀνευρίσκεται ἡ ἴδια χρῆση ἐμπειρικῶν φαρμάκων καὶ θρησκευτικῶν μέσων καὶ ὁ ἐμπειρισμὸς αὐτὸς ὁδήγησε τοὺς ἐπιστήμονες στὴν ἀνακάλυψη τῶν πλείστων ἀσφαλῶν ἱαμάτων, τὸ ἴδιο εἶναι δυνατόν νὰ συμβεῖ καὶ μὲ τὴν ἐπιστημονικὴ ἔρευνα τῶν συνταγῶν τῶν Γιατροσοφίων ποὺ στηρίζονται στὰ βότανα καὶ ἄλλες οὐσίες, μὲ τὴ δυνατότητα μάλιστα ἀνακαλύψεως νέων καὶ ἀποτελεσματικῶν οὐσιῶν κατὰ τῶν ἀνιάτων ἀσθενειῶν ὑπὸ τῶν συγχρόνων συνθετικῶν φαρμάκων.

Βικογιατροὶ - Κομπογιαννίτες. Μετὰ τὴν διάλυση τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας, τὴν ὑποδούλωση τῆς χώρας καὶ τὴν φυγὴ τῶν πλείστων Ἑλλήνων λογίων στὴ Δύση, ἡ λαμπρὰ ἰατροφαρμακευτικὴ τῶν τελευταίων χρόνων τοῦ Βυζαντίου ἀκολούθησε τίς ἄλλες ἐκφάνσεις τῆς ζωῆς καὶ ἀντικαταστάθηκε ἀπὸ τὴν ἀμάθεια καὶ τὴν ἀγυρτία. Τὴν ὑποδουλωθεῖσα Ἑλλάδα ἐλυμαίνοντο τσαρλατάνοι, ἀγύρτες καὶ ἐμπειρικοὶ γιατροὶ ποὺ ἐξεμεταλλεύοντο τὴν λαϊκὴ πίστη καὶ δεισιδαιμονία. Οἱ ἐμπειρικοὶ πρακτικοὶ γιατροὶ παρεῖχαν τὴν ἰατρικὴ περίθαλψη μὲ γνώσεις ποὺ ἀντλοῦσαν ἀπὸ τὰ γιατροσόφια καὶ τίς οἰκογενειακὲς παραδόσεις. Τὴν ἐποχὴ τῶν πρακτικῶν γιατρῶν-Κομπογιαννιτῶν ἡ ἰατρικὴ ἦταν σε τέτοια κατάσταση, ὥστε γιὰ τὸν χαρακτηρισμὸ τῆς νὰ μπορεῖ κανεὶς νὰ μεταχειρισθεῖ τὴν κινέζικη παροιμία, ὅπως γράφει στὴν περὶ Βικογιατρῶν ἐργασία τοῦ ὁ ἀείμνηστος Γ. Βαβαρέτος, δηλαδὴ ὁ γιατρὸς ποὺ γράφει τὴν συνταγὴ πρέπει νὰ εἶναι μὲ ἓνα μάτι, ὁ φαρμακοποιὸς ποὺ τὴν ἐκτελεῖ πρέπει νὰ ἔχει δύο μάτια καὶ ὁ ἄρρωστος ποὺ πίνει τὸ γιατρικὸ πρέπει νὰ εἶναι στραβός. Ἐὰν οἱ αὐτοδίδακτοι γιατροὶ κατόρθωσαν νὰ κυριαρχήσουν ἐπὶ αἰῶνες στὴν Ἑλλάδα, τοῦτο δὲν πρέπει νὰ φαίνεται περίεργο, ἀφοῦ ἀκόμη καὶ στίς ἀναπτυγμένες εὐρωπαϊκὲς χώρες ἐβασίλευε ἡ ἀγυρτία καὶ ὁ τσαρλατανισμὸς. Κυκλοφοροῦσαν ἐλεύθερα διάσημοι τσαρλατάνοι γιατροὶ μὲ ποικιλόχρωμες ἀμφιέσεις καὶ μὲ ἐντυπωσιακὰ ὄργανα γιὰ νὰ προσελκύουν τὸν κόσμον. Ἀκόμη καὶ ἓνας διδάκτορας

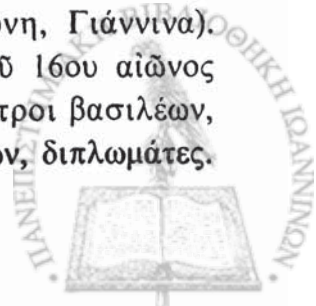

Μιά άποψη τής χαράδρας του Βίκου. Διακρίνονται στο βάθος
ο Βοϊδομάτης ποταμός

τής ιατρικής, ο JEAN GOEROT, πού ήταν μάλιστα και γιατρός του βασιλέως Φραγκίσκου Α', στο έκδοθέν τὸ 1541 ἔργο του «Ἡ διατήρηση τής ζωῆς» ἀναφέρει μεταξύ τῶν ἄλλων περιέργων και μία κομπογιαννίτικη συνταγή για τήν ἡμικρανία: «Κούρευε τήν κόμη και ἄμελξε ἐπ' αὐτῆς γάλα τροφοῦ πού ἐθήλαζε κόρη». Ὁ SAINTE SIMON γράφει ὅτι στο Λουδοβίκο ΙΔ' (1638-1715) δόθηκε στίς τελευταῖες στιγμές τής ζωῆς του ὡς φάρμακο, πού θά τὸν γλύτωνε ἀπὸ τὸν θάνατο, ζωμός ἀπὸ βρασμένες ἔχινδες πού ἔχουν τραφεῖ ἀποκλειστικά μὲ μέλι και ροδόσταγμα. Ὁ ζωμός ἐχιδνῶν ἐθεωρεῖτο ὡς θαυματουργὸ φάρμακο κατὰ τοῦ ἐπικειμένου θανάτου και τήν δημοτικότητα του διετήρησε μέχρι τέλους τοῦ 18ου αἰῶνος.

Κατὰ τοὺς χρόνους τής μακραίωνης δουλείας στήν ὑπόδουλη Ἑλλάδα ὑπῆρχαν ἐλάχιστοι σπουδασμένοι γιατροί, διότι ἀπὸ τοὺς εὐπορους, πού ἐσπούδαζαν σὲ εὐρωπαϊκὰ πανεπιστήμια, ὀλίγοι ἐπέστρεφαν στήν πατρίδα, ἀλλὰ και ὅσοι ἐπέστρεφαν προτιμοῦσαν τίς παραδουνάβειες Ἡγεμονίες, τὸ Βουκουρέστι και τίς μεγαλύτερες πόλεις τής πατρίδας (Κωνσταντινούπολη, Σμύρνη, Γιάννινα). Ἀναφέρονται και πολλοὶ Ἕλληνες ἐπιστήμονες γιατροί ἀπὸ τοῦ 16ου αἰῶνος και ἔπειτα, ἀπὸ τοὺς ὁποίους μάλιστα ὄχι ὀλίγοι διετέλεσαν ἀρχίατροι βασιλέων, καθηγηταὶ πανεπιστημίων ξένων χωρῶν, ὑπουργοὶ ξένων ἡγεμόνων, διπλωμάτες.

Οί επιστήμονες γιατροί εξακολουθοῦν νὰ σπανίζουν στὴν Ἑλλάδα καὶ πολλὰ χρόνια ἀκόμη μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση. Ὁ καθηγητὴς τῆς ἰατρικῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Κ. Μαυρογιάννης γράφει τὸ 1841 στὸ βιβλίον του «Ἡ ἰατρικὴ εἰς τὴν Ἑλλάδα», ὅτι «90 επιστήμονες ἰατροὶ ὑπῆρχον εἰς τὴν τότε Ἑλλάδα τῶν 900 χιλιάδων κατοίκων καὶ πολυάριθμοι ἐμπειρικοί, ἰδίως χειρουργοί, οἱ ὅποιοι ὄχι μόνον προσέφερον κατὰ τὴν ἐπανάστασιν πολυτίμους ὑπηρεσίας, ἀλλὰ ἔχουν, κατὰ παράδοσιν, ὀρθὰς τινὰς χειρουργικὰς γνώσεις. Ἀπ' ἐναντίας οἱ παθολόγοι ἐμπειρικοὶ ἰατροὶ ἦσαν ἀμαθέστατοι». Πρέπει ὅμως νὰ σημειωθεῖ ὅτι δὲν ἔλειψαν καὶ ἱκανοὶ καὶ εὐσυνείδητοι γιατροί, ὅπως εἶναι οἱ Γιατρᾶκοι, οἱ ὅποιοι μάλιστα ἰδρύσαν καὶ χειρουργικὴ Σχολὴ στὴ Λακωνία κατὰ τὸν Ἀγῶνα τῆς Ἀνεξαρτησίας.

Μετὰ τὸν σύντομο πρόλογο περὶ τῶν συνθηκῶν τῆς ἰατροφαρμακευτικῆς στὴν ὑπόδουλη Ἑλλάδα, ἐρχόμεθα τώρα στοὺς Βικογιατρούς. Μὲ τοὺς ἐμπειρικοὺς αὐτοὺς γιατροὺς ἀσχολήθηκαν ἄρκετοὶ τοὺς παλαιότερους καὶ νεώτερους χρόνους, μετὰξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ ἀείμνηστος συμμαθητὴς μου στὴ Ζωσιμαία Σχολὴ Ἰωαννίνων Γ. Βαβαρέτος, ὁ ὅποιος καὶ ἐδημοσίευσε τὸ 1972 μίαν ἐνδιαφέρουσα ἐργασία μὲ τίτλο «Κομπογιαννίτες, Ματσουκάδες, οἱ ξακουστοὶ αὐτοδίδακτοι γιατροὶ ἀπὸ τὸ Ζαγόρι τῆς Ἠπείρου». Στὴν ἐργασία αὐτὴ βρῆκα ἄρκετὰ νέα καὶ ἄγνωστα γιὰ μένα στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα καὶ χρησιμοποιοῦν γιὰ τὸ ἄρθρο μου.

Οἱ Βικογιατροὶ προήρχοντο ἀπὸ διάφορα χωριά τοῦ Ζαγορίου (κυρίως ἀπὸ τὸ Λιασκοβέτσι, τὸ Τσεπέλοβο, τοὺς Φραγγάδες, τὸ Πάπιγκο, τὸ Σκαμνέλι, τὴν Καλωτᾶ, τὴ Δόλιανη, τὴ Τζοντήλα, τὸ Κουκούλι, τοὺς Νεγάδες, τὰ Ἄνω Σουδενά, τὸ Μονοδένδρι, τὸ Καπέσοβο) καὶ προσέλαβαν τὴν προσωνομία αὐτὴ γιὰ τὸν λόγο ὅτι, κατὰ διάφορους συγγραφεῖς, προμηθεύονταν τὰ πολὺτιμα βότανα ἀπὸ τὸ Βίκο. Οἱ ἐμπειρικοὶ καὶ αὐτοδίδακτοι αὐτοὶ γιατροὶ ὠνομάσθησαν καὶ **Μ α τ σ ο υ κ ᾶ δ ε ς** (Ἀραβαντινός, Βηλαρᾶς) ἐξ αἰτίας προφανῶς τῆς ὀζώδους ράβδου ποὺ ἔφεραν πάντοτε μαζί τους, ἐνῶ τὸ παρωνύμιο (παρατσούκλι) **Κ ο μ π ο γ ι α ν ν ῖ τ η ς** φαίνεται ὅτι καθιερώθηκε μετὰ τὴν Ἀνεξαρτησία τῆς Ἑλλάδος, διότι δὲν ἀναφέρεται ὑπὸ τῶν πρὸ τῆς Ἐπανάστασεως τοῦ 1821 συγγραφέων. Τὸ «παρατσούκλι» Κομπογιαννίτης ἔχει προσβλητικὴ χλευαστικὴ σημασία, διότι προέρχεται ἀπὸ τὸ πρῶτο συνθετικὸ κομπόνω= ἀπατῶ καὶ τὸ δεύτερο Ἰωαννίτης μὲ καταγωγὴ τὰ Γιάννινα, ἥτοι Γιαννιώτης (Ἠπειρώτης) γιατρὸς ἀπατεῶν. Ὑπάρχει ὅμως καὶ μία ἄλλη ὄχι ὄνειδιστικὴ καὶ χλευαστικὴ ἔννοια γιὰ τοὺς Κομπογιαννίτες, ὅτι οἱ πρακτικοὶ αὐτοὶ γιατροὶ ἐθεράπευαν μὲ κόμπους-ρίζες φυτῶν, ἢ διότι εἶχαν τὰ βότανα δεμένα σὲ κόμβους μαντηλιῶν. Ἡ ἐπικρατέστερη πάντως ἄποψη γιὰ τὸ «παρατσούκλι» Κομπογιαννίτης εἶναι ἐμπαικτικὴ καὶ χλευαστικὴ. Ἡ ἐτυμολογία τοῦ Κομπογιαννίτη δείχνει καὶ τὴν καταγωγὴ τῶν πρακτικῶν αὐτῶν γιατρῶν. Οἱ Κομπογιαννίτες, ἀναλόγως τῆς ἱκανότητάς των, διακρίνονταν σὲ ἐξοχώτατους, ποὺ ἦσαν ἱκανότεροι καὶ ἐπιτηδειότεροι, καὶ σὲ παρακατιανούς, τοὺς ὀλιγότερο ἱκανούς. Οἱ ἐξοχώτατοι αὐτοδιεφημίζοντο ὡς ἀπόγονοι μεγάλων προσωπικοτήτων, οὐδέποτε ἀμφέβαλλαν γιὰ καμιὰ ἀσθένεια ἢ ὑγιεινὴ ἀνωμαλία καὶ χορηγοῦσαν τὸ εἰδικὸ καὶ ἀσφαλὲς φάρμακο ποὺ

ετοίμαζαν μόνοι τους και τὸ εἶχαν χωμένο στὶς πλατιῆς τσέπες τοῦ ἐπανωφορίου. Γιὰ μεγαλύτερη σοβαρότητα ἄνοιγαν καὶ τὸ στὰ χέρια κρατούμενο Γιατροσόφι γιὰ νὰ ἀνεύρουν καὶ μελετήσουν τὸ κατάλληλο γιὰ τὴν περίπτωση φάρμακο. Οἱ πρακτικοὶ αὐτοὶ γιατροί, ἐπειδὴ χορηγοῦσαν συνήθως βότανα πού τὰ εἶχαν δεμένα σὲ κόμβους μαντηλιῶν ἢ μέσα σὲ σάκκους, ἐλέγοντο καὶ Βοτανάκηδες ἢ Σακκουλιάρηδες. Μεταξὺ τῶν ὑποδεικνυομένων θεραπευτικῶν μέσων περιλαμβάνονταν καὶ τὸ μουχλιασμένο ψωμί, τὰ μαντζούνια, τὰ ἐκδόρια, τὰ ὑπόθετα, τὰ κλύσματα, οἱ ἀφαιμάξεις, τὰ καθαρτικὰ πού ἦταν ἡ βάση τῆς φαρμακευτικῆς καὶ τὰ παρασκεύαζαν οἱ ἴδιοι ἀπὸ ἀλόη, γιалаπά, μαῦρο ἐλλέβορο κ.λ.π.. Οἱ Κομπογιαννίτες, ἀγνοοῦντες τὴν λατινικὴ, κατασκεύαζαν ἴδια κομπογιαννίτικη γλῶσσα, εἶδος κορακιστικῶν.

Μὲ τοὺς Βικογιατροὺς-Κομπογιαννίτες ἀσχολήθηκαν καὶ μερικοὶ ξένοι, ὅπως ὁ ALBERT-DUMON, ὁ ὁποῖος στὸ βιβλίο του «οἱ Βούλγαροι» γράφει: «Μεταξὺ τῶν περιηγουμένων τὴν Βουλγαρίαν οἱ καλοὶ ἰατροὶ εἶναι ἄξιοι ἰδιαιτέρας μνείας. Ἄπαντες ἀνήκουσι εἰς τὰ διαμερίσματα τοῦ Ζαγορίου καὶ οἱ δόκτορες οὗτοι ἀποτελοῦσι εἶδος τι ἀδελφότητος, εἰς ἣν ὁ υἱὸς διαδέχεται τὸν πατέρα. Ὅλη ἡ ἐπιστήμη αὐτῶν διαβιβάζεται διὰ ζώσης φωνῆς. Διέρχονται τὴν Τουρκίαν, ἔνθα λίαν τιμῶνται καὶ συλλέγουσιν ἐκεῖ ἱκανὰς ποσότητας χρημάτων». Ἐπίσης ὁ Γάλλος περιηγητής, ἱστοριογράφος καὶ ἰατρὸς Πουκεβίλ, ὁ ὁποῖος διορίστηκε ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα Ναπολέοντα πράκτωρ στὴν αὐλὴ τοῦ Ἁλῆ Πασᾶ στὰ Γιάνινα, ὅπου καὶ ἔμεινε περὶ τὰ δέκα περίπου χρόνια καὶ συνδέθηκε μὲ στενὴ φιλία μὲ τὸν Σατράπη τῆς Ἡπείρου, γράφει τὰ ἑξῆς γιὰ τοὺς Ζαγοριανοὺς πρακτικοὺς γιατροὺς: «Οἱ ἐμπειρικοὶ γιατροὶ τοῦ Ζαγορίου πού διατρέχουν ὅλη τὴν Τουρκία, ἀκολουθοῦν τὴν παράδοση. Οἱ πατέρες μεταβιβάζουν στὰ παιδιά τους ἢ καὶ σὲ μαθητὰς πού προσκολλῶνται σ' αὐτοὺς ὡς ὑπῆρέται τὴν πρακτικὴ μερικῶν χειρουργικῶν ἐργασιῶν πού μαθαίνουν, χωρὶς νὰ ξεύρουν ἀνατομία, καὶ μὲ τέτοια ἐπιτυχία καὶ ἐπιδεξιότητα, ὥστε μποροῦν νὰ ἐκπλήξουν καὶ τοὺς πιὸ ἱκανοὺς χειρουργούς. Διακρίνονται πρὸ πάντων στὶς περιεσφιγμένες κῆλες, ἢ στὶς κῆλες πού ἔγιναν ἐνοχλητικὲς ἐξ αἰτίας τοῦ βάρους των. Ἄλλοι ξεύρουν νὰ χειρουργοῦν τὸν καταρράκτη διὰ πίεσεως καὶ οἱ περισσότερο πιὸ ἱκανοὶ χρησιμοποιοῦν τὴν λιθοτομία. Ἐναφέρω πράγματα πού εἶδα. Οἱ ἀμαθεῖς, λοιπόν, χειρουργοὶ τοῦ Ζαγορίου δὲν δημιουργοῦν περισσότερα θύματα ἀπὸ ὅσα πολλοὶ σημερινοὶ πτυχιούχοι ἐπιστήμονες». Κατὰ τὸν ἴδιο Πουκεβίλ, οἱ ἐμπειρικοὶ αὐτοὶ γιατροί, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν πληρωμὴ πού θὰ συμφωνοῦσαν νὰ πάρουν γιὰ τὴν ἐγχείρηση, κρατοῦσαν πάντοτε καὶ τὸν σάκκο τῆς κῆλης, τὸν ὁποῖο ἐφοῦσκωναν καὶ τὸν κρατοῦσαν σὲ καλάμι σὰν εἶδος τρόπαιο καὶ σὰν διαφήμιση. Μὲ καμάρι ἐφώναζαν οἱ βοηθοὶ τους ἀνεμίζοντας τὸ καλάμι μὲ τοὺς σάκκους: Νὰ ὁ μεγάλος γιατρός, ὁ μεγάλος κηλοθεραπευτής, ὁ ἐξοχώτατος σπασογιατρός. Οἱ ἐμπειρικοὶ Ζαγοριανοὶ γιατροὶ φοροῦσαν «μέλαιναν μαλλιαρὴν σεγκοῦναν» καὶ περιέδεναν μὲ πράσινη ταινία «τὴν εἰς δασεῖς πλοκάμους κυμαίνουσαν χαίτην των», καθὼς γράφει ὁ Σαθᾶς, καὶ ἔφεραν «σαμουροκάλακο» στὸ κεφάλι, ὅπως ἀναφέρει ὁ Σουτσοσ. Γύριζαν πάντοτε ἔφιπποι καὶ εἶχαν τὸ δικαίωμα νὰ φοροῦν ποικιλόχρωμα

φορέματα, νὰ φέρουν «ἀλεξιβρόχιον» καὶ «νὰ σοβοῦσι καβαλαραῖοι», ὅπως μᾶς πληροφορεῖ ὁ Κουτσαλέξης. Στὰ χωριά ἢ κωμοπόλεις καὶ πόλεις ἔκαναν τὴν ἐμφάνιση μὲ κραυγές καὶ ἰαχές πού εἶχαν ὡς ὑπόκρουση κουδουνίσματα, τυμπανοκρουσίες καὶ ποδοβολητὰ ἀλόγων, ζουρνάδες καὶ καλωσορίσματα. Οἱ Κομπογιαννίτες, παρὰ τὶς πολλὰς ἐπιτυχίες πού εἶχαν, ἔγιναν παρ' ὅλα ταῦτα ἀντικείμενο ἐμπαιγμοῦ καὶ σατιρισμοῦ καὶ ἐτροφοδότησαν τοὺς κωμωδιογράφους μὲ ὕλη σάτιρας, ὅπως καὶ στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα οἱ τσαρλατάνοι τὸν Ἄριστοφάνη καὶ Λουκιανό. Ὁ Ἡπειρώτης Ἰωάννης Βηλαρᾶς (1771-1823), ἱατροφιλόσοφος, ποιητῆς καὶ μὲ πολλὴ καλὴ κατάρτιση στὰ φυσικομαθηματικά καὶ στὴ βοτανικὴ τῆς ποχῆς, ἀλλὰ καὶ ἀδιάλλακτος δημοτικιστῆς, σατυρίζει καυστικὰ τοὺς πρακτικοὺς γιατροὺς στὸ ποίημά του ὁ Ματσούκας ἢ ὁ αὐτοδίδακτος γιατᾶς» μὲ τοὺς ἑξῆς στίχους:

Τὰ παχειὰ κορμιὰ ἀχαμναίνει
τὰ ἀχαμνὰ σοῦ τὰ παχαίνει
δίνει μάτια τῶν στραβῶν
τοὺς κοντοὺς κι' αὐτοὺς ψηλώνει
βάνει γλῶσσα τῶν βουβῶν
ὄθεν ὅλους τοὺς γιατρεύει πᾶσα νόσο θεραπεύει
καὶ μὲ χάρι χωριστὴ κι' ὅποιον τοῦτος θὰ σηκώση
πλιὸ ὁ Χάρος νὰ σκοτώση, νοῦς νὰ μὴ τὸ φαντασθῆ.

Ὁ Ἄ. Σοῦτσος (1803-1863) σατυρίζει καὶ αὐτὸς καυστικώτατα τοὺς Ζαγοριανοὺς γιατροὺς μὲ τοὺς στίχους:

Δὲν εἶμαι ἐγὼ Ζαγοριανὸς νὰ περπατῶ στὸ δρόμο
μὲ ἀλοιφές, μὲ ἔμπλαστρα, μὲ βότανα στὸν ὦμο
καὶ μὲ δοντάγραν, συριγγῶν καὶ νυστεριῶν χαρχάλι
μὲ τὸ σαμουροκάπακο νὰ τρέχω στὸ κεφάλι
καὶ νὰ φωνάζω ἀπὸ τὸ κουτσὸ καὶ ψόφιο μου μουλάρι
καλὸς γιατρός, πουλεῖ ζωὴ! ποιὸς θέλει! ποιὸς θὰ πάρῃ!

Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς σατιρικοὺς στίχους, οἱ Κομπογιαννίτες ἄκουσαν ὄχι ὀλίγα καὶ σὲ πεζὸ λόγο καὶ ἀπὸ μορφωμένους ἐπιστήμονες Ἡπειρῶτες. Ὁ Π. Ἀραβαντινὸς (1811-1870), γράφοντας γιὰ τὸ Ζαγόρι, παρατηρεῖ: «Ὁμολογητέον δὲ ὅτι ἐκκληιδουτο ὅπως οὖν τὸ Ζαγοριανὸ ὄνομα ἔνεκεν τῆς ἐκφυήσεως τῶν αὐτοδιδάκτων ἱατρῶν τῶν καλουμένων Ματσουκάδων, οἵτινες περιφερόμενοι εἰς πόλεις, κώμας καὶ χωρία, πωλοῦντες ὑγείαν καὶ ζωὴν, ἐν ἀναιδεΐᾳ καὶ ἀσυνειδησίᾳ κατέτρωγον τὸ βαλάντιον τῶν εὐαπατήτων καὶ ὡς ἐκ τούτου ἴσως ἐκλήθησαν καὶ καταφανοί, οἰονεὶ καταφαγίανοι, τούτους ἐπαισθητῶς ἤδη ὀλιγοστεύσαντας ὑπενίττετο ὁ μακαρίτης Βηλαρᾶς εἰς τὴν σάτιράν του...». Ἐπίσης ὁ Γ. Χασιώτης, ἀναφερόμενος στὸ Ζαγόρι, γράφει στὴ Χρυσалиδα (1865): «Υπῆρξεν πρότερον πληθὺς αὐτοδιδάκτων ἱατρῶν, οἵτινες καταχρώμενοι πᾶσαν εὐσυνειδησίαν, περιήρχοντο τὰς πόλεις καὶ κώμας τῆς Θεσσαλίας καὶ Μακεδονίας καὶ δι' ἐπιτηδείων

μέσων ἠπάτουν τοὺς ἀπλοὺς καὶ ἀμαθεῖς. Ἐταιρεία δὲ ὅλη μεταχειριζομένη καὶ ἴδιον διαλεκτικὸν ἰδίωμα, κατέφευγεν εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Θράκης καὶ Βουλγαρίας κατάρθωνεν ἐνίοτε καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐπιστήμονας, εἴ που εὐρίσκοντο τοιοῦτοι, καὶ διὰ τῆς ἰκανότητος καὶ ἀγυρτίας νὰ ἐκδιώκῃ...». Ὁ ἰατροφιλόσοφος Ἡπειρώτης Ἰωάννης Λαμπρίδης (1832-1891) στὰ περίφημα Ἡπειρωτικά του Μελετήματα δὲν ξεχνάει καὶ τοὺς Κομπογιαννίτες χωρὶς νὰ τοὺς τὰ ψάλει. «Ἐπικερδὲς ἐπάγγελμα οὐχὶ ὅμως ἐπαινετὸν καθόλου ὅπερ πολλοὶ Ζαγορίσιοι ἠσπάζοντο ἦν τὸ τοῦ ἐμπειρικοῦ ἱατροῦ... Ἐταιρεῖαι δὲ ἐκ τοιούτων ἀγυρτῶν μεταβαίνουσαι εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Βουλγαρίας καὶ Θράκης καὶ τὰ πάντα ὑποσχόμενοι ἐγένοντο παραίτιοι οὐ μικρᾶς τοῦ Ζαγορίου μομφῆς, διότι πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐπεχείρουν τὴν διάλυσιν μαγειῶν, τὴν ἐξόρκισιν δαιμόνων καὶ τὴν πρόρρησιν τοῦ μέλλοντος». Κατὰ τὸν καθηγητὴ Ἐ. Ἐμμανουήλ, πὺ ἀσχολήθηκε καὶ αὐτὸς μὲ τοὺς Κομπογιαννίτες, «ὁ τύπος τοῦ πρακτικοῦ αὐτοῦ ἱατροῦ εἶχε, ὅπως τὸν διέσωσε ἢ παράδοση, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ἀπαραίτητα ἐφόδια τῆς τέχνης, τῆς ἀσυνειδησίας, τῆς ἀμαθείας καὶ κρυψινοίας, καὶ ἄλλα προσόντα, ὅπως σοβαροφάνεια, ἀπληστία, πονηρία εἰς τὸ βλέμμα, σωματικὴ ἀκαμψία καὶ ἐπιτηδειότητα τοῦ τρόπου. Οἱ ἐμπειρικοὶ αὐτοὶ ἱατροὶ ἦσαν καὶ τερατολόγοι, φαντασιόπληκτοι καὶ ψεῦτες, ὀλιγόλογοι μὲ στομφώδεις φράσεις καὶ ἀπέφευγον μακρὰς συζητήσεις». Παρ' ὅλα ταῦτα ὅμως οἱ προαναφερθέντες ἐπικριτὲς βρίσκουν νὰ ποῦν καὶ μερικὰ καλὰ λόγια γιὰ τοὺς Κομπογιαννίτες. Ὁ Χασιώτης ἐπὶ παραδείγματι γράφει: «Υπάρχουν καὶ τινες πρακτικοὶ ἱατροὶ οἵτινες εἰς πολλοὺς τῶν κατοίκων θεραπείαν τῶν ἀσθενειῶν ἐπιτυγχάνοντες, δὲν κατατάσσονται εἰς τὴν χορείαν τῶν ἀληθῶς ἀπαταιῶνων. Τοὺς ἐμπειρικοὺς τούτους ἱατροὺς ἤξεύρουσι δεόντως καὶ οἱ ἐπιστήμονες νὰ ἐκτιμῶσι καὶ ἡ ἐπαρχία νὰ τοὺς ἀνέχεται». Ἐπίσης ὁ Ἰ. Λαμπρίδης στὰ Ἡπειρωτικά του μελετήματα, ἀναφερόμενος στοὺς Κομπογιαννίτες ἐκείνους οἱ ὅποιοι ὄχι μόνον τῆς ἐμπιστοσύνης τῶν πελατῶν τῶν οὐδέποτε κατεχράσθησαν, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς φιλοτιμίας αὐτῶν καὶ φιλοπατρίας μυρίων εὐεργεσιῶν εἰς τε τοὺς συγγενεῖς αὐτῶν, τοὺς συνεγχωρίους καὶ τὴν πατρίδα παραίτιοι ἐγένοντο. Διεκρίθησαν δὲ μεταξὺ τούτων ὁ Πανταζῆς Ἐξάρχου ἀπὸ τὸ Λιασκοβέτσι, ὁ ἐκ Σκαμνελίου Ἰωάννης Παρτάλης, ἀπὸ τοῦ 1716 μετερχόμενος τὸ ἐπάγγελμα τοῦτο ἐν Βουκουρεστίῳ, ὁ ἐκ Καπεσόβου Χ. Πασχάλογλου, ἐξοχώτατος κοινῶς ἐν Κωνσταντινουπόλει καλούμενος, χρηματίσας δὲ οὐ μόνον ἱατρὸς τοῦ Σουλτάνου Ἀβδουλ Χαμήτ Α', Σουλεϊμάν Γ', Μουσταφᾶ Δ' καὶ Μαχμοῦτ Β' μέχρι τοῦ 1823, ἀλλὰ καὶ ρετζιάλ (μυστικοσύμβουλος) αὐτοῦ». Περιώνυμοι ἦσαν, κατὰ τὴν ἱστορικὴ παράδοση, καὶ οἱ Πανταζῆδες, πατέρας καὶ υἱός, ἐπίσης ὁ ἀπὸ τὴν Καλουτὰ Ἀλέξανδρος Κωνσταντίνου Οἰκονόμου καὶ πολλοὶ ἄλλοι. Ὁ Ἡπειρώτης ἐκπαιδευτικὸς, ἱστοριοδίφης καὶ λαογράφος Δ. Σάρρος (1870-1937) γράφει ὅτι, κατὰ μία παράδοση, οἱ πλεῖστοι ἀπὸ τοὺς ἐμπειρικοὺς ἱατροὺς διέπρεψαν καὶ ἀσκούσαν τὸ ἔργο τους ἀπὸ τὸ 1670 ἐπὶ τῆς Θράκης, Μακεδονίας, Βουλγαρίας, Σερβίας, Στερεᾶ Ἑλλάδα, Πελοπόννησο καὶ Μικρὰ Ἀσία καὶ μάλιστα μὲ τόσο καταπληκτικὰς ἐπιτυχίαις, ὥστε νὰ φθάνουν καὶ μέχρι τῶν Σουλτανικῶν ἀνακτόρων. Ὁ Σάρρος ἀναφέρει ἀπὸ τοὺς Ζαγοριανούς

γιατρούς μεταξύ τῶν ἄλλων καὶ τὸν εἰδικὸ ὀφθαλμολόγο Πατρατσᾶ, τὸν Σκαμνε-λιώτη Φραγκούλη, τὸν Ἀντώνιο Ζώνιο ἀπὸ τῆ Βίτσα, γιὰ τὸν ὁποῖο ὁ Πατσέλης γράφει ὅτι πρέπει νὰ θεωρηθεῖ ὡς ἓνας ἀπὸ τοὺς ἐφευρέτες τῆς πενικιλίνης. Οἱ Κομπογιαννίτες διεκρίνοντο καὶ γιὰ τὴν ἐξυπνάδα καὶ τὴν ἐτοιμότητα πνεύ-ματος, ὅπως μαρτυροῦν διάφορα ἀνέκδοτα, μεταξύ τῶν ὁποίων καὶ τὸ ἐξῆς νο-στιμώτατο γιὰ τὸν Κομπογιαννίτη Καραβέλα πού ἀναφέρει ὁ Γ. Βαβαρέτος στὴν ἐργασία του, τὸ ὁποῖο καὶ ἀντιγράφουμε: «Ἡ βαλιδὲ Σουλτάνα εἶχε κινήσει ἔγκυος καὶ ὁ Σουλτάνος θέλησε νὰ μάθῃ ἂν θὰ γεννήσῃ γυό, πού τὸν ἤθελε γιὰ διάδοχο, ἢ θυγατέρα. Ὅλοι οἱ γιατροὶ τοῦ παλατιοῦ δήλωσαν ἀδυναμία προ-γνώσεως, ἐπειδὴ ἡ διάψευση θὰ ἐσήμαινε κόψιμο τοῦ κεφαλιοῦ τους καὶ ὁ σουλ-τάνος τότε διέταξε νὰ τοῦ φέρουν τὸν Καραβέλα, γιὰ τὸν ὁποῖον τοῦ εἶχαν πῆ τόσα καλὰ λόγια. Ὁ Καραβέλας δὲν τάχασε. — Πολυχρονεμένε μου, εἶπε, πρέ-πει νὰ ἰδῶ τὴν ἔγκυο. Τρομερὴ ἦταν ἡ ἀξίωσίς του, ἀλλὰ ὁ σουλτάνος πού τὸν ἔτρωγε ἡ ἐπιθυμία τῆς προγνώσεως, δὲν ἔφερε ἀντίρρηση. Ὅταν ἐμφανίστηκε ἡ σουλτάνα, ὁ Καραβέλας ζήτησε νὰ βηματίσῃ τρεῖς-τέσσαρες φορές στὸν ὄντα καὶ ἔπειτα εἶπε: — Τί νὰ σοῦ πῶ, πολυχρονεμένε μου. Πρώτη φορὰ βλέπω τέτοιο πρᾶγμα. Ὅταν ἡ σουλτάνα πάει πρὸς τὰ ἐκεῖ, δείχνει πῶς θὰ κἀνῃ ἀγόρι καὶ ὅταν ἔρχεται πρὸς τὰ ἐδῶ δείχνει γιὰ κορίτσι. Ὅταν ἦρθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρό-νου, χρύσοστόλιστη ἄμαξα τοῦ παλατιοῦ πῆρε τὸν Καραβέλα καὶ τὸν πῆγε στὰ ἀνάκτορα. Ἐκεῖ ἡ ἀγωνία τοῦ πέρασε, ὅταν ὁ σουλτάνος τοῦ ἀνήγγειλε τὴν ἐ-πιτυχία του καὶ τὸν φιλοδώρησε μὲ παχειὰ σακκούλα λίρες. Ἡ σουλτάνα εἶχε γεννήσει δίδυμα. Ἐνα ἀγόρι καὶ ἓνα κορίτσι».

Τὸ παρὸν ἄρθρο κλείουμε μὲ τὴν γενικὴ παρατήρηση ὅτι οἱ Βικογιατροὶ-Κομπογιαννίτες ἄδικα συκοφαντήθηκαν καὶ δὲν εἶναι ἄξιοι διασυρμοῦ, ἀλλὰ μᾶλλον ἀποτίσεως φόρου τιμῆς, διότι, ἀνεξαρτήτως τῶν ἀνοήτων θεραπευτικῶν ὁδηγιῶν καὶ τῶν ἀπατηλῶν τεχνασμάτων, πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἦσαν εὐσυνείδητοι καὶ ἱκανοὶ καὶ μὲ τὴν ἐμπειρία των ἐξυπηρετοῦσαν τὸν πάσχοντα ἄνθρωπο καὶ ἦσαν οἱ ἐλπιδοφόροι φάροι τῆς στρατιᾶς τῶν ἀρρώστων καὶ μάλιστα τῆς μα-κρᾶς ἐκείνης ἐποχῆς ὅπου ἡ ἱατρικὴ βρισκόνταν σὲ νηπιακὴ κατάσταση. Γιὰ πολλοὺς ἄλλωστε Βικογιατροὺς ὑπάρχουν μαρτυρίες ἀπὸ πολλὰς πηγὰς περὶ τῆς φήμης καὶ τῶν ἐπιτυχιῶν των καὶ ἐκεῖ ἀκόμη ὅπου ἐπιστήμονες γιατροὶ ἀπέτυχαν. Παραστάτες τῆς ἀνθρώπινης μοίρας καὶ λαϊκῆς ἀγωνίας καὶ στήριγμα τῶν Βι-κογιατρῶν ἦσαν τὰ ἄφθονα βότανα τοῦ Βίκου, τῶν ὁποίων ἡ νεώτερη ἐπιστη-μονικὴ ἔρευνα δικαιώνει τὴν χρῆση των ἀπὸ τοὺς Ζαγοριανοὺς γιατροὺς ὡς θεραπευτικῶν μέσων. Ἀλλὰ καὶ σήμερα ἀκόμη δὲν εἶναι λίγοι ἐκεῖνοι ἀπὸ τοὺς ἀπελπισμένους πού προσφεύγουν στοὺς ἐμπειρικοὺς γιατροὺς καὶ σὲ παγκόσμια μάλιστα κλίμακα, παρὰ τὶς αὐστηρὲς ποινὲς πού ἐθέσπισαν τὰ διάφορα Κράτη. Κατὰ τὸν ἀείμνηστο καθηγητὴ καὶ ἀκαδημαϊκὸ Ἐμ. Ἐμμανουήλ «ἡ ἱατρικὴ εἶναι τὸ καταλληλότερο πεδίο δράσεως τοῦ τσαρλατανισμοῦ. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν ἕλξιν τῆς εὐπιστίας τοῦ πάσχοντος πρὸς τὴν εὐφυΐαν τοῦ ἀγύρτου. Ἡ παρ' ἀμαθοῦς ἱατροῦ ἐκμετάλλευσίς τῆς εὐπιστίας τῶν ἀφελῶν διὰ δόλου ἢ ἀ-νεκκληρώτων ὑποσχέσεων θεραπείας νόσου, ἀποτελεῖ τὴν ἱατρικὴν ἀγυρτίαν».

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ

Ένας μεγάλος Ήπειρώτης άφησε την τελευταία του πνοή τὸ 6'μηνὸ πὸ μᾶς πέρασε. Ἡ μεγάλη καρδιά τοῦ Φίλιππου Δραγούμη πὸ εἶχε τὴν εὐαισθησία νὰ συγκινεῖται ἀπὸ κάθε τι τὸ Ήπειρωτικὸ ἀπὸ τὸν περασμένο Φεβρουάριο ἔπαψε νὰ χτυπάει.

Ὁ Φίλιππος Δραγούμης γιὸς τοῦ Στεφάνου καὶ ἀδελφὸς τοῦ Ἰωνα Δραγούμη γεννήθηκε στὴν Ἀθήνα τὸ 1890.

Καταγόμενος ἀπὸ τὸ Βογατσικὸ τῆς Καστοριάς οὐδέποτε ἔλησμόνησε τὶς Ήπειρικὲς ρίζες τῶν προγόνων του πὸ κατάγονταν ἀπὸ τὴ Δραγουμὴ τῶν Φιλιατῶν.

Ένας ἄλλος δεσμὸς του μὲ τὴν Ἠπειρο ἦταν ὅτι ἡ ἀδελφή του Ναταλία ἦταν σύζυγος τοῦ Ἡρώα Παύλου Μελά τοῦ Ήπειρωτικοῦ παλληκαριοῦ πὸ μὲ τὸ αἷμα του ἐπότισε τὸ δένδρο τῆς ἐλευθερίας τῆς Μακεδονικῆς γῆς.

Ὁ Φίλιππος Δραγούμης ὑπῆρξε μιὰ μορφή μὲ πολυσχιδὴ Ἐθνικὴ πολιτικὴ κοινωνικὴ καὶ πολιτιστικὴ δράση.

Τὶς γυμνασιακὲς καὶ πανεπιστημιακὲς του σπουδὲς τὶς τελείωσε στὴν Ἀθήνα τὸ 1910 ὅπου ἐσπούδασε Νομικά.

Έλαβε μέρος στοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους τοῦ 1912-13 ὡς ὑπαξιωματικὸς καὶ τραυματίστηκε στὴ μάχη τοῦ Σαραντάπορου. Στὴν ἀρχὴ ἀκολούθησε τὸ διπλωματικὸ στάδιο, ἀλλὰ πολὺ σύντομα μῆκε στὴν πολιτικὴ. Ἔτσι τὸ 1920 ἐκλέγεται πρώτη φορὰ βουλευτὴς Φλωρίνης καὶ Καστοριάς. Βουλευτὴς ἐκλέχτηκε ἐπίσης καὶ τὰ ἔτη 1932,1933, 1935 καὶ 1946.

Ἐπὶ κυβερνήσεως Παναγῆ Τσαλδάρη διετέλεσε ὑπουργὸς Γενικὸς Διοικητῆς Μακεδονίας ἀπὸ τὶς 25 Νοεμβρίου 1932 μέχρι τὶς 16 Ἰανουαρίου 1933, καὶ ἀπὸ τὶς 13 Μαρτίου 1933 μέχρι τὶς 8 Ἰουνίου 1934. Κατὰ τὸ τελευταῖο ἔτος τῆς Γερμανικῆς κατοχῆς διέφυγε στὴν Μέση Ἀνατολή καὶ ἔλαβε μέρος στὸ συνέδριο τοῦ Λιβάνου τὸν Μάιο τοῦ 1944. Διετέλεσε Ὑφυπουργὸς Ἐξωτερικῶν στὴν Κυβέρνηση Γεωργίου Παπανδρέου στὸ Κάιρο καὶ ἐν συνεχείᾳ στὴν Ἰταλία ἀπὸ τὶς 22 Μαΐου μέχρι τὶς 18 Ὀκτωβρίου 1944, καὶ κατόπιν στὴν ἐλεύθερη Ἑλλάδα ἀπὸ τὶς 23 Ὀκτωβρίου 1944 μέχρι τὶς 3 Ἰανουαρίου 1945.

Ἐπὶ κυβερνήσεως Κων.νου Τσαλδάρη διετέλεσε ἐπίσης Ὑφυπουργὸς Ἐξωτερικῶν ἀπὸ τὶς 18 Ἀπριλίου μέχρι τὶς 4 Νοεμβρίου τοῦ 1946, καὶ ἐν συνεχείᾳ Ὑπουργὸς Στρατιωτικῶν ἀπὸ τὶς 4 Νοεμβρίου 1946 μέχρι τὶς 24 Ἰανουαρίου 1947.

Ταυτόχρονα διετέλεσε ἀντιπρόσωπος τῆς Ἑλλάδος στὴν συνδιάσκεψη τῆς εἰρήνης στὸ Παρίσι τὸ 1946 ὅπου μὲ μεγάλο σθένος ἀγωνίσθηκε γιὰ τὰ Δωδεκανησιακὰ καὶ Βορειοηπειρωτικὰ θέματα. Τέλος τὸ 1952 διετέλεσε Ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν στὴν Ὑπηρεσιακὴ Κυβέρνηση Κιοσοπούλου καὶ τὸ 1963 Ὑπουργὸς Ἐθνικῆς Ἀμύνης στὴν Κυβέρνηση Πιπινέλη.

Ἐκτὸς ὁμῶς ἀπὸ τὴν Ἐθνικὴ καὶ καὶ πολιτικὴ του δράση μεγάλη ὑπῆρξε καὶ ἡ κοινωνικὴ καὶ πολιτιστικὴ του δράση. Ἔτσι διετέλεσε Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου πρὸς διάδοσιν τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων, τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφικῆς Ἑταιρίας, τῆς Ἑλληνικῆς Γεωγραφικῆς Ἑταιρίας, τῆς Γλωσσικῆς Ἑταιρίας, Ἀντιπρόεδρος τῆς Ἑταιρίας Βυζαντινῶν Σπουδῶν, τοῦ Ὁδείου Ἀθηνῶν καὶ πολλῶν ἄλλων Σωματείων καὶ Ὁργανώσεων.

Τὸ ἔτος 1923 διαδέχθηκε τὸν πατέρα του σὰν ἰσόβιο μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Μπαγκείου Ἡπειρωτικοῦ Κληροδοτήματος μέχρι τοῦ θανάτου του.

Ὁ Φίλιππος Δραγούμης ἀπὸ τὶς διάφορες ἡγετικὰς θέσεις τὶς ὁποῖες κατὰ καιροὺς κατεῖχε οὐδέποτε ἔπαυσε νὰ ἐνδιαφέρεται γιὰ τὴν Ἥπειρο, εἴτε ὡς πρὸς τὰ γενικά της θέματα καὶ προβλήματα, εἴτε καὶ ὡς πρὸς τὰ ἀτομικὰ προβλήματα τῶν διαφόρων Ἡπειρωτῶν πού πάντοτε στὸ πρόσωπό του εὔρισκαν τὸν ἐνθέρμο ὑποστηρικτὴ τους. Ἐξ ἄλλου εἶναι γνωστὴ ἡ τιμιότητά μετὰ τὴν ὁποία διαχειρίστηκε τὸ Μπάγκειο Ἡπειρωτικὸ κληροδοτήμα.

Τὸ γιὸ τοῦ Μάρκο Δραγούμη καθηγητὴ καὶ Μουσικολόγο τὸν συλλυπούμεθα βαθύτατα, εὐχόμενοι νὰ συνεχίσει τὴν παράδοσιν τοῦ πατέρα του ὅσον ἀφορᾷ τοὺς δεσμοὺς του μετὰ τὴν Ἥπειρο, πού ποτὲ δὲν ἔπαυσε νὰ τὸν συγκαταλέγει μετὰ τῶν πλεόν ἐπιλέκτων τέκνων της.

Ὁ ἀείμνηστος Φίλιππος Δραγούμης τὸ 1963 ὡς Ὑπουργὸς Ἐθνικῆς Ἀμύνης τῆς Ὑπηρεσιακῆς Κυβερνήσεως γιὰ τὴ διεξαγωγὴ ἐκλογῶν.

Τοῦ κ. Γιάννη Σαραλή Ἐπίτημου, Γενικοῦ
Ἐπιθεωρητοῦ Μέσης Ἐκπαιδεύσεως Προ-
έδρου τῆς ἐπιτροπῆς τῆς Ριζαρείου Σχολῆς

Μιά Τετάρτη, πού δὲν εἶχαμε μάθημα τὸ ἀπόγιομα, χωρὶς καλὰ-καλὰ νὰ γιοματίσουμε, ξεκινήσαμε γιὰ τὶς Σουμιές.

Εἴμαστε πέντε παιδιὰ τοῦ Σχολαρχείου. Ἐγώ, ὁ Μίχος, πού τὸν φωνάζαμε Ξυνό, παρατσούκλι τοῦ παπποῦ του, ὁ Κίμωνας ἢ Κίμινης, καθὼς τὸν ἔλεγε ἡ Μάκω Ζιάκου, ὁ Ξενοφώντας κι ὁ Γιάννης, τὸ Πατέλι. Μὲ τὸ τελευταῖο αὐτὸ ὄνομα ἀποκαλούσαμε ὅλους τοὺς χωριανούς του, γιὰ τὴν τάχα, δὲ φοροῦσαν τὴν ποδεμὴ τους κανονικά, ἀλλὰ τὴν πατοῦσαν σὰν παντόφλα ἢ καὶ γιὰ τὴν δὲν εἶχαν ποτὲ καινούργια καὶ φοροῦσαν ὅτι βρῖσκαν, παλιὰ καὶ μισοπατημένα τσαρούχια ἢ ψευτοπάπουτσα. Ὁ Γιάννης λοιπόν, ἦταν ἀπὸ ἓνα κοντινὸ χωριό, τὸ Βεττικό, πού φοιτοῦσε στὸ Σχολαρχεῖο τοῦ χωριοῦ μας καὶ πηγαينوέρχονταν τὶς περισσότερες φορές, ὅταν τοῦ ἐπέτρεπεν ὁ καιρός. Μιά ὥρα δρόμο γιὰ νὰ ρθεῖ καὶ μιὰ ἄλλη γιὰ νὰ γυρίσει, δὲν τὴν λογάργιαζεν ὁ Γιάννης, ψηλός, καὶ λεύτερος καθὼς ἦταν, σωστὸ ἀγριοκάτσικο τοῦ Βίκου, ὁ καθημερινὸς αὐτὸς περίπατος ἦταν γι' αὐτὸν μιὰ διασκέδαση.

Κάθε τόσο ὁ Γιάννης μᾶς προσκαλοῦσε νὰ πᾶμε στὸ χωριό του καὶ ἡ χήρα ἢ μάνα του, ἡ Κωνσταντίνα, νὰ ποῦμε τὴν ἀλήθεια, μᾶς καλοδεχότανε στὸ φιλόξενο σπίτι της, κάθε φορὰ πού τύχαινε νὰ βρεθοῦμε σ' αὐτό, μὲ μεγάλη χαρὰ καὶ καλωσύνη. Αὐτὸ ὅμως γινότανε στὰ πανηγύρια τῆς Παναγίας τὸ δεκαπενταῦγουστο καὶ τ' Ἀϊγιαννιοῦ, πού γιόρταζεν ὅλο τὸ Βεττικό καὶ τὸ γλέντι κρατοῦσε μερόνυχτα. Στὰ πανηγύρια αὐτὰ θὰ ρχόταν μαζί μας καὶ κάποιος δικός μας. Ποῦ νὰ μᾶς ἀφήσουν νὰ πᾶμε μοναχοὶ μας, ζωηροὶ καθὼς εἴμαστε, στὶς γκρεμίλες, πού ἦταν χτισμένο τὸ χωριὸ μὲ τὰ πενήντα σπίτια του, σωστὴ ἀετοφωλιά, πού ἔχασκαν γύρω του τὰ βάραιρα καὶ τὸ ἔζωναν τὰ ὀρμητικὰ νερὰ τοῦ ξακουσμένου Βοῖδομάτη.

Μὰ τώρα ὁ Γιάννης μᾶς καλοῦσε νὰ πᾶμε μοναχοὶ γιὰ νὰ μαζέψουμε κεράσια καὶ μᾶς ξεσήκωνε μὲ τὶς παραστατικὲς περιγραφές του, λογὰς καθὼς ἦταν. « Πᾶμε στὶς Σουμιές, ἔγιναν τὰ κεράσια, μὰ τὸ ψωμί, μὰ τὸ Χριστό, μὰ τὴν Παναγιά! ».

Μὰ ἐμεῖς, παρ' ὅλους τοὺς ὄρκους καὶ τὰ παρακάλια μέναμε δισταχτικοί, ἀπὸ τὸ φόβο περισσότερο τῶν δασκάλων καὶ ὄχι τόσο τῶν δικῶν μας, καὶ τὸν ἀναγκάζαμε νὰ ὀρκίζεται καὶ νὰ φιλάει σταυρὸ πού σχηματίζε μὲ τὰ δύο του δάχτυλα.

Ἦστερα ἀπὸ τὰ τόσα παρακάλια τοῦ Γιάννη, ἀποφασίσαμε νὰ πᾶμε καὶ φύγαμε κρυφὰ ἀπὸ τοὺς δικούς μας καὶ χωρὶς νὰ πάρουν εἶδηση τ' ἄλλα παιδιὰ καὶ μᾶς μαρτυρήσουν.

Μαζευτήκαμε και οι πέντε στον Αϊθανάση και πήραμε τον κατήφορο της Καραγιάννης γρήγορα - γρήγορα και φυλαχτά, για να μη μᾶς ἴδουνε. Στὴν Κώτσαρη σταματήσαμε για λίγο, ἤπιαμε ἀπὸ τὸ ἀθάνατο νερό της, για να πάει κάτω τὸ φαγητό, πὸ ἀπὸ τὴ βιασύνη μας στέκονταν κόμπος ἀκόμα στὸ λαιμό μας.

Ἡ βρύση τῆς Κώτσαρης βρισκόταν μέσα στὴ ρεματιά και εἶχε τὸ πιὸ φημισμένο και κρῦο νερό τοῦ χωριοῦ μας. Χαζέψαμε για λίγο στοὺς κήπους πὸ βρίσκονταν ἐκεῖ ἓνα γύρω, ὅλοι καταπράσινοι, Μᾶης μῆνας καθὼς ἦταν, κουκουλωμένοι στὰ λούπουλα και τὶς χελιδρονιές, πὸ θρασομανοῦσαν σκαρφάλωνοντας στὶς κουτσουπιές, τὶς ἀγριοσυκιές και τ' ἄλλα ἀγριόδενδρα τῆς ρεματιᾶς και στοὺς φράχτες τῶν κήπων πὸ πανηγύριζαν ὀλάνθιστες οἱ κολοκυθιές με τὰ πορτοκαλιὰ λουλούδια τους.

Για μιὰ στιγμή, ὁ Μίχος, ἐκεῖ πὸ χαζεύαμε ἔκανε ἔτσι τὸ σακκάκι του και ἄφησε να φανεῖ μιὰ κουμπούρα, πὸ τὴν εἶχε κρυμμένη! Πλησιάσαμε και οἱ τέσσερις και με τὴ σειρά ὁ καθένας, τὴν ἔπαιρνε στὰ χέρια του τὴν περιεργαζότανε, σὰ να ἤθελα να ἐκτιμήσει τὴν ἀξία της, σκόπευε σ' ἓνα μακρινὸ σημάδι και τὴν ἔδινε στὸν ἄλλο, πὸ ἀδημονοῦσε να τὴν πάρει και κείνος.

Ἦταν μιὰ κουμπούρα με στερναρόπετρα, με τὴ λαβὴ της ντυμένη με ἀσημένια χιλιοκεντημένα στολίδια με δύο μπρούτζινα δαχτυλίδια, πὸ ἔπιαναν τὴν πολυγώνικη κάννη. Δὲν ἦταν πρώτη φορά πὸ ἔπεφτε στὰ περιέργια χέρια μας μιὰ τέτοια κουμπούρα. Πολλές φορές παρόμοιες κουμποῦρες ξετρυπώναμε στὶς διάφορες μπουλίτσες και στὶς μπίμτσες πὸ τὶς εἶχαν κρύψει οἱ μακιρίτες οἱ παπποῦδες μας ἀπὸ τὸν καιρὸ τῆς ἐπανάστασης τοῦ 21. Πολλές ἀπ' αὐτὲς τύχαινε να εἶναι γεμάτες και κάπου κάπου, ἐκεῖ πὸ τὶς περιεργαζόμαστε πέρναν φωτιά και ὁ Θεὸς μᾶς φύλαγε να μὴ σκοτωθοῦμε.

Ὅσο κι' ἔν προσπαθοῦσαν οἱ μεγάλοι να τὶς κρύψουν στὰ πιὸ ἀπίθανα μέρη τοῦ σπιτιοῦ, ἐμεῖς οἱ ἀναθεμάτοι, τὶς ξετρυπώναμε.

Ἀφοῦ τὴν περιεργαστήκαμε με τὴ σειρά ὅλοι, θαυμάζοντας τὴν ὀλοκέντητη λαβὴ της, τὴν πῆρε πάλι ὁ Μίχος και τὴν ἔκρυψε μέσα ἀπ' τὴ λουρίδα του στὸ παντελόνι ἀφήνοντας ἔξω μονάχα τὴν πλουμισμένη λαβὴ, γεμάτος καμάρι. Ὑστερα περάσαμε τὸ κομψὸ γεφυράκι τῆς Κώτσαρης και πήραμε τὸ δρόμο π' ἀνηφόριζε ἀνάλαφρα πρὸς τὸ Βετσικό.

Ὅλος ὁ δρόμος ἀπὸ τὴ Γρανίτσα και πέρα κλωθογύριζε ἀνάμεσα ἀπὸ χαμόδενδρα κι' ἀνθισμένα ἀγιοκλήματα, ἀπὸ ὀλοπράσινα γραβιὰ και φράξους, ἀπὸ πουρνάρια και βαλανιδιές πὸ λαμποκοποῦσαν τὰ τρυφερά τους φύλλα στὸν Μαγιάτικον ἥλιο, σὰ να εἶχε περάσει ἓνα ἀόρατο χέρι με κάποιον ἀκριβὸ βερνίκι.

Ξετρελλαμένοι και οἱ πέντε ἀπ' τὸ ἀνοιξιᾶτικο ἀεράκι, λέφτεροι, μακριὰ ἀπὸ τὸ σχολεῖο και τὸ ἄγριο μάτι τῶν δασκάλων, τρέχαμε σάν τὰ πουλάρια πὸ λύθηκαν ζαφνικά και πιλαλοῦνε στὸ πράσινο λιβάδι.

Πότε - πότε, ἐκεῖ πὸ προχωρούσαμε, σταματοῦσαμε ἀπότομα και πετροβολούσαμε προσπαθώντας ὁ καθένας μας να ρίξει τὴν πέτρα πιὸ μακριὰ!

Κάπου - κάπου τραγουδοῦσαμε κι' ὅλας, για να σταματήσουμε και πάλι και να τσαλαβουτίσουμε στὰ νερά πὸ κυλοῦσαν γάργαρο στὰ Πλατανάκια και

σεκοντάριζαν με τὸ μурμυρητό τους τὸ ἀσώπαστο κελάδημα τῶν ἀηδονιῶν καὶ τῶν ἄλλων πουλιῶν, πού ξετρελλάμενα πανηγύριζαν σ' ἓνα ὀργιαστικὸ γιορτάσι.

Σὰ φτάσαμε στὸ Πλύμα, ὁ Γιάννης σταμάτησε ἀπότομα: «'Απὸ δῶ - μᾶς εἶπε - καὶ ἔδειξε ἓνα μονοπάτι πού κατηφόριζε πρὸς τὶς Σουμιές.

Οἱ Σουμιές πῆραν τὴν ὄνομασία τους ἀπὸ τὶς πολλὲς βαλανιδιές πού βρισκόταν ἐκεῖ γύρω ἀπ' τ' ἀμπέλια, γιατί τὴ βαλανιδιά στὸ χωριό μας τὴ λέμε καὶ σοῦμο, καὶ ἀνάλογα με τὴν ποικιλία τὴ διακρίνουμε καὶ πάλι σὲ τσέρο, σὲ κριπούνι, πού ἔχει τὸ πιὸ σκληρὸ ζύλο, καὶ σὲ ἄλλα.

Ὅλες αὐτὲς ὅμως τὶς ποικιλίες τῆς βαλανιδιάς τὶς λέμε με τὸ κοινὸ ὄνομα δέντρο ἢ καὶ δέντρος, ἴσως γιατί ἡ βαλανιδιά εἶναι τὸ κατ' ἐξοχὴν δέντρο καὶ εἶναι τὸ μεγαλύτερο, μαζί με τὸ πουνάρι στὸν τόπο μας. Σωστοὶ γίγαντες πού μποροῦν στὸν ἴσκιο τους νὰ σταλίσουν ὀλόκληρα κοπάδια ἀπὸ γιδοπρόβατα. Ἴσως ἀκόμα, γιατί αὐτὴ ἡ « δρῦς » με τὰ βαλανίδια τῆς ἔτρεφε ζῶα καὶ ἀνθρώπους στὴν πανάρχαια ἐποχὴ τῶν Δωριέων καὶ πού τὸ φύλλο τῆς ἔγινε ἔμβλημα τους καὶ δὲν εἶναι ἀπίθανο τὸ ὄνομα Δωριεὺς νὰ ἔχει σχέση με τὸ « δρῦς » καὶ τὸ Λατινικὸ DURUS.

Ἐδῶ λοιπὸν στὶς Σουμιές βρίσκονταν τ' ἀμπέλια με τὶς κερασιές, πού μᾶς καλοῦσε ὁ συμμαθητὴς μας ὁ Γιάννης.

Μιὰ ὀμαλὴ ραχοῦλα ὀρθώνονταν καὶ ἔκρυβε τ' ἀμπέλια ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος καὶ ὕστερα κατέβαινε ἀπότομα σὲ μιὰ γκρεμίλα πού σταματοῦσε στὸ ρέμα, πού ἦταν καὶ τὰ σύνορα τῶν δύο χωριῶν τοῦ δικοῦ μας καὶ τοῦ Βετσικοῦ.

Σὰν φτάσαμε στὸ πρῶτο ἀμπέλι σκορπίσαμε σὰν τὸ κοπάδι στὴ βοσκὴ καὶ τρέχαμε με φωνές κι ἀλαλητὰ ἀνάμεσα στὰ κλήματα προσπαθώντας ν' ἀνακαλύψουμε τὶς κερασιές κι ἐξουσιάζαμε ὅλον ἐκεῖνο τὸ χῶρο σὰ νὰ ἦταν κληρονομημένος ἀπὸ τοὺς παπποῦδες μας.

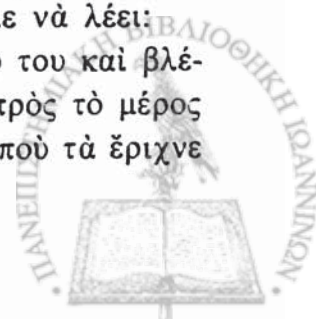
Καθὼς ὅμως εἶχαμε σκορπίσει καὶ οἱ πέντε, ὁ καθένας κάτω ἀπὸ μιὰ κερασιά καὶ ψαχουλεύαμε με τὰ μάτια μας ἀνάμεσα ἀπὸ τοὺς καταπράσινους κλώνους ν' ἀνακαλύψουμε τὰ κεράσια νὰ κοκκινίζουν, ἀπογοητευμένοι γιατί πουθενὰ δὲ μπορούσαμε νὰ διακρίνουμε μιὰ κλάρα με ὄριμο καρπὸ, ἀκούστηκε μιὰ βραχνὴ φωνὴ σὰν σκούξιμο κάποιου ἀγριμιοῦ.

« Μωρὲ Γιάννη, τί μᾶς κουβάλησες τὰ ξένα παιδιὰ ἐδῶ καὶ πατᾶνε τ' ἀμπέλια; Τὰ κεράσια δὲν παρδαλιάσαν ἀκόμα. Γκρεμιστεῖτε ἀπὸ δῶ ἀνέφταστα.»

Μουλῶξαμε καὶ οἱ πέντε καὶ κοιτάξαμε σαστισμένοι μιὰ γυναῖκα πού στεκότανε στὸν ὄχτο τ' ἀμπελιοῦ, λίγο πιὸ πάνω ἀπὸ μᾶς, με τὰ χέρια στὴ μέση, με μιὰ μορφὴ ξεραγγιανὴ κι ἀγριεμένο μάτι, ἔτοιμη νὰ χυμῆξει κατ' ἐπάνω μας.

Κ' ἐνῶ στεκόμαστε ὅλοι μας βουβοί, ὁ Μῆχος, σὰ νὰ τὸν ἔβαλε κάποιος πειρασμός, πετάχτηκε πίσω ἀπὸ τὸν κορμὸ μιᾶς θεώρατης κερασιάς με τὴν κουμπούρα στὸ χέρι, ἔτοιμος τάχα νὰ πυροβολήσῃ καὶ τὸν ἀκούσαμε νὰ λέει:

« Σῶπα μωρὴ γιατί...» Μὰ δὲ πρόλαβε νὰ τελειώσει τὸ λόγο του καὶ βλέπουμε τὴ γυναῖκα νὰ δρασκελάει τὰ κλήματα καὶ νᾶρχεται ἴσια πρὸς τὸ μέρος πού ἀκούστηκε ἡ φωνὴ κρατώντας στὰ χέρια τῆς κάτι κοτρώνια πού τὰ ἔριχνε

ἀπανωτὰ καὶ ἔπεφταν ἀνάμεσα στὰ κλήματα ἀφήνοντας ἓνα βαρὺ γδοῦπο, καθὼς βούλιαζαν στ' ἀφράτα χώματα.

Γεμάτη ὀργή μὲ μιὰ μορφή ἄγρια, ποὺ δὲν ἔμοιαζε μὲ γυναίκα, γυρόφερνε στ' ἀμπέλι βιαστικὰ καὶ ξεστόμιζε κατάρες. Εἶχε τὴ μαύρη της φούστα σηκωμένη ἀπὸ τὸ μπρὸς μέρος ἴσαμε τὰ γόνατα, ποὺ κρατιόταν στὴ μέση ἀπὸ ἓνα χοντρὸ λουριὶ σὲ τρόπο, ποὺ ἄφηνε λέφτερα τὰ πόδια καὶ φαίνονταν τ' ἄσπρα της ἐσώρουχα καθὼς δρασκέλιζε.

Οἱ περιγραφὲς τοῦ δάσκαλου μας τοῦ Γρηγόρη γιὰ τὶς πολεμόχαρες Σουλιώτισσες, ποὺ μᾶς δίδασκε στὴν ἱστορία, ξεπήδησαν μὲ μιᾶς καὶ βλέπαμε μπροστά μας μιὰ ὀλοζώντανη μορφή ἀπὸ κείνες τὶς ἡρωϊκὲς γυναῖκες νὰ κατατροπώνουν τοὺς Τουρκαλβανοὺς τοῦ Ἄλῃ Πασᾶ, ποὺ τὴ θέση τους τώρα εἶχαμε πάρει ἐμεῖς οἱ πέντε παληκαράδες μὲ ἀρχηγὸ τὸ Μίχο.

Κατάπληχτοι ἀπὸ τὴν ἀπροσδόκητη αὐτὴ ἐξέλιξη σκορπίσαμε σὰν τὰ κατσίκια ποὺ τὰ δέρνει τὸ Μᾶη χοντρὸ χαλάζι, ὅπως μπορούσεν ὁ καθένας, κουτροβολώντας στὴ ρεματιὰ, ἐνῶ πίσω μας κυλοῦσαν οἱ πέτρες, ποὺ σέρναμε μαζί μας καθὼς ροβολούσαμε κατατρομαγμένοι στὸν ἀπότομο κατήφορο, νομίζοντας, πὼς οἱ πέτρες καὶ τὰ χαλίκια ποὺ ρίχνονταν πίσω μας, ρίχνονταν ἀπὸ τὴ φοβερὴ γυναίκα.

Ἔτσι ἐξουθενωμένοι ἀπὸ τὸ τρέξιμο, ξεσκισμένοι ἀπὸ τὰ βᾶτα καὶ τὰ χαμόκλαδα, ποὺ τὰ καβαλούσαμε χωρὶς διάκριση, ὁ καθένας ἀκολουθώντας δικὸ του δρόμο, χωρὶς νὰ ξέρει ποῦ πάει, σταματήσαμε κάποτε καὶ μουλῶξαμε στὴ ρεματιὰ γιὰ νὰ συνέλθουμε ἀπὸ τὴν κατάπληξη καὶ νὰ καταλάβουμε ποὺ βρισκόμαστε.

Εἶμαστε ἓνας ἐξουθενωμένος στρατός, ποὺ εἶχε νικηθεῖ κατὰ κράτος σὲ μιὰ αἰφνιδιαστικὴ ἐπίθεση ἀπὸ ἓνα ἀδυσώπητο ὄχτρο. Ἀφοῦ συνήρθαμε κάπως καὶ προσπαθοῦσεν ὁ καθένας νὰ συμμαζέψει τὰ κουρελιασμένα του ρούχα, ἀρχίσαμε νὰ σφυρίζουμε γιὰ νὰ μπορέσουμε νὰ συγκεντρωθοῦμε, ὄχι βέβαια γιὰ μιὰ νέα ἐπίθεση, ἀλλὰ γιὰ νὰ ἐντοπίσουμε τὸ σημεῖο ποὺ βρισκόταν ὁ καθένας μας.

Εἶχαμε κυριολεκτικὰ σκορπίσει στὰ τέσσερα σημεῖα τοῦ ὀρίζοντα, χαμένοι στὴ βαθιὰ ρεματιὰ.

Ἐγὼ εἶχα περάσει τὸ ρέμα καὶ βρισκόμουνα στὶς Φτέρες, στ' ἀμπέλια μας, ποὺ μ' ἔπαιρνε πολλὲς φορὲς ἢ μάνα μου γιὰ νὰ μαζέψουμε κεράσια ἀπὸ τὶς τόσες κερασιᾶς ποὺ βρίσκονταν ἐκεῖ, ἓνα γύρω στοὺς ὄχτους γιὰ νὰ μὴ χαλᾶνε τὰ κλήματα μὲ τὸν ἴσκιο τους. Ἐρίξα μιὰ ματιὰ μήπως καὶ τὰ δικά μας κεράσια εἶχαν ὠριμάσει, μὰ στὰ φορτωμένα κλωνάρια ἀπὸ τὸν πράσινο ἀκόμα καρπὸ τους ξεπρόβαλε κάθε τόσο ἢ μορφή τῆς Τρίψαινας, ἀγριωπὴ νὰ παραφυλάει μὲ μιὰ κοτρώνα στὸ χέρι, ἔτοιμη καὶ πάλι νὰ χυμῆξει.

Ἐμεῖνα γιὰ λίγο, μὴ ξέροντας ποῖο δρόμο ν' ἀκολουθήσω κι' ἔβγαλα μιὰ φωνὴ μὲ ὄση δύναμη μοῦ εἶχε ἀφήσει ἢ τρομάρα, ποὺ εἶχα πάρει ἀπὸ τὴ φοβερὴ ἐκείνη γυναίκα, χωρὶς καμιὰ ἀπόκριση.

Ξαναφώναξα γιὰ δευτέρη φορὰ ἔ.ἔ. Γιάννηη, Κίμωνάα... μὰ ἡ φωνὴ μου χάθηκε μέσα στ' ἀμπέλια χωρὶς νὰ πάρω καὶ πάλι καμιὰ ἀπόκριση.

Κάθισα για λίγο στον ὄχτο, κάτω ἀπὸ μιὰ κερασιά. Γύρω μου μοσχοβολοῦσαν οἱ ἀγριοφράουλες ποὺ ἦταν ἡ μεγάλη μου ἀδυναμία, καὶ κάθε φορά ποὺ πηγαίναμε στὶς φτέρες ἔτρεχα γιὰ νὰ μαζέψω τὸ μικροσκοπικὸ καρπὸ ποὺ βρισκόταν κρυμμένος μετὰ τόση φροντίδα ἀνάμεσα στὰ φύλλα. Ποῦ ὅμως διάθεση τώρα γιὰ τέτοια ψαχουλέματα. Ἡ μορφή τῆς γυναίκας παρᾶστεκε ἀγριεμένη μπροστά μου ὀλοζώντανη.

Σὰν πέρασε λίγη ὥρα, ἀκούστηκαν σφυρίγματα, ποὺ ρχόταν ἀπὸ μακριά, ἀπὸ τὸ δρόμο, ποὺ πάει πρὸς τὰ Ζουμπέρια. Σφύριξα κ' ἐγὼ μιὰ δυὸ φορές καὶ ξεκίνησα πρὸς τὰ ἐκεῖ ποὺ ρχόταν τὰ σφυρίγματα.

Ἦστερα ἀπὸ λίγο, ὀδηγημένος ἀπὸ τὶς φωνές καὶ τὰ σφυρίγματα βρῆκα τοὺς τρεῖς φίλους μου τὸ Γιάννη τὸν Κίμωνα καὶ τὸν Ξενοφόντα, νὰ κάθονται σὲ μιὰ μεγάλη κοκκούλα στὸ σταυροδρόμι ποὺ ἐνώνονται τὰ νερά ποὺ ἔρχονται ἀπὸ τὸ Ζουμπέρι καὶ συναντοῦν τὸ ρέμα τῆς Κρεμαστῆς.

Ὁ Μίχος, δὲν ἦταν μαζί τους. Πῆγα κ' ἐγὼ καὶ κάθισα. Ὅλοι τους ἦταν συλλογισμένοι καὶ περισσότερο ὁ Γιάννης, ἔδειχνε ὀλοφάνερα τῆ στεναχώρια του, γιατί μᾶς εἶχε παρασύρει σ' αὐτὴ τὴν περιπέτεια.

Τὴ σιωπὴ μας διέκοψεν ὁ Κίμωνας σὰν ἔρχισε νὰ γελάει μ' ἓνα παρατεταμένο γέλιο καὶ νὰ πειράζει τὸ Γιάννη καθὼς τὸν ἔβλεπε νὰ στέκει ἄπραγος καὶ πετρωμένος σὰν τὴ γυναίκα τοῦ Λώτ καὶ νὰ τοῦ λέει κάθε τόσο: Ἡ Τρίψαινα, ἡ Τρίψαινα.

Ἄφοῦ πέρασε λίγη ὥρα καὶ συνῆλθε κι' ὁ Γιάννης ἀπὸ τὴν πρώτη κατάπληξη στὰ χεῖλια του κρυφοχάραξε κάποιο γέλιο, μὴ μπορώντας πιά ν' ἀντέξει στὰ πειράγματα τοῦ Κίμωνα. Τότε ἀρχίσαμε νὰ γελάμε καὶ οἱ τρεῖς χωρὶς νὰ ξέρουμε τὸ γιατί.

Ἡ ὥρα περνοῦσε ἔτσι μετὰ τὰ πειράγματα καὶ τὰ χάχανα, μὰ ὁ Μίχος δὲ φαινόταν πουθενά. Ποιὸ δρόμο νὰ εἶχε πάρει; Ἀρχίσαμε καὶ οἱ τέσσερις νὰ σφυρίζουμε καὶ νὰ φωνάζουμε ὅσο μπορούσαμε πιὸ δυνατά: Μίχοοο.. Μίχοοοο.

Ἦστερα ἀπὸ λίγο τὸν ἀκούσαμε ν' ἀπολογιέται. ἔ.... ἔ....

Ἡ φωνὴ του ἐρχόταν βαθιὰ καὶ ξεψυχισμένη καὶ ἔδειχνε ὅλη τὴν ἀπογοήτευση ἀνθρώπου ποὺ τοῦ εἶχε συμβεῖ κάποιο ἀνεπανόρθωτο κακό.

Ξεκινήσαμε πρὸς τὸ μέρος ποὺ ἐρχόταν ἡ φωνή, ἀκολουθώντας τὸ δρόμο πρὸς τὸ ποτάμι, ὁ ἓνας πίσω ἀπὸ τὸν ἄλλο, αἰχμάλωτος στρατὸς καὶ ὑποταγμένος στὸν ἐξουσιαστὴ νικητὴ του.

Μέσα ἀπὸ ὅλη τὴν ἀπογοήτευση ποὺ μᾶς ἔδερνε, κάποια στιγμή ξύπνησε κι ὁ Ξενοφόντας κι ἔρχισε κι αὐτὸς τὰ πειράγματα μετὰ κείνο τὸ πλαατὺ γέλιο του ποὺ σπάνια ἀνθίζε στὰ χεῖλη του καθὼς καὶ ἡ κουβέντα του.

Τώρα εἶχε συνέλθει καὶ τοῦ φαινόταν τόσο ἀστεία ἡ περιπέτεια μας αὐτὴ, ποὺ δὲ μπορούσε νὰ συγκρατῆσει τὰ γέλια του, λέγοντας κάθε τόσο : « Γιάννη νὰ ἡ Τρίψαινα, ἡ Τρίψαινα.

Εἶχαμε προχωρήσει ἀρκετά, ὅταν στὴ στροφὴ τοῦ δρόμου πρὸς τὴ γέφυρα τοῦ Βοῖδομάτη καὶ τὸ μονοπάτι ποὺ σὲ φέρνει στὸ μοναστήρι τῆς Σπηλιώτισσας,

ἀντικρύσαμε τὸ Μίχο νὰ κάθεται κάτω ἀπὸ τὰ χλωροπράσινα πλατάνια ποὺ σκεπάζουν ὄλο τὸ μεγάλο πλάτωμα ὡς τὶς ὄχτες τοῦ ποταμοῦ.

Μόλις μᾶς εἶδε σηκώθηκε κάπως παραξενεμένος σὰ μᾶς ἔβλεπε νὰ κατηφορίζουμε καὶ νὰ γελάμε γεμάτοι διάθεση, ἔτοιμοι νὰ ἐπιχειρήσουμε μιὰ νέα ἐξόρμηση στὶς κερασιές τῆς Σουμιᾶς. Ὅταν πλησιάσαμε τὸν εἶδαμε νὰ στέκει ἀμίλητος, καὶ λυπημένος. Στὰ καλοσυνάτα μάτια του πλανιότανε μιὰ ἀβασιλευτή θλίψη. Στὰ χέρια του κρατοῦσε τὴ χιλοπλουτισμένη λαβὴ τῆς κουμπούρας χωρὶς τὴν κάννη μὲ τὰ λαμπερὰ μπρούζινα βραχιόλια της.

Τὴν εἶχαν σκεπάσει οἱ πέτρες καὶ τὰ χώματα τῆς ρεματιᾶς, καθὼς ροβολούσαμε κατὰ τὴν ἄτακτη φυγὴ μας.

Μείναμε καὶ οἱ τέσσερις βουβοὶ καὶ τὸν κοιτάζαμε.

Τὸ χωριὸ Βετσικὸ τώρα ἐπίσημα Βίκος, ἀπὸ βορρὰ δηλαδή ἀπὸ τὴν πλευρὰ τοῦ Πάπιγκου ἀριστερὰ ἀρχίζει ἡ χαράδρα τοῦ Βίκου, δεξιὰ ὁ δρόμος πρὸς τὴν Ἀρίστη καὶ τὶς Σουμιές μὲ τὶς κερασιές.

Ο ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΒΙΖΟΥΚΙΔΗΣ ΚΑΙ Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

Μετά τὸν πρόεδρο τοῦ Δικηγορικοῦ Συλλόγου Ἀθηνῶν ὁ Δημοσιογράφος τῆς ἐφημερίδας τῆς Θεσσαλονίκης - Μακεδονίας κ. Χρ. Χριστοδούλου σὲ ἄρθρο του ποὺ δημοσιεύτηκε στὴ παραπάνω Ἐφημερίδα θέλησε νὰ κατασπιλώσει τὴ μνήμη τοῦ ἰδρυτῆ τῆς Ἑπειρωτικῆς μας Ἑστίας ἀείμνηστου συμπατριώτη Καθηγητῆ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Περικλῆ Βιζουκίδη. Τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο τῆς Ἑπειρωτικῆς Ἑστίας σὲ ἀπάντηση τοῦ συκοφαντικοῦ αὐτοῦ ἄρθρου ἀπέστειλε στὴν ἐφημερίδα Μακεδονία πρὸς δημοσίευση τὴν παρακάτω ἐπιστολὴ ποὺ ἀπετέλεσε καταπέλτη κατὰ τῆς συκοφαντικῆς ἐκστρατείας τοῦ ἐν λόγῳ δημοσιογράφου, καὶ ποὺ δημοσιεύτηκε στὸ φύλλο τῆς 23.4.80 τῆς παραπάνω ἐφημερίδας χωρὶς νὰ δοθεῖ καμιά ἀπάντηση ἐκ μέρους του.

Πρὸς

Τὴν ἀξιότιμη Διεύθυνση τῆς Ἐφημερίδας Μακεδονία

«Κύριε διευθυντά,

«Ἐπειδὴ στὴν ἔγκριτη ἐφημερίδα σας τῆς 6ης Ἀπριλίου 1980 σὲ ἄρθρο τοῦ δημοσιογράφου κ. Χρ. Χριστοδούλου μὲ τὸν τίτλο «Ἡ Γερμανικὴ εἰσβολὴ στὴν Ἑλλάδα» μεταξὺ τῶν ἄλλων συμπεριλαμβάνονται ἀνεπίτρεπτοι κατὰ τὴν γνώμη μας χαρακτηρισμοὶ γιὰ τὴ δράση τοῦ ἀείμνηστου καθηγητῆ τῆς νομικῆς σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης καὶ ἰδρυτῆ τῆς Ἑπειρωτικῆς Ἑστίας Θεσσαλονίκης, Περικλῆ Βιζουκίδη κατὰ τὴν εἰσβολὴ τῶν γερμανικῶν στρατευμάτων στὴ Θεσσαλονίκη, καὶ τὴν ἐν γένει πολιτεία του κατὰ τὴν περίοδο ἐκείνη, σᾶς παρακαλοῦμε, ὅπως πρὸς ἀποκατάσταση τῆς ιστορικῆς ἀλήθειας προέλθετε στὴ δημοσίευση τῶν κάτωθι :

»Σὲ πολλοὺς Θεσσαλονικεῖς ἀλλὰ καὶ ἰδιαίτερα στοὺς πολυπληθεῖς φοιτητὲς του, οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς ὁποίους κατέχουν σήμερα ἐπίλεκτες θέσεις στὴν κοινωνία ὅπως ὑπουργοί, νομάρχες, προϊστάμενοι δημοσίων ὑπηρεσιῶν, ἔγκριτοι δικηγόροι, συμβολαιογράφοι κ.λ.π. εἶναι γνωστὴ ἡ προσωπικότητα τοῦ ἀείμνηστου καθηγητῆ Περικλῆ Βιζουκίδη ὁ ὁποῖος ἐπὶ μία σχεδὸν τριακονταετία ἐλάμπρυνε τὸ Ἀριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης ἐκλεγεῖς πολλὰς φορές κοσμήτορας καὶ πρύτανης αὐτοῦ.

«Καταγόμενος ἀπὸ τὴ σκλαβωμένη Βόρειο Ἑπειρο εἶχε τὴν πατριωτικὴ φλόγα παράλληλα πρὸς τὰ πανεπιστημιακὰ του καθήκοντα νὰ ἰδρύσει στὴ Θεσσαλονίκη τὴν ὀργάνωσή μας τὴν «Ἑπειρωτικὴ Ἑστία», ἡ ὁποία ἀπὸ τότε ἐξελίχθηκε σ' ἓνα ὄργανισμὸ μὲ πολὺπλευρὴ ἐθνικὴ, κοινωνικὴ καὶ πολιτιστικὴ δράση.

«Τὴ μνήμη τοῦ ἐπιφανοῦς αὐτοῦ Ἡπειρώτη ἀνδρὸς καὶ διαπρεποῦς πανεπιστημιακοῦ δασκάλου ἀποπειρᾶται νὰ κατασπειλώσει ὁ δημοσιογράφος κ. Χρ. Χριστοδοῦλου στὸ παραπάνω ἄρθρο του, ἀποκαλώντας αὐτὸν γερμανόφιλο καὶ διώκτη τῶν δημοκρατικῶν καθηγητῶν τοῦ πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Ἡ ὄλη ἐπιχειρηματολογία του στηρίζεται σὲ μιὰ φωτογραφία κατὰ τὴν ὁποία ὁ ἀείμνηστος Βιζουκίδης φέρεται ὑποδεχόμενος ἐγκάρδια τὰ γερμανικὰ στρατεύματα κατὰ τὴν εἰσβολή τους στὴ Θεσσαλονίκη χωρὶς τὴν ἐξουσιοδότηση κανενός, ὅπως χαρακτηριστικὰ γράφει.

«Ἀλλὰ ἡ ἱστορική ἀλήθεια εἶναι ἄλλη καὶ ὄχι αὐτὴ τὴν ὁποία ἀναφέρει ὁ κ. Χριστοδοῦλου, τὴν ὁποία ὄφειλε νὰ γνωρίζει καὶ ἂν δὲν τὴν ἐγνώριζε ὄφειλε ν' ἀναζητήσει νὰ τὴ μάθει καὶ τοῦτο διότι ὁ ἀείμνηστος Βιζουκίδης κατὰ τὶς κρίσιμες ἐκεῖνες γιὰ τὴ Θεσσαλονίκη στιγμὲς ἐκλήθηκε ἀπὸ τὸν τότε μητροπολίτη Θεσσαλονίκης Γεννάδιο, ὡς γερμανομαθὴς καὶ ὡς μία προσωπικότητα τῆς Θεσσαλονίκης νὰ προσφέρει τὶς καλὲς του ὑπηρεσίες κατὰ τὴν παράδοση τῆς πόλης στὰ γερμανικὰ στρατεύματα κατοχῆς πρὸς ἀποφυγὴ δεινῶν καὶ ταλαιπωριῶν τοῦ ἄμαχου πληθυσμοῦ.

«Πέραν τῶν καλοπροαιρέτων αὐτῶν ὑπηρεσιῶν του τὶς ὁποῖες παρακλήθηκε νὰ προσφέρει οὐδεμία προδοτικὴ πράξη βαρύνει τὸν ἀείμνηστο Βιζουκίδη, γιὰτὶ ἢ μετέπειτα πολιτεία του κατὰ τὴν τριετὴ γερμανικὴ κατοχὴ κάθε ἄλλο παρὰ γερμανόφιλη ὑπῆρξε καὶ τοῦτο ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰ ἐξῆς ἀναμφισβήτητα γεγονότα.

1. Ὁ Βιζουκίδης ἀπὸ τὶς πρῶτες μέρες τῆς εἰσβολῆς τῶν γερμανικῶν στρατευμάτων στὴ Θεσσαλονίκη, ἐκδιώχθηκε ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς ἀπὸ τὸ Ξενοδοχεῖο «Μεντιτεράνεαν» ὅπου μόνιμα διέμενε.

2. Ὁ Βιζουκίδης πέρασε ὅλη τὴν περίοδο τῆς κατοχῆς ἐν πενία ἀναγκαζόμενος καὶ αὐτὸς νὰ προσφεύγει στοὺς συμπατριῶτες του Ἡπειρώτες ἄρτοποιοὺς γιὰ τὴν ἐξοικονόμηση τοῦ ἐπιουσίου.

3. Ὁ Βιζουκίδης σὲ ὅλη τὴν περίοδο τῆς γερμανικῆς κατοχῆς φοροῦσε μαῦρο λαιμοδέτη καὶ ὅταν τὸν ρωτοῦσαν γιὰτὶ φοράει τὸν λαιμοδέτη αὐτό, ἀπαντοῦσε χαρακτηριστικὰ: «Ἐφ' ὅσον τὴν πατρίδα μας πατάει ξένος κατακτητῆς, ὁ Βιζουκίδης πενθεῖ». Τὸ περιστατικὸ αὐτὸ τὸ ἀναφέρει καὶ ὁ δικηγόρος κ. Θ. Περπερῆς στὸ βιβλίον του «Ἐπερηφανέστατη Θεσσαλονίκη». Ἄν ὁ Βιζουκίδης ἦταν συνεργάτης τῶν Γερμανῶν ὄχι μόνον δὲν θὰ ὑπέφερε ἀλλὰ θὰ ἔπλεε σὲ πελάγη εὐτυχίας καὶ εὐδαιμονίας.

«Ἀλλὰ ἄς ἔρθουμε καὶ στὴν περίφημη φωτογραφία στὴν ὁποία στηρίζει ὅλη τὴν ἐπιχειρηματολογία του ὁ δημοσιογράφος κ. Χριστοδοῦλου. Ἡ φωτογραφία αὐτὴ γιὰ ἕναν ἀμερόληπτο παρατηρητὴ δείχνει ἕναν ἄνθρωπο σκεπτικὸ καὶ περίλυπο πὺ δίνει τὶς πρῶτες πληροφορίες πὺ τοῦ ζητοῦνται ἀπὸ τὰ στρατεύματα κατοχῆς πὺ εἰσέρχονται στὴν πόλη. Πὺ βλέπει τὸν ἐνθουσιασμὸ καὶ τὴν ἐγκαρδιότητα ὁ κ. Χριστοδοῦλου.

«Μὲ τὴν ἴδια λογικὴ θὰ πρέπει νὰ χαρακτηριστοῦμε ὡς γερμανόφιλο καὶ συνεργάτη τῶν Γερμανῶν καὶ τὸν ἀοίδιμο μητροπολίτη Γεννάδιο πὺ ἀπὸ ἐθνικὸ,

άνθρωπιστικό και θρησκευτικό καθήκον πήγε να παραδόσει την πόλη και προστατεύσει τον ἄμαχο πληθυσμό της.

«Ἄν ὁ κ. Χριστοδούλου γνωρίζει ὅτι ὁ Βιζουκίδης προέβη σὲ ἄλλες προδοτικές καὶ ἐπαίσχυντες πράξεις στὴν περίοδο τῆς γερμανικῆς κατοχῆς ὀφείλει νὰ μᾶς τὶς γνωρίσει καὶ νὰ εἶναι βέβαιος ὅτι πρῶτοι ἐμεῖς οἱ Ἑπειῶτες οἱ ὁποῖοι διαθέτουμε ἀρκετοὺς τίτλους πατριωτισμοῦ, θὰ συμφωνήσουμε μαζί του. Ἄν ὅμως δὲν ἔχει τέτοιες ἀποδείξεις τότε σεβόμενος τὸν ἑαυτό του, ἀλλὰ καὶ τὴν ἱστορική ἀλήθεια τὴν ὁποία καὶ ὡς δημοσιογράφος ὀφείλει μὲ θρησκευτική εὐλάβεια νὰ ὑπηρετεῖ, θὰ πρέπει δημοσία νὰ ἀνακαλέσει τὰ ὅσα ἔγραψε γιὰ τὸν ἀείμνηστο Βιζουκίδη.

«Ὡς πρὸς τὴν κατηγορία ὅτι ἐπρωτοστάτησε στὸ διώξιμο ὅλων τῶν δημοκρατικῶν καθηγητῶν, ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιο, ἀφήνουμε τὴν ἀπάντηση νὰ τὴν δώσει ἡ νομικὴ σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ὡς ἡ μόνη ἀρμοδία καὶ ἡ ὁποία πιστεύουμε ὅτι θὰ πάρει θέση ἐπὶ τοῦ ὅλου θέματος ὅπως ἔπραξε τοῦτο σὲ ἄλλη ἀνάλογη περίπτωση».

ΟΙ ΣΕΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ

Οἱ Ἑπειῶτες τῆς Θεσσαλονίκης μὲ πραγματικὴ ὀδύνη καὶ αἰσθήματα συμπόνοιας παρακολούθησαν τὸ δράμα τῶν σεισμῶν τῶν περιοχῶν τῆς Θεσπρωτίας τῆς ἰδιαίτερας μας πατρίδας. Καὶ τοῦτο γιὰ τὴν θύματα καὶ αὐτοὶ τῶν σεισμῶν ποὺ ἔγιναν στὴ Θεσσαλονίκη ἐγνώριζαν ἀπὸ τὴ δική τους περιπέτεια τὶς συνθήκες ποὺ προκύπτουν ὕστερα ἀπὸ ἓνα καταστρεπτικὸ σεισμό.

Ἡ Ἑπειρωτικὴ Ἑστία ἔλαβε τὴν ἀπόφαση ἀποστολῆς πρὸς τοὺς συμπατριῶτες μας τῆς Θεσπρωτίας ποὺ δοκιμάσθηκαν ἀπὸ τοὺς σεισμοὺς συμβολικὰ τοῦ ποσοῦ τῶν 30.000 δρχ. ποὺ εἶναι προϊόν τοῦ ἐράνου ποὺ ἔγινε μεταξύ τῶν συμπατριωτῶν μας μελῶν τῆς Ὀργανώσεώς της.

Ἀξίζει νὰ σημειωθεῖ ὅτι ἡ προσπάθεια αὐτὴ ἐνισχύθηκε καὶ ἀπὸ τὸ Σύλλογο Αὐγερινιωτῶν Δ. Μακεδονίας τῆς Θεσσαλονίκης μὲ τὸ ποσὸν τῶν 5.000 δραχμῶν.

ΤΟ ΒΟΡΕΙΟΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟ ΣΕ ΝΕΑ ΦΑΣΗ

Μετά από απόφαση του 'Υπουργείου 'Εξωτερικῶν νὰ προωθήσει πρὸς ψήφιση στὴ Βουλὴ νομοσχέδιο σύμφωνα μὲ τὸ ὁποῖο αἴρεται ἡ ἐμπόλεμη σχέση μεταξύ 'Ελλάδος καὶ 'Αλβανίας μὲ ἀποτέλεσμα ἐκτὸς τῶν ἄλλων τὸν ἄμεσο κίνδυνο ἐπὶ τῶν Βορειοηπειρωτικῶν περιουσιῶν πού βρίσκονται στὴν 'Ελλάδα καὶ ἀνήκουν σὲ Βορειοηπειρῶτες πού διαβιοῦν στὴν 'Αλβανία, ἤρθε στὴν 'Αθήνα ἀπὸ τὴν Νέα 'Υόρκη ὁ Ὑπατος Πρόεδρος τῆς Πανηπειρωτικῆς 'Ομοσπονδίας 'Αμερικῆς καὶ Καναδᾶ κ. Μενέλαος Τζέλιος κατόπιν συνεννοήσεως μὲ τὴν Κεντρικὴ 'Επιτροπὴ Βορειοηπειρωτικοῦ ἀγῶνος (ΚΕΒΑ) γιὰ τὴν κλιμάκωση διαφόρων ἐνεργειῶν πρὸς ματαίωση τοῦ ὑπὸ ψήφιση νομοσχεδίου.

Ὁ κ. Τζέλιος σὲ συνεργασία μὲ τὴν Κ.Ε.Β.Α. πρὸς ἀντιμετώπιση τοῦ ὅλου θέματος ἀνέπτυξε τὶς ἐξῆς δραστηριότητες.

Μετεῖχε σὲ σύσκεψη τῆς Κ.Ε.Β.Α ὑπὸ τὴν προεδρία τοῦ 'Αρχιεπισκόπου κ.κ. Σεραφεῖμ ὡς ἀρχηγοῦ τοῦ Βορειοηπειρωτικοῦ ἀγῶνος γιὰ τὴ μεθόδευση καὶ συντονισμό τῶν σχετικῶν ἐνεργειῶν.

Ἐγινε δεκτὸς μαζὶ μὲ ἐκπροσώπους τῆς ΚΕΒΑ ἀπὸ τὸν πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας κ. Τσάτσον στὸν ὁποῖον ἀνέπτυξε τοὺς διαγραφόμενους κινδύνους ἀπὸ τὴν ψήφιση τοῦ νομοσχεδίου. Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἔδειξε κατανόηση καὶ ὑποσχέθηκε ὅτι θὰ ἐνδιαφερθεῖ τουλάχιστον γιὰ τὴν τύχη τῶν περιουσιῶν, καὶ ζήτησε νὰ τοῦ ὑποβληθεῖ σχετικὸ ὑπόμνημα τὸ ὁποῖο τοῦ ὑποβλήθηκε.

Ἐγινε δεκτὸς μὲ ἐκπροσώπους τῆς ΚΕ.Β.Α ἀπὸ τὸν Ὑπουργὸ 'Εθνικῆς Ἀμύνης κ. Ἀβέρωφ μὲ τὸν ὁποῖο συζητήθηκαν ἐκτὸς τῶν κινδύνων γιὰ τὶς Βορειοηπειρωτικὲς περιουσίαι καὶ ἡ ἀπαγορευση πού θὰ ἐπακολουθήσει στοὺς Βορειοηπειρῶτες μετὰ τὴν ψήφιση τοῦ νομοσχεδίου πού θὰ θεωρήσουν ὅτι ἡ 'Ελλάδα τοὺς ἐγκαταλείπει πλέον ὀριστικῶς, καθὼς καὶ οἱ συνθήκες διαβιώσεώς τους πού θὰ χειροτερεύσουν ἀκόμη περισσότερο ἀφοῦ θὰ ἔχουν ἐκλείψει καὶ τὰ τελευταία ἴχνη τοῦ 'Ελληνισμοῦ. Ὁ κ. Ἀβέρωφ ἀνέλυσε τὶς δυσκολίες πού ὑπάρχουν γιὰ ἓνα ἐποικοδομητικὸ διάλογο μὲ τὴν 'Αλβανία, καὶ ὑποσχέθηκε ὅτι θὰ ἔχει ἰδιαίτερη σύσκεψη μὲ τοὺς ἀρμόδιους Κυβερνητικοὺς παράγοντες γιὰ τὸ θέμα τοῦ νομοσχεδίου. Εἶχε συνάντηση μὲ τὸν Διευθυντὴν τοῦ Ἰδιαίτερου Γραφείου τοῦ Πρωθυπουργοῦ Πρέσβη κ. Μολυβιάτη τὸν ὁποῖο ἐνημέρωσε ἐπὶ τοῦ ὅλου θέματος καὶ ὁ ὁποῖος ὑποσχέθηκε ὅτι θὰ ἐνημέρωνε σχετικὰ τὸν Πρωθυπουργὸ κ. Καραμανλῆ.

Μὲ ἐκπροσώπους τῆς Κ.Ε.Β.Α. μετεῖχε σὲ μακρὰ σύσκεψη μὲ τὸν Ὑπουργὸ 'Εξωτερικῶν κ. Ράλλη στὸν ὁποῖο τονίσθηκε ὅτι οἱ Βορειοηπειρῶτες εἶναι ἀδύνατον νὰ δεχθοῦν ἓνα τέτοιο νομοσχέδιο καὶ ζήτησε τὴν ἀπόσυρσή του. Τελικὰ ὁ Ὑπουργὸς ἐξωτερικῶν ἔδωσε τὴ διαβεβαίωση ὅτι τὸ ἐπίμαχο νομοσχέδιο δὲν θὰ προωθηθεῖ στὴν Βουλὴ γιὰ ψήφιση.

Σὲ μεγάλη σύσκεψη τῶν Προεδρείων τῶν Βορειοηπειρωτικῶν Σωματείων πού ἔγινε στὸ Μπάγκειο Ξενοδοχεῖο στὴν ἀρχὴ ἔγινε ἐνημέρωση ἀπὸ τὸν κ.

Τζέλιον καὶ τὸν Ἀντιπρόεδρο τῆς ΚΕΒΑ κ. Κώνστα ἐπὶ ὅλων τῶν ἐνεργειῶν ποὺ ἔγιναν καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐγκρίθηκε σχετικὸ ψήφισμα πρὸς τὴν Κυβέρνηση γιὰ τὴν μὴ προώθηση τοῦ νομοσχεδίου πρὸς ψήφιση. Τέλος ὁ κ. Τζέλιος πῆγε στὰ Γιάννινα ἐπὶ 3/μερο ὅπου γιὰ τὸ ἴδιο θέμα εἶχε συνεργασίες μὲ τὰ ἐκεῖ ἐδρεύοντα Βορειοηπειρωτικὰ Σωματεῖα.

Ἐπιστρέφοντας στὴν Ἀθήνα ἔλαβε μέρος σὲ σύσκεψη τῆς ΚΕΒΑ ὑπὸ τὴν προεδρεία τοῦ Ἀρχιεπισκόπου στὴν ὁποία ἔγινε ἀνασκόπηση τοῦ ὅλου θέματος ὕστερα ἀπὸ τὶς ἐνέργειες αὐτὲς καὶ ἐλήφθησαν σχετικὲς ἀποφάσεις γιὰ τὸν περαιτέρω χειρισμὸ του.

Ὁ κ. Τζέλιος πρὶν ἀναχωρήσει γιὰ τὴν Ἀμερικὴ ἔδωσε συνέντευξη τύπου σὲ μεγάλο Ξενοδοχεῖον τῶν Ἀθηνῶν στὴν ὁποία ἀνέλυσε τὶς ἐπιπτώσεις ποὺ θὰ ἔχει τὸ ὑπὸ ψήφιση νομοσχέδιο στὴν ὅλη ἐξέλιξη τοῦ Βορειοηπειρωτικοῦ, καὶ παρακάλεσε τοὺς ἐκπροσώπους τοῦ τύπου νὰ συμπαρασταθοῦν στὸ ὅλο θέμα ποὺ ἀφορᾷ τὶς συνθήκες ζωῆς καὶ τὴν κατοχύρωση τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων 300.000 Βορειοηπειρωτῶν ποὺ διαβιοῦν ὑπὸ ξένον ζυγὸ στὴν Βόρειο Ἡπειρο.

Ἡ συνέντευξη τύπου καλύφθηκε ἀπὸ τὸ τηλεοπτικὸ δίκτυο τῆς χώρας καὶ ἀναφέρθηκε στὸν ἡμερίσιο τύπο τῶν Ἀθηνῶν.

Τόσο ἡ Πανηπειρωτικὴ Ὁμοσπονδία Ἀμερικὴ καὶ Καναδᾷ διὰ τοῦ κ. Τζέλιου ὅσο καὶ ἡ Κ Ε Β Α εἶναι ἄξιες πολλῶν συγχαρητηρίων γιὰ τὶς δραστηριότητες ποὺ ἀνέπτυξαν στὴ νέα αὐτὴ φάση τοῦ Βορειοηπειρωτικοῦ ζητήματος, ἀλλὰ ὑπῆρξε καὶ μιὰ παράλειψη τὴν ὁποία εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ τὴν ἀναφέρομε. Τὸ ὅτι ὁ κ. Τζέλιος δὲν ἐπισκέφθηκε ἢ δὲν τοῦ ὑποδείχθηκε νὰ ἐπισκεφθεῖ καὶ τὴ Θεσσαλονίκη ὅπου θὰ εἶχε γόνιμη συνεργασία μὲ τὴν ἐδῶ Ἐπιτροπὴ Βορειοηπειρωτικοῦ ἀγῶνος Βορείου Ἑλλάδος καὶ μὲ τὴν Ἡπειρωτικὴ Ἐστία Θεσσαλονίκης ποὺ τὰ 50% τῶν μελῶν τῆς εἶναι Βορειοηπειρωτῶτες, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν πρόσθετο λόγο ὅτι ἓνα μεγάλο μέρος τῶν Βορειοηπειρωτικῶν περιουσιῶν βρίσκεται στὴ Θεσσαλονίκη.

Ὑστερα ἀπὸ τὶς παραπάνω ἐνέργειες τὸ Ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν ἐξέδωσε ἀνακοίνωση μὲ τὴν ὁποία δηλώνει ὅτι ἡ τυχὸν ἄρση τῆς ἐμπολέμου σχέσεως μὲ τὴν Ἀλβανία δὲν πρόκειται νὰ θίξει τὶς Βορειοηπειρωτικὲς περιουσίες στὴν Ἑλλάδα.

Η ΠΑΝΕΜΟΡΦΗ ΣΑΜΑΡΙΝΑ
ΜΙΑ ΚΩΜΟΠΟΛΗ ΣΤΑ ΣΥΝΟΡΑ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

Τοῦ κ. Ἐπαμεινώνδα Βαδίλη τ. Ἐπιθεωρητοῦ Γεωργίας

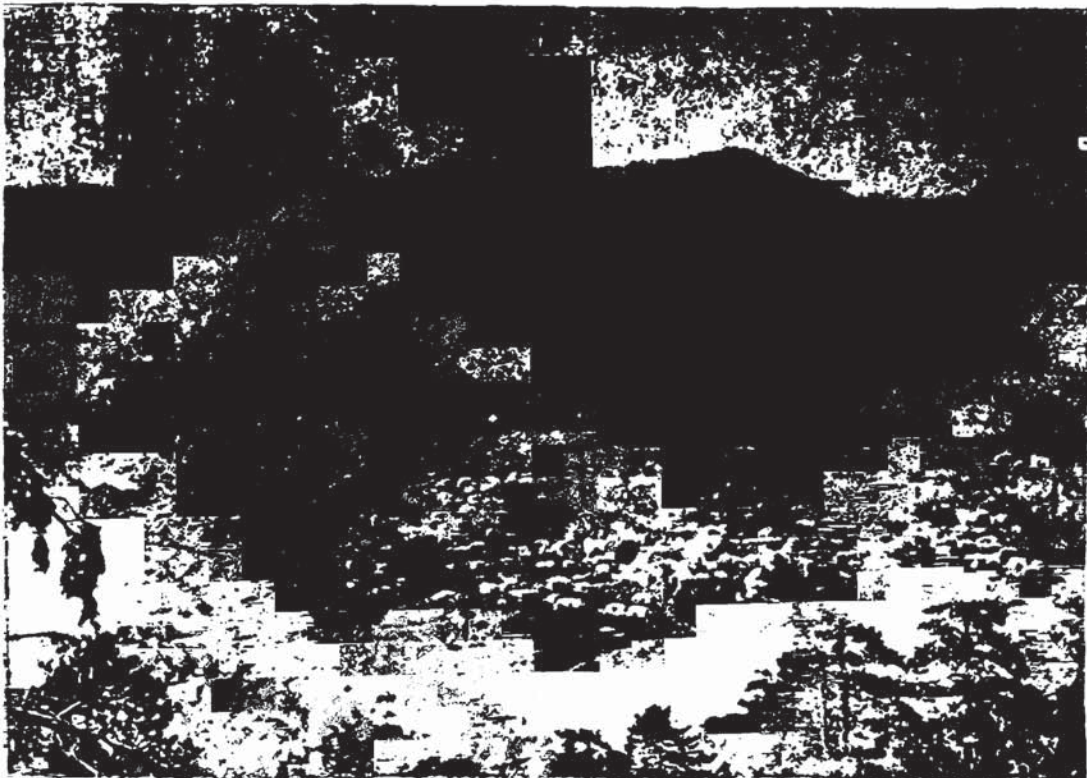
• Νύφη τῆς Πίνδου τὴ βαφτίσανε καὶ σὰν τέτοια τὴν καμαρώνει στὰ πόδια του ὁ χιονισμένος ἀκόμα καὶ τὸ καλοκαίρι στὶς κορυφές του Σμόλικας.

Μιά χαρούμενη συντροφιά ξεκινοῦμε μ' ἓνα αὐτοκίνητο Ἰούνιο μῆνα ἀπὸ τὰ Γρεβενὰ γιὰ νὰ πᾶμε γιὰ πρώτη φορὰ στὴ Σαμαρίνα.

Οἱ θρῦλλοι πολλοὶ καὶ γνωστοὶ ἀπὸ πολλὰ ἄλλα, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ χιλιοτραγουδημένο δημοτικὸ Ἑπειρώτικο τραγούδι «Καὶ σεῖς παιδιὰ μωρὲ κλεφτόπουλα παιδιὰ τῆς Σαμαρίνας» καθὼς κι' ἀπὸ τὴν πρόσφατη δοκιμασία τῆς στὴν περίοδο 1040-1948.

Ἄλλοι τὴν ξέρουν γιὰ πρωτεύουσα τῶν Βλάχων τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Ἠπείρου καὶ γιὰ κέντρο τῶν τσελεγκάτων τῆς παλιᾶς εἰδυλιακῆς ἐποχῆς, καὶ ἄλλοι εὐτυχῶς ἐλάχιστοι παρασυρμένοι ἀπὸ τὶς ξένες προπαγάνδες στὰ μαῦρα χρόνια τῆς Ἱταλογερμανικῆς κατοχῆς τὴν ὄνειρεύτηκαν γιὰ πρωτεύουσα τοῦ ἀνύπαρκτου κράτους τῆς Πίνδου.

Ὅλα αὐτὰ καὶ ἡ φήμη ὅτι πρόκειται γιὰ μιὰ ωραία ὄρεινὴ Κωμόπολη χωμέ-

Γενικὴ ἀποψη τῆς Σαμαρίνας στοὺς πρόποδες τοῦ Σμόλικα.

νη μέσα στην καρδιά της Πίνδου σ' ένα ύψόμετρο 1520 μέτρων που γι' αυτό δικαίως αποκλήθηκε Νύφη της Πίνδου, μᾶς κάνουν νὰ μεγαλώνει ἡ ἄγωνία μας καὶ νὰ ἀδημονοῦμε πότε θὰ φθάσουμε.

Ὁ δρόμος μέτρια καλὸς μὲ σκυρόστρωμα καὶ σὲ μερικὰ σημεῖα χαλασμένος ἀπὸ τὶς ρόδες τῶν μεγάλων φορτηγῶν αὐτοκινήτων ποὺ μετέφεραν τὴν ξυλεία τὴν ἄνοιξη μὲ τὶς βροχιᾶς καὶ τὶς λάσπες. Παρὰ ταῦτα τὸ αὐτοκίνητο σὰν ταὶνία καταπίνει τὸ δρόμο ποὺ παρὰ τὶς ἀπότομες ἀνηφοριᾶς του καὶ τὶς λίγες κατηφοριᾶς δὲν παύει νὰ εἶναι εὐχάριστος γιὰτὶ διασχίζει ἕνα θαυμάσιο ἀλπικὸ τοπίο μὲ πεῦκα ὀξυῆς καὶ ἔλατα κι ἕναν καταπράσινο χλωροτάπητα ὕψους τουλάχιστον 30 ἑκατοστῶν.

Ἐκεῖ στὶς καταπράσινες αὐτὲς δασωμένες πλαγιᾶς δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τοῦ δρόμου κοπάδια ἀπὸ πρόβατα βόσκουν μακαρίως τὴν πλούσια βλάστηση καὶ συνθέτουν εἰδυλιακὲς εἰκόνας ποὺ θὰ τὶς ζήλευε ἀκόμα καὶ ὁ καλλίτερος ζωγράφος, μὲ μιὰ τέλεια μουσικὴ ἁρμονία ἀπὸ τὰ κουδουνίσματά τους.

Μερικὲς ἀκόμα μικροκατηφοριᾶς τὶς διαδέχονται μεγάλες ἀνηφοριᾶς καὶ νὰ σὲ λίγο ἀπέναντί μας σὲ μιὰ καταπράσινη βουνοπλαγιὰ ἡ Σαμαρίνα στεφανωμένη μ' ἕνα τεράστιο στεφάνι ἀπὸ πεῦκα καὶ ἔλατα.

Προχωρόντας φθάνουμε στὰ πρῶτα σπίτια κι' ἀπὸ ἐκεῖ ὕστερα ἀπὸ μιὰ μικρὴ ἀνηφοριὰ φθάνουμε στὴν πλατεία τῆς γραφικῆς αὐτῆς κωμόπολης. Δεξιὰ τοῦ δρόμου ἀπὸ κρυσταλένιες βρυῆς τρέχει γάργαρα νερὸ ποὺ καθὼς ἀκομπᾶς τὸ χέρι σου γιὰ νὰ πιεῖς σοῦ τὸ παγώνει.

Στὴν εἴσοδο τῆς κωμόπολης τὸ ἄγαλμα τοῦ ἥρωα Ὑπολοχαγοῦ Ἀλέξανδρου Διάκου ἀπὸ τὴ Ρόδο τοῦ πρώτου Ἑλληνα ἀξιωματικοῦ ποὺ ἔπεσε ἀπὸ ἐχθρικὰ βόλια στὸν Ἑλληνοἰταλικὸ πόλεμο στὸ ὕψωμα ταμπούρι ποὺ ἀπέχει 4 χιλιόμετρα ἀπὸ τὴ Σαμαρίνα, καὶ στὴν πλατεία τοῦ χωριοῦ τὸ ἄγαλμα τοῦ Ταγματάρχη Ἰωάννη Μπαλντούμη τέκνου τῆς Σαμαρίνας ποὺ κι' αὐτὸς σκοτώθηκε ἀπὸ τοὺς Ἰταλούς.

Ἡ πλατεία εὐρύχωρη μὲ μερικὰ γέρικα καλλωπιστικὰ δένδρα καὶ μὲ διάφορα καταστήματα γύρω-γύρω σὲ παληὰ κτίρια καὶ προπαντὸς καφενεῖα καὶ πολλὲς ψησταριᾶς μὲ μπόλικη ἀνθρακιὰ ποὺ ψήνουν κοκορέτσια κεμπάπια καὶ σπληνάντερα, ὅλα αὐτὰ μαρτυροῦν τὶς παληᾶς δόξες τῆς Σαμαρίνας.

Ἐκεῖ στὰ καφενεῖα τῆς πλατείας καὶ στὶς ψησταριᾶς βλέπουμε ἀρκετοὺς κατοίκους ποὺ ἦρθαν πρὶν ἀπὸ λίγες μέρες μὲ τὰ κοπάδια τους ἀπὸ τὰ χειμαδιὰ τῆς Θεσσαλίας.

Ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς μερικοὶ κάπως προχωρημένης ἡλικίας ἑβδομητάρηδες ἢ καὶ παραπάνω ποὺ ἡ νοσταλγία γιὰ τὴν πατρίδα τοὺς ἔφερε κάπως πρώϊμα ἀπὸ τὸν Ἰούνιο γιὰ νὰ περάσουν ἐδῶ τὸ καλοκαίρι, γιὰτὶ ὁ Ἰούνιος γιὰ τὴ Σαμαρίνα μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι εἶναι ἕνας μῆνας τῆς Ἀνοιξης ἀφοῦ οἱ κερασιᾶς ποὺ ὑπάρχουν μόλις τώρα δένουν τὰ κεράσια τους.

Πολλὰ ἔχει νὰ μᾶς πεῖ αὐτὴ ἡ πλατεία μᾶς λέει ἕνας γεροδεμένος ὀδοντάρης ὁ Μπάρμπα - Τούσιας παληὸ κόκκαλο, ἀλλὰ δὲν ἔχει στόμα νὰ μᾶς μιλήσει

Κοπάδι από πρόβατα στη Σαμαρίνα

και μᾶς κάνει κι ἐμᾶς νὰ βυθιστοῦμε σὲ ὀραματισμοὺς και ν' ἀφήσουμε τὴ φαντασία μας νὰ γυρίσει στὰ περασμένα.

Ἄλλὰ νὰ πῶ πέρα ἓνα σύγχρονο καινούργιο κτίριο στὴν ἀπέναντι γωνία τῆς πλατείας μᾶς ἀποσπᾶει τὴ φαντασία μας ἀπὸ τὰ παλιὰ και μᾶς προσγειώνει στὸ παρὸν. Εἶναι τὸ Γραφεῖο τῆς Κοινότητας στὸ ὁποῖο μᾶς ὑποδέχεται ὁ Πρόεδρος τῆς Κοινότητας ἓνας δραστήριος και πολὺ φιλόξενος ἄνθρωπος λάτρης τῆς Κωμόπολῆς του μαζί με τὴ Γραμματέα τῆς Κοινότητος μιὰ εὐγενική κυρία πρόθυμη γιὰ κάθε πληροφορία.

Ὁ Πρόεδρος ὅπως ἦταν φυσικὸ ἄρχισε νὰ μιλάει γιὰ τὰ σύγχρονα προβλήματα τῆς Σαμαρίνας και κυρίως γιὰ τὸ ὀδικὸ δίκτυο ποὺ στὴν κατάσταση ποὺ βρίσκεται σήμερα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ προσελκύσει οὔτε τὸν ἐξωτερικὸ ἀλλὰ οὔτε και τὸν ἐσωτερικὸ Τουρισμὸ ἀλλὰ και γιὰ τὴν ἀνάγκη νὰ συνδεθεῖ ἡ Σαμαρίνα με τὴν παραεγνατία ὁδὸ μέσω τοῦ Ἑπταχωρίου.

Σὲ λίγο δύο ἄλλα σημεία προσελκύουν τὴν προσοχή μας. Τὸ πρῶτο εἶναι ἓνα σύγχρονο ξενοδοχεῖο στὸ ὑψηλότερο σημεῖο τοῦ Συνοικισμοῦ ποὺ τὸ ἔκανε ἡ Κοινότητα Σαμαρίνας, και τὸ ἄλλο ἡ Κεντρικὴ ἐκκλησία ποὺ χτίστηκε τὸ 18 αἰῶνα και εἶναι ἀφιερωμένη στὴν Κοίμηση τῆς Θεοτόκου, μιὰ ἐκκλησιά ἀρκετὰ μεγάλη με μεγάλο χαγιάτι στὴν μπροστινὴ της πλευρὰ με στέγη ποὺ καταλήγει σὲ ἡμικυκλικούς θόλους, και με ἓναν ἀπέραντο καταπράσινο αὐλόγηρο.

Ἄλλὰ ἐκεῖ μᾶς περιμένει και μιὰ ἄλλη ἐκπληξη. Στὴ στέγη τοῦ Ἁγίου βήματος τῆς ἐκκλησίας ὑπάρχει ἓνα μεγάλο πεῦκο ποὺ εἶναι ριζωμένο στὸ χῶμα ποὺ βρίσκεται ἀνάμεσα ἀπὸ τὶς μαῦρες πλάκες τῆς στέγης ποὺ ἀπὸ τὴν πολυκαι-

ρία αποτελούν πλέον ένα είδος εδάφους. Θα νόμιζε κανένας ότι πρόκειται περί θαύματος όταν βλέπει το πεύκο ριζωμένο επάνω στις πλάκες της στέγης. Έτσι το θυμούνται το πεύκο αυτό και οι πιο μεγάλοι κάτοικοι που όπως φαίνεται έχει συνδέσει τη ζωή του με την ζωή της στέγης της εκκλησιάς.

Ξαναγυρίζουμε στην κεντρική πλατεία για μια τελευταία συζήτηση και διακινδυνεύουμε μια ερώτηση με τον γεροντώτερο κάτοικο που βρίσκονταν στην παρέα μας. Ποιά ή σχέση της Σαμαρίνας με την Ήπειρο αφού το γνωστό δημοτικό τραγούδι «Και σεις παιδιά μωρέ κλεφτόπουλα» που αποτελεί τον εθνικό ύμνο της Σαμαρίνας είναι Ήπειρώτικο τραγούδι που τραγουδιέται σε όλη την Ήπειρο από τα παλιά χρόνια και παίζεται από τα τοπικά Ήπειρωτικά Όργανα στους γάμους στις γιορτές και στα πανηγύρια. Και τελικά η ερώτησή μας γίνεται πιο συγκεκριμένη. Αν οι Σαμαρινιώτες νοιώθουν περισσότερο σαν Ήπειρώτες. Και η απάντηση ήταν. Άκόμα και τα νερά μας τρέχουν προς την Ήπειρο, εννοώντας τα νερά των βουνοπλαγιών της Σαμαρίνας.

Πράγματι η Σαμαρίνα παλιότερα υπάγονταν στην Ήπειρο και είχε συχνή επικοινωνία με τα Γιάννινα. Αργότερα λόγοι δημογραφικοί και οικονομικοί επέβαλαν την υπαγωγή τους στο νομό Κοζάνης και τελευταία στο νεοσυσταθέντα Νομό Γρεβενών. Σήμερα μόνον στρατολογικώς υπάγεται στα Γιάννινα.

Άλλά η Σαμαρίνα εκτός από την παλιά και την πρόσφατη ιστορία της έχει και μια σφύζουσα οικονομία καιτοι κατοικείται για λίγους μήνες την Άνοιξη και το καλοκαίρι γιατί το χειμώνα το χιόνι φθάνει το ένα έως δύο μέτρα. Έχει 125.000 στρέμματα εξαιρετικούς όρεινους βοσκότοπους στους οποίους βόσκουν 45.000 πρόβατα. Επίσης έχει 70.000 στρέμματα δάση από μαύρη πεύκη, δξυές και έλατα που παράγουν πολύτιμη ξυλεία.

Έκτός από αυτά στη Σαμαρίνα λειτουργούν 4 μεγάλα τυροκομεία στα οποία τυροκομείται όλο το γάλα που παράγεται έπιτοπίως.

Αναμφιβόλως οι ανάγκες της είναι πολλές. Πρώτα απ' όλα θα πρέπει να επιδιωχθεί πλήρης κτηνοτροφική και δασική εκμετάλευση της περιοχής.

Για να έπιτευχθεί μια σωστή κτηνοτροφική εκμετάλευση θα πρέπει να γίνουν δρόμοι προσπελάσεως των ζωνών προς τους βοσκότοπους, και να κατασκευασθούν ποτίστρες και στέγαστρα για να γίνουν τα ζώα άποδοτικώτερα. Ός προς την καλλίτερη εκμετάλευση των δασών θα πρέπει να μελετηθεί ή δυνατότητα έπιτόπιας έπεξεργασίας της ξυλείας κατά την περίοδο της Άνοιξης και του Καλοκαιριού. Τέλος θα πρέπει να ενισχυθεί ή ανάπτυξη του Τουρισμού γιατί εκτός από τις άπαράμιλλες φυσικές καλλονές που έχει ή Σαμαρίνα είναι και το ψηλότερο κατοικημένο μέρος της χώρας μας.

Για να έπιτευχθεί τοϋτο θα πρέπει όπως και αρχικά αναφέρθηκε να βελτιωθεί το όδικό δίκτυο με την ασφαλτόστρωτη του δρόμου των 54 χιλιομέτρων που ένώνει τη Σαμαρίνα με τα Γρεβενά, και να συνδεθεί με την παραεγνατία όδο μέσω Έπταχωρίου για να άποκτήσει τη φυσική της επικοινωνία με την Ήπειρο, και εν συνεχεία θα πρέπει να γίνουν και άλλα έργα ύποδομής όπως Ξενοδοχεία έστιατόρια κλπ.

Οί κάτοικοι τῆς Σαμαρίνας εἶναι φιλοπρόοδοι καὶ τοῦτο φαίνεται ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι στὰ διάφορα ἀστικά κέντρα πού διαμένουν κατὰ τὴ χειμερινή περίοδο ἔχουν ἀναπτύξει μεγάλες βιομηχανίες φλοκάτας καὶ ταπήτων, πολλοὶ δὲ ἐπιστήμονες καταγόμενοι ἀπὸ τὴ Σαμαρίνα εἶναι ἐγκατεστημένοι στὰ διάφορα ἀστικά κέντρα τῆς χώρας μας. Στὰ ἀστικά αὐτὰ κέντρα ἔχουν ἰδρύσει καὶ τοπικοὺς Συλλόγους ὅπως στὴν Ἀθήνα, Θεσσαλονίκη, Λάρισα, Τρίκαλα στὴν Κοζάνη, στὰ Γιάννινα, στὴν Καρδίτσα καὶ στὴν Κατερίνη. Ὁ Σύλλογος Λαρίσσης ἔχει καὶ χορευτικὸ συγκρότημα τοπικῶν χωρῶν.

Τέλος ἡ Σαμαρίνα ἔχει καὶ Μουσεῖο στὸ ὁποῖο ὑπάρχουν ἀρχαῖες εἰκόνες καὶ βιβλία καθὼς καὶ διάφορα ἄλλα ἀντικείμενα τῆς παλαιᾶς ἐποχῆς.

Ἐνα ἄλλο χαρακτηριστικὸ εἶναι οἱ πολλὲς ἐκκλησίες πού κοσμοῦν τὴν κωμόπολη. Ἔτσι ἐκτὸς ἀπὸ τὴν κεντρικὴ ἐκκλησία ὑπάρχουν ἄλλες πέντε ἀφιερωμένες στὴν Γέννηση τῆς Θεοτόκου, στὸν Ἅγιο Ἀθανάσιο, στὸν Ἅγιο Δημήτριο, στὸν Προφήτη Ἡλία καὶ στὸν Ἅγιο Κοσμᾶ τὸν Αἰτωλὸ καθὼς καὶ ἓνα μοναστήρι πού ἀπέχει 2,5 χιλιόμετρα ἀπὸ τὸ Συνοικισμὸ καὶ εἶναι ἀφιερωμένο στὴν Ἁγία Παρασκευή.

Ἐπίσης σὲ ἀπόσταση 5 χιλιομέτρων ἀπὸ τὴ Σαμαρίνα ὑπάρχει μικρὸς Συνοικισμὸς μὲ 3-4 σπίτια τὸ Χελημόδι πού ὑπάγεται σ' αὐτὴν καὶ στὸ ὁποῖο ὑπάρχουν ἄλλες δύο ἐκκλησίες τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου καὶ τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρα. Εἶναι αὐτὸ ἓνα δείγμα τοῦ ἀνεπτυγμένου θρησκευτικοῦ συναισθήματος τῶν κατοίκων πού φθάνουν τοὺς 3.500 κατὰ τὴν περίοδο τοῦ καλοκαιριοῦ καὶ πού προστίθενται καὶ ἄλλοι 2.000 περίπου παραθεριστές.

ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΙΝΗΣΗ ΤΗΣ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑΣ ΜΑΣ ΠΑΤΡΙΔΑΣ

Ἡ «Ἑπειρος» σάν περιοδική ἔκδοση πού εἶναι ὅπως ἐπανειλημμένα ἀναφέραμε δὲν μπορεῖ νὰ διεκδικεῖ τὰ πρωτεῖα σὲ ἐπικαιρότητα. Δὲν μπορεῖ ὅμως νὰ μὴν ἀναφερθεῖ μὲ ἀπόλυτη ἀμεροληψία καὶ ἀντικειμενικότητα σὲ γεγονότα δραστηριότητες καὶ παραλείψεις γενικοῦ ἐνδιαφέροντος πού λαμβάνουν χώρα στὸ χωρὸ τῆς ἰδιαίτερας μας πατρίδας στὸ χρονικὸ διάστημα γιὰ τὸ ὁποῖο ἐκδίδεται. Ἔτσι σ' αὐτὸ τὸ διάστημα παρατηρήθηκαν τὰ ἑξῆς:

Ἐκλογή νέου Δημάρχου στὰ Γιάννινα.

Στὰ Γιάννινα μετὰ τὴν ἀπόφαση τοῦ κ. Κων/νου Φρόντζου νὰ παραιτηθεῖ διὰ λόγους ὑγείας ἀπὸ τὸ ἀξίωμα τοῦ Δημάρχου τῆς πόλης, ἐκλέχτηκε νέος δήμαρχος ὁ Γκατρός κ. Θεόδωρος Γεωργιάδης πού ἦταν πρόεδρος τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου. Ἡ ἐκλογή τοῦ κ. Γεωργιάδη ἀκούστηκε μὲ μεγάλη ἱκανοποίηση ἀπὸ τὴν κοινὴ γνώμη τῶν Ἰωαννίνων. Ἡ Ἑπειρος καὶ μαζί της καὶ τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο τῆς Ἑπειρωτικῆς Ἑστίας εὐχεται στὸν κ. Γεωργιάδη νὰ συνεχίσει μὲ τὴν ἴδια ἐπιτυχία τὸ ἔργο τοῦ προκατόχου του γιὰ νὰ μπορέσουν τὰ Γιάννινα ἢ θρυλλικὴ πρωτεύουσα τῆς Ἑπείρου ν' ἀνακτήσουν τὴν παλιὰ τους αἴγλη σάν ἐθνικὸ πνευματικὸ καὶ ἐκπολιτιστικὸ κέντρο.

Ὁ κ. Φρόντζος καὶ πάλι ἐπικεφαλῆς τῆς Ἑταιρείας Ἑπειρωτικῶν Μελετῶν.

Ὁ κ. Κώστας Φρόντζος μετὰ τὴν παραίτησή του ἀπὸ τὸ ἀξίωμα τοῦ Δημάρχου εἶναι ὅπως πάντα ἐπικεφαλῆς τῆς Ἑταιρείας Ἑπειρωτικῶν Μελετῶν στὰ Γιάννινα, Τοῦ εὐχόμαστε καὶ ἀπὸ τὴ στήλη αὐτὴ ὁλόψυχα νὰ συνεχίσει μὲ τὴν αὐτὴ ὅπως μέχρι τώρα ἐπιτυχία τὸ πολὺπλευρο ἔργο του γιὰ τὸ καλὸ τόσο τῆς πόλης τῶν Ἰωαννίνων ὅσο καὶ ὁλοκλήρου τῆς Ἑπείρου μας.

Δωρεὰ στὸ Δῆμο τῆς Κόνιτσας.

Ὁ Ἐφοπλιστὴς κ. Ἰωάννης Λάτσης ἐδώρησε στὸ Δῆμο τῆς Κόνιτσας τὸ ποσὸν τῶν 400.000 δρχ. γιὰ τὴν ἀποπεράτωση τοῦ ἀποχετευτικοῦ ἀγωγοῦ τῶν νερῶν τῶν βροχῶν στὸ νέο Συνοικισμὸ Γραβίτσα.

Τεχνητὴ ἐκτροφὴ χελιῶν στὴ λίμνη Ἰωαννίνων.

Ὁ Ὑφυπουργὸς Γεωργίας κ. Ταταρίδης ἀνακοίνωσε ὅτι προγραμματίστηκε τεχνητὴ ἐκτροφὴ χελιῶν στὴν λίμνη τῶν Ἰωαννίνων μὲ τὸ σύστημα τῶν κλοβῶν. Δοκιμαστικὲς ἔρευνες πού ἔγιναν μὲ τὸ σύστημα αὐτὸ ἀπέδωσαν θετικὰ ἀποτελέσματα. Οἰκονομικὲς ἐνισχύσεις γιὰ τὸν παραπάνω σκοπὸ θὰ χορηγηθοῦν ἀπὸ τὸ πρόγραμμα δημοσίων ἐπενδύσεων τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας.

Ἡ ὁδὸς πού ἐνώνει τὰ Γιάννινα μὲ τὸ ἀκριτικὸ Πωγώνι.

Ἐνα κομμάτι δημόσιου δρόμου πού ἐνώνει τὰ Γιάννινα μὲ τὴν ἀκριτικὴ πε-

ριοχή τῆς ἐπαρχίας Παγωνίου μήκους 4-5 χιλιομέτρων μεταξύ τῶν χωριῶν Ἁγίου Κοσμά καὶ Βήσανης παραμένει ἀκόμα στὴν μορφή τοῦ παλιοῦ χωματόδρομου μὲ μισοκατεστραμμένο σκυρόστρωμα μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ὑφίστανται πλεῖστες ὄσες ταλαιπωρίες οἱ κάτοικοι τῆς ἀκριτικῆς αὐτῆς περιοχῆς ἰδίως κατὰ τὴν περίοδο τοῦ χειμῶνα.

Ἐπανελημμένες ὑποσχέσεις πού δόθηκαν ἐπὶ χρόνια τώρα ἀπὸ τὶς ἀρμόδιες Ὑπηρεσίες γιὰ ἀσφαλτόστρωση τοῦ μικροῦ αὐτοῦ τμήματος δυστυχῶς ἔμειναν χωρὶς κανένα ἀποτέλεσμα.

Ἀλλὰ καὶ ὁλόκληρο τὸ ὁδικὸ δίκτυο τῆς περιοχῆς αὐτῆς ἀπὸ Βασιλικὸ μέχρι Παγωνιανῆς μήκους 20 χιλιομέτρων περίπου βρίσκεται σὲ ἄθλια κατάσταση γιὰτὶ ἀπὸ τότε πού πολὺ πρόχειρα ἀσφαλτοστρώθηκε δὲν τοῦ ἔγινε καμιὰ ἐπιδιόρθωση καὶ ἔτσι κινδυνεύει ὕστερα ἀπὸ λίγα χρόνια ἢ ἀκριτικῆ αὐτῆ περιοχῆ τοῦ Παγωνίου ν' ἀπομονωθεῖ καὶ πάλι ἀπὸ τὸ Ἐθνικὸ ὁδικὸ δίκτυο.

Ὁ κ. Νομάρχης Ἰωαννίνων θὰ πρέπει νὰ δείξει περισσότερὴ στοργή γιὰ τὴν περιοχὴ αὐτὴ πού κατοικεῖται ἀπὸ τοὺς ἄμισθους φρουροὺς τῶν συνόρων τῆς πατρίδας μας πού χωρὶς αὐτοὺς τὰ σύνορα οὐσιαστικὰ θὰ φθάσουν στὸ Καλπάκι ἐκεῖ πού ἠθελε νὰ τὰ χαράξει ἡ ἀνθελληνικὴ διεθνῆς ἐπιτροπὴ χαράξεως τῶν Ἑλληνοαλβανικῶν συνόρων μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Ἰταλὸ Στρατηγὸ Τελλίνι τὸ 1923.

Οἱ συνδέσεις τοῦ ΟΤΕ στὶς ἀκριτικὲς περιοχές.

Ἐνα ἄλλο βασικὸ πρόβλημα στὶς ἀκριτικὲς περιοχές εἶναι ἡ ἔλλειψη τηλεφώνου. Ἐτσι πολλὰ χωριά τῆς ἀκριτικῆς περιοχῆς Παγωνίου ὅπως ὁ Ἅγιος Κοσμάς, ἡ Ρουσιά, τὸ Ὠραιόκαστρο, ἡ Κάτω Μερὸπη κ.λ.π. καὶ τῆς Ἐπαρχίας Ζαγορίου ὅπως τὸ Κουκούλι, ὁ Δίλοφος κλπ στεροῦνται τηλεφωνικῆς συνδέσεως μὲ μοναδικὴ τηλεφωνικὴ ἐπικοινωνία τὸ τηλέφωνο τῆς Κοινότητας.

Εἶναι καιρὸς ὁ ΟΤΕ ν' αὐξήσει τὶς τηλεφωνικὲς τοῦ συνδέσεις καὶ νὰ δώσει τὴ δυνατότητα στοὺς κατοίκους τῶν περιοχῶν αὐτῶν νὰ ἐπικοινωνοῦν μὲ τὸν ἄλλο κόσμον γιὰ ἀντιμετώπιση ἐπείγουσῶν ἀναγκῶν τους ὅπως πρόσκληση γιὰτροῦ, ἐπικοινωνία μὲ τοὺς δικούς τους πού βρίσκονται στὴν ξενιτειὰ κ.λ.π. Εἶναι τὸ λιγότερο πού μπορεῖ καὶ πρέπει νὰ κάνει τὸ Κράτος γιὰ τοὺς ἀκριτικούς αὐτοὺς πληθυσμούς.

Ἐξαγωγὲς γεωργικῶν προϊόντων ἀπὸ τὸ λιμάνι τῆς Πρέβεζας.

Ἀπὸ τὸ λιμάνι τῆς Πρέβεζας ἐξήχθησαν στὴν Σοβιετικὴ Ἐνωση, Δυτικὴ Γερμανία, Αἴγυπτο καὶ Ἰράκ 1835 τόννοι νωπῶν καὶ βιομηχανοποιημένων γεωργικῶν προϊόντων καθὼς καὶ 35 τόννοι χέλια στὴν Ἰταλία, συνολικῆς ἀξίας 1.513.856 δολλαρίων. Τὰ κυριώτερα ἀπὸ τὰ ἐξαχθέντα προϊόντα ἦταν λεμόνια πυρηνέλαιο καὶ κομπόστες ροδακίνων καὶ βερυκόκκων.

Ἱστώσεις στὸ Νομὸ τῆς Πρέβεζας ἀπὸ τὶς δημόσιες ἐπενδύσεις.

Τὸ Ὑπουργεῖο Συντονισμοῦ διέθεσε στὸ Νομὸ τῆς Πρέβεζας γιὰ τὸ ἔτος

1980 από τις δημόσιες επενδύσεις 6.500.000 δρχ. για το νομαρχιακό πρόγραμμα ύδρευσεως, όδοποιίας άποχετεύσεως κλπ.

Έργατικές κατοικίες στα Γιάννινα.

Ό Όργανισμός Έργατικής κατοικίας άνακοίνωσε ότι θα άνεγερθούν στα Γιάννινα 450 έργατικές κατοικίες σε έκταση 92 στρεμμάτων που άγοράστηκαν στο Σταυράκι, στο Νεοχωρόπουλο και στην παραλίμνια περιοχή.

Το Ριζάριο Κληροδότημα στο Ζαγόρι.

Με άπόφαση του Έφετείου Άθηνών που έκδόθηκε κατόπιν επιμόνων άγώνων των Ήπειρωτικών Σωματείων των Άθηνών Ήπειρωτική Έταιρία Άθηνών, Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία, Ένωση Ζαγορισίων Άθηνών, και του πολιτιστικού Συλλόγου των Ζαγορισίων Ίωαννίνων προβλέπεται ή διάθεση στο διηνεκές 30% των έτησιών προσόδων του Ριζαρείου Κληροδοτήματος για τους έξης σκοπούς:

1. Για την ίδρυση στο χωριό Μονοδένδρι Ζαγορίου που είναι ή γενέτειρα των ευεργετών οίκοτροφείου των μαθητών του Δημοτικού Σχολείου.

2. Για την ίδρυση επίσης στο Μονοδένδρι Κέντρου χειροτεχνίας και Κέντρου Παραδοσιακής λαϊκής τέχνης με οίκοτροφείο άρρένων και θηλέων.

3. Για την οικονομική ενίσχυση της Λαμπριαδείου Βιοτεχνικής Σχολής στο χωριό Άνω Πεδινά Ζαγορείου.

4. Για τη συντήρηση και μεγαλύτερη άξιοποίηση όλων των πολιτιστικών μνημείων της περιοχής Ζαγορείου.

Έτσι έστω και άργά ένα μέρος από τους πόρους του Ήπειρωτικού αυτού κληροδοτήματος επιστρέφει στις ρίζες του άπ' εκεί που ξεκίνησαν οί μεγάλοι αυτοί ευεργέτες.

Άς εύχηθούμε πως αυτό θ' άποτελέσει μιá καλή άρχή και για τα άλλα Ήπειρωτικά κληροδοτήματα που βρίσκονται στην Άθήνα και από τα όποια τίποτε άκόμα δέν διατέθηκε για την Ήπειρο.

Μεγάλο Έργοστάσιο κλωστοϋφαντουργίας στις Φιλιάτες.

Στις Φιλιάτες της Θεσπρωτίας με πρωτοβουλία της ETBA ίδρύεται μεγάλη Κλωστοϋφαντουργική Μονάδα για την παραγωγή ύφασμάτων τύπου βελούδου που προορίζονται για έξαγωγή και που θα άπασχολεί 500 έργάτες της άκριτικής αυτής περιοχής. Το σχετικό προσύμφωνο ύπογράφηκε στα Γραφεία της ETBA και προβλέπει επενδύσεις 1,3 δισεκατομμυρίων δραχμών.

Οικονομική Ένίσχυση του Δήμου Άρταίων.

Με άπόφαση του Έπουργού Έσωτερικών κ. Στράτου ένεκρίθηκε οικονο-

μικὴ ἐνίσχυση τοῦ Δήμου Ἀρταίων μὲ τὸ ποσὸν τῶν 1.500.000 δραχμῶν γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση διαφόρων ἐπιτακτικῶν ἀναγκῶν.

Ἐργοστάσιο στὴν Ἐπαρχία Πωγωνίου.

Στὴν ἀγροτικὴ περιοχὴ Ὠραιοκάστρου Παγωνίου κοντὰ στὴ πηγὴ Κεφαλόβρυσσο ἰδρύεται ἀπὸ μεγάλο οἶκο ἐργοστάσιο παραγωγῆς πολεμικῶν εἰδῶν ποῦ προβλέπεται νὰ ἀπασχολήσῃ πάνω ἀπὸ 300 ἐργάτες. Ἦδη ἄρχισε ἡ ἀνέγερση τῶν κτιριακῶν ἐγκαταστάσεων.

Ἡ ἀξιοποίηση τῆς Πλάζ Δρεπάνου Ἡγουμενίτσας.

Στὸ Δημαρχεῖο τῆς Ἡγουμενίτσας ἔλαβε χώρα μεγάλη σύσκεψη μὲ συμμετοχὴ καὶ τοῦ Ἐμποροβιοτεχνικοῦ Συλλόγου Ἡγουμενίτσας στὴν ὁποία ἐξετάστηκε τὸ θέμα τῆς ἀξιοποιήσεως τῆς πλάζ Δρεπάνου Ἡγουμενίτσας. Μὲ τὴν εὐκαιρίαν τῆς συσκέψεως τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο τοῦ Ἐμποροβιοτεχνικοῦ Συλλόγου Ἡγουμενίτσας ἀπέστειλε ἐν συνεχείᾳ ἔγγραφο πρὸς τὸν Δήμαρχο καὶ τὸ Δημοτικὸ Συμβούλιο Ἡγουμενίτσας μὲ τὸ ὁποῖο ἐφιστᾷ τὴν προσοχὴν τοῦ Δήμου ὥστε ἡ ἀξιοποίηση τῆς πλάζ Δρεπάνου νὰ μὴ δοθεῖ σὲ μεγάλα συγκροτήματα ποῦ ἀποξενώνουν τοὺς Τουρίστες ἀπὸ τὴν πόλιν γιὰ τὴν ἐπιβίωσιν, τοὺς χονδρικῶς ἀπὸ ἄλλες ἐκτὸς τῆς πόλης πηγὰς ἔτσι ποῦ νὰ μηδενίζονται οἱ τοπικοὶ ἐπαγγελματίες.

Ἐπίσης ὁ Ἐμποροβιομηχανικὸς Σύλλογος ζήτησε ἀπὸ τὸν Δήμο ἡ πλάζ νὰ μείνῃ στὴν φυσικὴ της μορφή καὶ ἡ ἀξιοποίησή της νὰ γίνῃ κατὰ τέτοιον τρόπο ὥστε νὰ εἶναι προσιτὴ σὲ ὅλες τὶς κοινωνικὰς τάξεις, γιὰ τὴν ἐπιβίωσιν, ἔτσι θὰ ἐξυπηρετηθεῖ ὁ τοπικὸς πληθυσμὸς καὶ οἱ τουρίστες ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸ ἐξωτερικόν.

Νέο Πανηπειρωτικὸ Στάδιο στὰ Γιάννινα.

Τὸ Ὑπουργεῖο Γεωργίας μὲ σχετικὴ ἀπόφασίν του παρεχώρησε ἔκταση 50 στρεμμάτων ἀπὸ κοινόχρηστο τεμάχιο- τοῦ ἀγροκλήματος Ἀνατολῆς γιὰ τὴν ἀνέγερση νέου Πανηπειρωτικοῦ σταδίου στὰ Γιάννινα.

Κέντρον Ἐρευνῶν Ζαγορίου.

Στοὺς κήπους Ζαγορίου τοῦ Νομοῦ Ἰωαννίνων ἰδρύθηκε Κέντρον Ἐρευνῶν Ζαγορίου. Σκοπὸς τοῦ Κέντρου εἶναι ἡ ἐπιστημονικὴ ἔρευνα τῆς Ἐπαρχίας Ζαγορίου μὲ τοὺς ἐξῆς τομεῖς:

1. Τὴν οἰκονομοτεχνικὴν ἔρευνα
2. Τὴν ἔρευνα γιὰ τὴν ἀξιοποίηση τοῦ ὑπόγειου πλούτου.
3. Τὴν ἔρευνα γιὰ τὴν ἀξιοποίηση καὶ ὀργάνωση κυνηγετικῶν τόπων.
4. Τὴν ἔρευνα γιὰ τὴν ἐκμετάλλευση ἀγόνων γεωργικῶν καὶ κτηνοτροφικῶν ἐκτάσεων καὶ γενικὰ τῆς χλωρίδας καὶ πανίδας τῆς περιοχῆς.

5. Τὴν ὀργάνωση συλλογικῶν φορέων παραγωγῆς καὶ ἐκμεταλεύσεως τῶν πάσης φύσεως προϊόντων πρωτογενοῦς δευτερογενοῦς καὶ τριτογενοῦς παραγωγῆς.

6. Τὴν δημιουργία τεχνικῶν καὶ κατασκευαστικῶν ἐπιχειρήσεων βιομηχανικῆς καὶ βιοτεχνικῆς μορφῆς.

7. Τὴν δυνατότητα συμμετοχῆς ζαγορισιακῶν ἐπιχειρήσεων ἢ συνεργασίας μεῦ ἄλλες ἐπιχειρήσεις.

8. Τὴν συγκέντρωση καὶ διάσωση τῶν ἀρχαιολογικῶν θησαυρῶν τοῦ Ζαγορίου.

9. Τὴν διάσωση διατήρηση καὶ ἐφαρμογὴ τῆς Ζαγορισιακῆς ἀρχιτεκτονικῆς.

10. Τὴν ἴδρυση ἀρχείου μουσείου καὶ βιβλιοθήκης Ζαγορίου.

11. Τὴν ἐκπόνηση γενικῶν μελετῶν διατηρήσεως τοῦ περιβάλλοντος.

12. Τὴν ἐξεύρεση τρόπων καὶ μεθόδων γνωριμίας καὶ προβολῆς τοῦ Ζαγορίου.

13. Τὴν ἀπόκτηση εἰδικευμένου προσωπικοῦ γιὰ τὶς ἀνάγκες τοῦ Κέντρου Ζαγορίου καθὼς καὶ γιὰ τὶς ἀνάγκες παραπλήσιων κέντρων.

Πρόεδρος τοῦ ἐν λόγω κέντρου εἶναι ὁ κ. Στεργιάδης καὶ Γενικὸς Γραμματεὺς ὁ κ. Ε. Παγκρατίου.

Ἔργοστάσιο φυσικῶν ἀερίων στὴν Κλειδωνιά τῆς Κόνιτσας.

Στὸ χωριὸ Κλειδωνιά τῆς Κόνιτσας ἰδρύεται ἀπὸ μεγάλη ἀνώνυμη ἐταιρία ἐργοστάσιο φυσικῶν ἀερίων τὸ ὁποῖο προβλέπεται νὰ ἀπασχολήσει ἓνα σημαντικό ἀριθμὸ ἐργατῶν τῆς ἀκριτικῆς αὐτῆς περιοχῆς.

Τὸ πρῶτο λεωφορεῖο ποὺ ἐφθασε ἀπὸ τὰ Γιάννινα στὰ ἀκριτικά χωριὰ τοῦ Πωγωνίου Ὁραιόκαστρο Κάτω Μερόπη Παλαιόπυργο Μερόπη καὶ Κακόλακκο τὸ 1952 ὕστερα ἀπὸ μιὰ στοιχειώδη διάνοιξη δημόσιου δρόμου. Διακρίνονται ὁ Μηχανικὸς τοῦ ἔργου κ. Παναγιώτης Τζατζάνης μετὴν τσάντα στὸ χέρι καὶ πλάι του ὁ ἀείμνηστος τότε Πρόεδρος τοῦ ΚΤΕΛ Ἰωαννίνων Ἐμμανουὴλ Ἀναγνωστόπουλος.

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

ΕΙΚΟΣΙ Τ' ΑΙΩΝΑΡΙ

Εἴκοσι τ' ἄλωνάρι ἔχουμε σήμερα
κι' εἶνε στὴ Ζίτσα τ' αἶλιὰ τὸ πανηγῦρι.
Οἱ λιγερές θὰ πᾶνε χουσοστόλιστες
κι' ἢ κάθε μιὰ τοῦ Ρόβα τὸ χορὸ θὰ σύρη.

Ἐπ' τὸ παλῆο καμπαναριὸ στ' ἀψήλωμα
θ' ἀκούγεται χαρούμενη ἢ καμπάνα.
καὶ σύ, θὰ στείλης λειτουργιά, κερὶ, ταξίματα
κι' ἀναστενάζοντας θὰ μπενοβγαίνης Μάνα.

Ἐπὸ βραδὺς θὰ τοίμασες, σὰν σ' ἔζωνε
τοῦ γυρισμοῦ μου ἢ πεθυμιὰ σὰν τρέλλα
τίς ἀλλαξές μου τίς ἀσημοκούμπωτες
ἀπὸ τὴ σκαλιστὴ λεβαντομούριστη κασσέλα.

Ἄχ! θὰ μὲ πρόσμενες ἐσὺ κι' ἄς τῶξερες
καὶ τώρα γιὰ νὰ λιγωστέψης σου τὴ λύπη
σὲ νοιώθω νὰ σιγομιλᾷς μονάχη σου
(ἄς εἶνε γυιέ μου εὐτυχισμένη κι' ἄς μοῦ λείπει).

Μὰ σὰ θὰ βγῆς στὴν πόρτα γιὰ σεργιάνισμα
καὶ ρίξης τὴ ματιὰ στ' ὀρίζοντα τὰ πλάτια
καὶ στοχαστῆς, πόσα βουνὰ καὶ πέλαα μᾶς χωρίζουνε,
ξέρω... θὰ φέρης τὸ μαντῆλι σου στὰ μάτια.

Μάνα καλή, σὰν ὅλες τῆς Πατρίδας μου
πονετικὲς καὶ δυνατές, μέσ' τὴν ὀρφάνεια
τῆς ξενητειᾶς, μὲ πίστη πάντα μᾶς προσμένετε
καὶ πίνετε τὴν πίκρα μὲ περφάνεια.

Καὶ ἔμεῖς, πουλιὰ ἀπὸ κάποια μοῖρα ταξιδιάρικα
κανένας τόπος δὲ μπορεῖ νὰ μᾶς πλανέψη
γιατὶ σ' ἓνα χωριό, ριγμένο στὰ κατσάβραχα
μὲ μάγια εἶνε δεμένη μας ἢ σκέψη.

ΧΡΥΣΑΝΘΗ ΖΙΤΣΑΙΑ

ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Στις 2 Μαρτίου πραγματοποιήθηκε ή γενική συνέλευση τών μελών τής 'Ηπειρωτικής 'Εστίας κατά την όποία από τόν γενικό γραμματέα κ. Θεοφάνη Βλάχο έξετέθηκαν τὰ πεπραγμένα του Διοικητικού Συμβουλίου στη 2/ετία που πέρασε, από τόν Ταμία κ. 'Αντώνιο Ντασκαγιάννη έγινε ανάλυση τής οικονομικής διαχείρισεως και έν συνεχεία έγιναν άρχαιρεσίες για τήν έκλογή νέου Διοικητικού Συμβουλίου. Παρά του ότι υπήρχε όπως ήταν φυσικό ένας ευγενής ανταγωνισμός για τήν έκλογή του νέου Διοικητικού Συμβουλίου, ή γενική συνέλευση διεξήχθη σε μιὰ πολιτισμένη ατμόσφαιρα που από τó ένα μέρος έγινε μιὰ καλοπροαίρετη και δίκαιη κριτική τών πεπραγμένων του άπερχομένου Διοικητικού Συμβουλίου, και από τó άλλο με τήν επιβαλλόμενη σοβαρότητα και συναίσθηση ύψηλης ευθύνης έγινε ή έκλογή του νέου Διοικητικού Συμβουλίου.

'Από τὰ πεπραγμένα του Διοικητικού Συμβουλίου σημειόνομε τὰ πιό σημαντικά που είναι τὰ παρακάτω.

'Η μεγάλη προσπάθεια που καταβλήθηκε από τó Διοικητικό Συμβούλιο για τήν εξασφάλιση οικονομικών πόρων για τήν κάλυψη τών λειτουργικών δαπανών τής 'Εστίας που άνέρχονται σε 20.000 δραχμές περίπου κατά μήνα, και για τόν εμπλουτισμό της με όλα τὰ σύγχρονα μέσα ώστε να παρουσιάζει τήν εικόνα που τήν άνεβάζει σ' ένα από τὰ πιό έγκριτα Σωματεία τής Θεσσαλονίκης. Και τούτο γιατί ή 'Εστία από τήν έγκατάστασή της στο νέο ιδιόκτητο κτίριο της έπαυσε να είναι ένα Σωματείο και εξελίχθηκε σ' έναν μεγάλο 'Οργανισμό, που για να αντιμετωπισθεί ή λειτουργία του χρειάζονται σημαντικοί πόροι που δέν είναι δυνατόν να εξοικονομηθούν μόνον από τις συνδρομές τών μελών.

'Ετσι ύστερα από έντατικές προσπάθειες προς κάθε κατεύθυνση όπως αρμόδια 'Υπουργεία, Τράπεζες 'Ηπειρωτικά κληροδοτήματα έπετεύχθηκε ή έπιχορήγηση με τó συνολικό ποσόν τών 451.000 δραχμών.

Στόν έθνικό τομέα, κατά τις έπετειούς του ΟΧΙ και τής 'Εθνικής Παλληγενεσίας και τών δύο έτών τμήμα τής Νεολαίας ντυμένο με τις τοπικές στολές από όλα τὰ διαμερίσματα τής ιδιαιτέρας μας πατρίδας παρήλασε πρώτο τή τάξει και απέσπασε τὰ ένθουσιώδη χειροκροτήματα του κοινου. Στις έπετειούς τής καταλήψεως τής Κορυτσάς και τής άπελευθερώσεως τών 'Ιωαννίνων έτελέσθησαν δοξολογίες και έγιναν καταθέσεις στεφάνων στο 'Ηρώο του Γου Σώματος στρατου από τόν Πρόεδρο κ. Γαβριήλ Μιχαήλ και όμιλίες στην αίθουσα τής 'Ηπειρωτικής 'Εστίας κατά τó πρώτο έτος για τήν κατάληψη τής Κορυτσάς από τήν Καλένα Σιούρθα-Βαλαούρη Βορειοηπειρωτικής καταγωγής με θέμα «Τó Βορειοηπειρωτικό ζήτημα» και για τήν άπελευθέρωση τών 'Ιωαννίνων από τόν συμπατριώτη καθηγητή του Πανεπιστημιου Θεσσαλονίκης κ. 'Ιωάννη Καλογήρου με θέμα «'Ελληνικός διαφωτισμός και οι 'Ηπειρώτες έθνικοί ευεργέτες» και κατά

τὸ δεύτερο χρόνο στὴν ἐπέτειο τῆς καταλήψεως τῆς Κορυτσᾶς ὁμιλία ἀπὸ τὸν Βο Ἀντιπρόεδρο τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἑστίας κ. Ἐπαμεινώνδα Βαδίλη τ. Ἐπιθεωρητὴ Γεωργίας μὲ θέμα «Κορυτσά καὶ Μοσχόπολη δύο λαμπρὰ κέντρα Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ», καὶ κατὰ τὴν ἐπέτειο τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν Ἰωαννίνων ὁμιλία ἀπὸ τὸν συμπατριώτη Ἐπιθεωρητὴ Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως κ. Κων/νο Ἰωαννίδη μὲ θέμα Τσάμικος Γάμος - Τραγούδια - ἀπαγγελίες.

Στὸ Βορειοηπειρώτικο θέμα τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο στάθηκε ἀκλόνητο στὴν ἱερὴ ὑπόθεση τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Βορείου Ἡπείρου καὶ συμπαραστάθηκε σὲ κάθε ἐκδήλωση πρὸς τὴν κατεύθυνση αὐτὴ παρὰ τὶς δύσκολες συνθήκες πὺ γενικώτερα ὑπάρχουν στὸν τομέα αὐτόν.

Στὸν πνευματικὸ τομέα καταβλήθηκε κάθε προσπάθεια γιὰ τὴν ἀπρόσκοπτη ἔκδοση τοῦ περιοδικοῦ μας καὶ τὴ βελτίωση τόσο τῆς ὕλης του ὅσο καὶ τῆς καλλιτεχνικῆς του ἐμφανίσεως, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ἐκδοθοῦν καὶ τὰ 4 τεύχη στὴν 2/ετία πὺ πέρασε καὶ νὰ τύχουν τῆς γενικῆς ἐπιδοκίμασίας καὶ εὐμενοῦς κριτικῆς τόσοσων τῶν συμπατριωτῶν μας ὅσο καὶ ἄλλων πνευματικῶν προσωπικότητων. Ἐκτὸς ἀπὸ τὶς ὁμιλίαι πὺ ἔγιναν κατὰ τὶς ἐπετείουις τῆς καταλήψεως τῆς Κορυτσᾶς καὶ τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν Ἰωαννίνων ἔλαβε χώρα φιλολογικὸ μνημόσυνο στὴν αἴθουσα τῆς Ἑστίας γιὰ τὸν συμπατριώτη ποιητὴ Ἄνθο Παγωνίτη κατὰ τὸ ὅποιο ὁ λογοτέχνης Λουκᾶς Βαλιούλης μίλησε γιὰ τὴν ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τοῦ ποιητῆ.

Στὸν κοινωνικὸ τομέα γιὰ τὴν προβολὴ τοῦ ἔργου τῆς Ἑστίας τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο δεξιώθηκε στὰ Γραφεῖα τῆς πολλῆς πολιτικῆς καὶ στρατιωτικῆς προσωπικότητες ὅπως τὸν Ὑπουργὸ Οἰκονομικῶν κ. Μποκοβό, τὸν Γενικὸ Γραμματέα τοῦ Ὑπουργείου Βορείου Ἑλλάδος κ. Βαλταδῶρο, τὸν Δήμαρχο Θεσσαλονίκης κ. Παπαδόπουλον τὸν Διοικητὴ τῆς Τραπεζῆς Ἐργασίας κ. Καψάσκη, τὸ Διοικητὴ τοῦ Γ' Σώματος στρατοῦ κ.λ.π. Ἐκάλεσε δημοσιογράφου τῆς ἔφημερίδας Ἑλληνικὸς Βορρᾶς στὴν ὁποία δόθηκε συνέντευξη γιὰ τὴν ἱστορία καὶ τὸ ἔργο τῆς Ἑστίας πὺ δημοσιεύθηκε στὴν ἔφημερίδα αὐτὴ στὸ φύλλου τῆς 10 Μαρτίου 1979, καὶ δὲν παρέλειψε νὰ συγχαρεῖ συμπατριῶτες στρατιωτικοὺς πὺ κατέλαβαν ἀνώτατες ἡγετικῆς θέσεις στὶς ἔνοπλες δυνάμεις ὅπως τὸν Ἀντιστράτηγου κ. Ἀγαμέμνονα Γκράτζιον Ἀρχηγὸν ΓΕΕΘΑ τὸν Ὑποστράτηγου κ. Κίμωνα Βίμπλην Διοικητὴν τοῦ Βου Σώματος στρατοῦ καὶ τὸν Ὑποστράτηγον κ. Δημήτριον Λαμπρίδην Βον Ὑπαρχηγὸν τοῦ Γ.Ε.Σ.

Ἀπόπειρα κατασπιλώσεως τῆς μνήμης τοῦ ἱδρυτῆ τῆς Ἑστίας ἀείμνηστου Καθηγητῆ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Περικλῆ Βιψουκίδη ἀπὸ τὸν Πρόεδρου τοῦ Δικηγοτικοῦ Συλλόγου Ἀθηνῶν κ. Γιαννόπουλο, πὺ τὸν κατηγοροῦσε ὡς δῆθεν συνεργάτη τῶν Γερμανῶν κατὰ τὴν Γερμανικὴ κατοχὴ, ἀντιμετωπίστηκε μὲ ψήφισμα τῆς γενικῆς συνελεύσεως πὺ δημοσιεύθηκε στὸν τύπου τῆς Θεσσαλονίκης καὶ πὺ μὲ τεκμηριωμένα στοιχεῖα ἀντέκρουσε τὶς συκοφαντίαι, ὅπως τὸ ἴδιο ἔκανε καὶ ἡ Νομικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Με απόφαση τῆς γενικῆς συνελεύσεως ἀνακηρύχθηκε ἐπίτιμο μέλος τῆς Ἑστίας ὁ συμπατριώτης Στρατηγός ἐν τιμητικῇ ἀποστρατεία Λεωνίδα Σπαῆς γιὰ τὶς ὑπηρεσίες πού προσέφερε γιὰ τὴν ἀπόκτηση τῆς στέγης τῆς Ἑστίας.

Τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο εἶχε ἐπαφές δι' ἀλληλογραφίας μὲ τὸ οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο γιὰ τὴν δωρεάν παραχώρηση ἀπὸ τὴ Μονὴ τῆς Ἁγίας Ἀναστασίας ἀναλόγου ἐκτάσεως στὴν κτηματικὴ περιοχὴ Ἐπανωμῆς γιὰ τὴν ἰδρυση Ἀθηναγορείου Ἡπειρωτικοῦ Γηροκομείου, προσπάθεια στὴν ὁποία συνέδραμε τὸ Συμβούλιο καὶ ὁ συμπατριώτης Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου κ. Παναγιώτης Χρήστου Διευθυντῆς τοῦ Ἰδρύματος Προπατερικῶν Μελετῶν. Πλέον αὐτῶν ἐπιχορήγησε καὶ κατὰ τὰ δύο ἔτη συμπατριώτη φοιτητὴ τῆς Ἰατρικῆς καὶ ἔδωσε βοηθήματα σὲ ἀναξιοπαθοῦντες συμπατριῶτες.

Στὸ πολιτιστικὸ καὶ ψυχαγωγικὸ τομέα γιὰ τὴν μεγαλύτερη σύσφιξη τῶν δεσμῶν καὶ ἀνάπτυξη αἰσθημάτων ἀγάπης καὶ ἀλληλεγγύης μεταξὺ τῶν συμπατριωτῶν πραγματοποιήθηκαν στὴν αἴθουσα τῆς Ἑστίας 4 συνεστιάσεις πού ἐσημείωσαν μεγάλη ἐπιτυχία, δύο τέϊα Κυριῶν ἕνας παιδικὸς χορὸς, καθὼς καὶ τὸ πατροπαράδοτο κόψιμο τῆς βασιλόπιττας καὶ κατὰ τὰ δύο ἔτη μὲ ἀνάλογο ψυχαγωγικὸ πρόγραμμα. Ἐπὶ πλέον ὁ ἐτήσιος χορὸς τῆς Ἑστίας κατὰ τὸν πρῶτο χρόνο πού ἔγινε στὴν Στρατιωτικὴ Λέσχη Θεσσαλονίκης ἐσημείωσε μεγάλη ἐπιτυχία. Γιὰ τὴν ὀργάνωση μουσικοχορευτικῶν βραδῶν καὶ ἄλλων ἐκδηλώσεων πολιτιστικοῦ ἢ ψυχαγωγικοῦ περιεχομένου ἐγκρίθηκε ἀναγκαία ἢ ἀγορὰ ἑνὸς πιάνου ἢ ὁποία καὶ πραγματοποιήθηκε ἀντὶ ἀξίας 60.000 δραχμῶν. Τέλος παραχωρήθηκε ἡ αἴθουσα τῆς Ἑστίας δωρεάν γιὰ τὶς γενικὲς συνελεύσεις τῶν Ἡπειρωτικῶν Ἀδελφοτήτων, καθὼς καὶ γιὰ συνεδριάσεις καὶ διάφορες ἄλλες ἐκδηλώσεις ἄλλων πολιτιστικῶν σωματείων τῆς Θεσσαλονίκης ὅπως στὸ σύλλογο Μουσικῶν Βορείου Ἑλλάδος στὸ Σύλλογο τοῦ Λαογραφικοῦ καὶ Ἐθνολογικοῦ Μουσείου Μακεδονίας, στὸ Σύλλογο ἐπιστημόνων Γυναικῶν, στὸ Σύλλογο Ρόταρακ κ.λ.π.

Πολύπλευρες ἐπίσης δραστηριότητες ἀνέπτυξε ἡ Νεολαία τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἑστίας στὴν 2/ετία πού πέρασε μὲ ἀποτέλεσμα ν' ἀνταποκριθεῖ ἀπόλυτα στὸν προορισμὸ τῆς καὶ ν' ἀποσπάσει κατὰ τὴν γενικὴ συνέλευση τὰ συγχαρητήρια καὶ τὸν δημόσιο ἔπαινο τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου καὶ τῶν παρισταμένων συμπατριωτῶν μας. Μερικὲς ἀπὸ τὶς δραστηριότητες τῆς Νεολαίας ἦσαν οἱ ἑξῆς:

Συμμετοχὴ σὲ ὅλες τὶς ἐθνικὲς καὶ πολιτιστικὲς ἐκδηλώσεις τῆς Ἑστίας. Ὁργάνωση ἐκδρομῶν σὲ διάφορα ἐπαρχιακὰ κέντρα τῆς Βορείου Ἑλλάδος καὶ τῆς Θεσσαλίας ὅπου ὑπάρχουν Ἡπειρωτικοὶ Σύλλογοι γιὰ τὴ σύσφιξη τῶν σχέσεων μὲ τοὺς νέους τῶν Συλλόγων αὐτῶν, καθὼς καὶ ἐκδρομὴ διαρκείας 6 ἡμερῶν στὶς ἀκριτικὲς περιοχὲς τῶν ἐπαρχιῶν Παγωνίου, Κονίτσης καὶ Δυτικοῦ Ζαγορίου τῆς ἰδιαιτέρας μας πατρίδας, καὶ διανομὴ δώρων στοὺς φρουροὺς τοῦ φυλακίου Κακαβιάς. Ὁργάνωση χορευτικῶν βραδυνῶν στὶς γιορτὲς τῶν χριστουγέννων τοῦ νέου ἔτους καὶ τῆς ἀποκριᾶς. Ὁργάνωση δεξιώσεως πρὸς τιμὴν τῶν

πρώην ἐφόρων τῆς Νεολαίας τῆς Ἑστίας ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς της μέχρι σήμερα. Ἐκδοσι καλλιτεχνικοῦ ἡμερολογίου τὸν πρῶτο χρόνο μὲ μεταλλικὸ περίβλημα τὴν ἐκκλησία παρηγορίτισσα τῆς Ἄρτας. Καὶ τέλος σὰν ἀποκορύφωμα τῶν ἀγῶνων καὶ Χριστιανικῶν τοὺς αἰσθημάτων πρὸς τὸν πλησίον τὴν δωρεὰν κατ' ἐπανάληψη αἰμοδοσία πρὸς τὸν Ἐρυθρὸ Σταυρὸ καὶ στὰ Νοσοκομεῖα τῆς Θεσσαλονίκης Ἱπποκράτειο καὶ ΑΧΕΠΑ. Ξεχωριστὴ θέση στὰ πεπραγμένα ἔχει ἡ ἠθικὴ καὶ ὑλικὴ συναρπαστασὴ πρὸς τὴν Ἑστία τῆς Ἐπιτροπῆς Βορειοηπειρωτικοῦ Ἀγῶνος Βορείου Ἑλλάδος ποὺ παλαιότερα δώρησε στὴν Ἑστία μιὰ μεγάλη βιτρίνα ἀξίας 63.000 δρχ. γιὰ τὴν τοποθέτησιν τῶν Ἡπειρωτικῶν στολῶν σὲ κοῦκλες, ἑνὸς ΠΙ-ΚΑΠ μὲ μεγαφωνικὴ συσκευὴ ἀξίας 18.000 δρχ. καὶ τελευταία ἓνα πλήρες συγκρότημα ΠΙΓΚ-ΠΟΓΚ ἀξίας 12.000 δρχ. καθὼς καὶ προσφορὰ 10.000 δραχμῶν γιὰ τοὺς σκοποὺς τῆς Νεολαίας.

Μιὰ ἄλλη ἐκδήλωσι ποὺ ἀξίζει τὸν κόπο ν' ἀναφερθεῖ στὸ 6/μηνο ποὺ μᾶς πέρασε ἦταν ὁ ἐτήσιος χορὸς τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἑστίας ποὺ ὀργανώθηκε καὶ πραγματοποιήθηκε στὶς 15 Μαρτίου στὴν πολυτελέστατη αἴθουσα τοῦ Ξενοδοχείου ΚΑΨΗΣ.

Ἦταν πράγματι μιὰ ἀξέχαστη βραδυὰ τὴν ὁποία τίμησαν μὲ τὴν παρουσία τοὺς πολλοὶ συμπατριῶτες Ἡπειρωτῆς καὶ Βορειοηπειρωτῆς καθὼς καὶ φίλοι τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἑστίας, μεταξύ τῶν ὁποίων καὶ ὁ Ὑφυπουργὸς Οἰκονομικῶν κ. Μποκοβός.

Ἡ ὅλη ἐκδήλωσι εἶχε καθαρὰ Ἡπειρωτικὸ χαρακτῆρα ἀφοῦ κατὰ τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ χρόνου ἐπικρατοῦσαν οἱ Ἡπειρωτικοὶ χοροὶ ἀπὸ Ἡπειρωτικὴ ὀρχήστρα ποὺ εἰδικὰ εἶχε μετακληθεῖ ἀπὸ τὰ Γιάννινα πρὸς τὸν σκοπὸ αὐτὸ καὶ ποὺ διακόπτονταν κατὰ ἀραιὰ χρονικὰ διαστήματα ἀπὸ Εὐρωπαϊκὴ μουσικὴ.

Μὲ μεγάλη ἐπιτυχία στὴν ἀρχὴ τοῦ χοροῦ ἐμφανίστηκε τὸ χορευτικὸ συγκρότημα τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἑστίας ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ νέους καὶ νέες, μὲ τοπικὲς φορεσιὰς ἀπὸ ὅλα τὰ διαμερίσματα τῆς Ἠπείρου, καὶ ποὺ μὲ τοὺς Ἡπειρωτικοὺς χοροὺς ποὺ χόρευε μὲ μεγάλη δεξιότητιὰ σκόρπισε ρίγη συγκινήσεως καὶ χαρᾶς σ' ὅλους τοὺς παρευρισκομένους ποὺ τὸ καταχειροκρότησαν.

Ένα από τα τελευταία διοικητικά Συμβούλια της 'Ηπειρωτικής Έστιας Θεσ' νίκης που πολλά από τὰ μέλη του μετέχουν και στο

ΑΠΟ ΤΗ ΔΡΑΣΗ ΤΩΝ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΩΝ
ΚΑΙ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Ὁ πολιτιστικὸς Σύλλογος Ἀρτινῶν Θεσσαλονίκης.

Στις 16 Μαΐου συνήλθαν στὴν αἴθουσα τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἑστίας σὲ γενικὴ συνέλευση τὰ μέλη τοῦ νεοιδρυθέντος πολιτιστικοῦ συλλόγου Ἀρτινῶν Θεσσαλονίκης καὶ ἐκλέξανε τὸ πρῶτο Διοικητικὸ Συμβούλιο πὸ ἀποτελέσθηκε ἀπὸ τοὺς παρακάτω:

Πρόεδρος Κωνσταντῖνος Τσιλιγιάννης Δικηγόρος.

Ἀντιπρόεδρος Βασίλειος Κουκιᾶς Ἴατρος.

Γενικὸς Γραμματέας Ἐλευθέριος Μανόπουλος Δικηγόρος

Ταμίας Σωτήριος Ἀγόρος Ἀξιωματικὸς ε.α.

Σύμβουλος Δημήτριος Σταύρου ὑπάλληλος ΟΤΕ

« Λάμπρος Φράγκος Αὐτοκινητιστής.

« Θεοχάρης Σάλλας Λογιστής.

Ἐξελεκτικὴ Ἐπιτροπὴ

Ἄρης Γαλανὸς Γενικὸς Ἐπιθεωρητὴς Σωματικῆς Ἀγωγῆς.

Ἄθανάσιος Καλαμπόκης Ἀξιωματικὸς ε.α.

Ἰωάννης Κοντογιάννης Ἀξιωματικὸς ε.α.

Οἱ Ἀδελφότητες Παλαιοπυργιῶν Μεροπαίων καὶ κακολακκιτῶν Θεσσαλονίκης.

Οἱ Ἀδελφότητες Παλαιοπυργιῶν Μεροπαίων καὶ Κακολακκιτῶν Θεσσαλονίκης τῆς ἐπαρχίας Παγωνίου στὶς 8 Μαρτίου ἔδωσαν μὲ μεγάλη ἐπιτυχία τὸν ἐτήσιο χορὸ τους στὴν αἴθουσα τοῦ Ξενοδοχείου Καψῆς Θεσσαλονίκης μὲ Ἡπειρωτικὰ ὄργανα. Οἱ ἴδιες Ἀδελφότητες τὴν 1η Ἰουνίου ἐπραγματοποίησαν ἡμερήσια ἐκδρομὴ στὴν ἐξαιρετικὴ τοποθεσία Ἅγιος Πρόδρομος Χαλκιδικῆς μὲ συμμετοχὴ πολλῶν συμπατριωτῶν καὶ φίλων ἐπίσης μὲ συνοδεία Ἡπειρωτικῶν Ὀργάνων.

Ἡ Ἀδελφότητα Κάτω Μεροπαίων Θεσσαλονίκης.

Στις 3 Φεβρουαρίου ἡ ἀδελφότητα Κάτω Μεροπαίων Θεσσαλονίκης τῆς Ἐπαρχίας Παγωνίου, ἐπραγματοποίησε τὴν ἐτήσια γενικὴ συνέλευση τῶν μελῶν της στὴν αἴθουσα τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἑστίας κατὰ τὴν ὁποία ἐγινε ἀπολογισμὸς τῶν πεπραγμένων τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου καὶ ἀρχαιρεσίες γιὰ τὴν ἐκλογὴ νέου Διοικητικοῦ Συμβουλίου. Ἐν συνεχείᾳ ἐγινε προγραμματισμὸς τῶν ἔργων πὸ θὰ ἐκτελέσει ἡ Ἀδελφότητα στὴ γενέτειρά τους.

Τὸ νέο Διοικητικὸ Συμβούλιο ἀποτελέσθηκε ἀπὸ τοὺς ἑξῆς:

Πρόεδρος Θεοφάνης Βλάχος
 Ἀντιπρόεδρος Ἀχιλλεὺς Ράπτης
 Γενικὸς Γραμματέας Γρηγόριος Ζῶης
 Ταμίας Ἀλέξανδρος Παπακώστας
 Σύμβουλος Ἀθανάσιος Διαμάντης
 » Ἐμμανουήλ Πρίντζης
 » Παναγιώτης Καλιαρέκος.

Ἄ Ο Σύνδεσμος Ρουσιωτῶν Θεσσαλονίκης.

Ἄ Ο Σύνδεσμος Ρουσιωτῶν Θεσσαλονίκης τῆς Ἐπαρχίας Παγωνίου στὶς 28 Μαΐου ἐπραγματοποίησε τὴν ἐτήσια γενικὴ συνέλευση τῶν μελῶν τῆς στὴν αἴθουσα τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἐστίας κατὰ τὴν ὁποία ἐγίνε ἀπολογισμὸς τῶν πεπραγμένων τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου καὶ ἐπακολούθησαν ἀρχεραϊρεσίες γιὰ τὴν ἀνάδειξη νέου Διοικητικοῦ Συμβουλίου καὶ ἐν συνεχείᾳ συζητήθηκαν διάφορα θέματα ποὺ ἀφοροῦν τὴν γενέτειρά τους.

Τὸ νέο Διοικητικὸ Συμβούλιο ἀποτελέσθηκε ἀπὸ τοὺς παρακάτω:

Πρόεδρος Λεωνίδας Παπᾶς
 Ἀντιπρόεδρος Πέτρος Μπετζούνης
 Γενικὸς Γραμματέας Νικόλαος Δάσιος
 Ταμίας Εὐάγγελος Καραπάνος
 Σύμβουλος Μιλτιάδης Κυριακίδης
 « Θεοφάνης Γεράσης
 « Θεοφάνης Παπᾶς

Κατὰ τὴν γενικὴ συνέλευση ἀπενεμήθηκε στὸν μέχρι τελευταία πρόεδρο τοῦ Συνδέσμου Κο Γεώργιο Βλάχο ὁ τιμητικὸς τίτλος τοῦ ἐπίτιμου Προέδρου σὲ ἀναγνώριση τῶν ὑπηρεσιῶν ποὺ προσέφερε τόσο στὸ Σύνδεσμο ὅσο καὶ στὴ γενέτειρά του.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

ΔΥΟ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ

α) Τοῦ κ. Ροδόλφου Ἐλευθεριάδη

Ἡ Ἡπειρωτικὴ Ἑστία συνεχίζοντας τὶς δραστηριότητές της στὸν καλλιτεχνικὸ τομέα παρουσίασε στὸ κοινὸ τῆς Θεσσαλονίκης καὶ ἰδιαίτερα στὸν καλλιτεχνικὸ κόσμο τὴν ἔκθεση ζωγραφικῆς τοῦ ἐξαιρετικοῦ ζωγράφου Θεσσαλονικέως κ. Ροδόλφου Ἐλευθεριάδη τὰ ἔργα τοῦ ὁποίου ἔχουν μίαν ἐντελῶς νέα τεχνοτροπία ποὺ στηρίζεται στὸν μεταφυσικὸ συμβολισμό.

Ὁ ζωγράφος Ροδόλφος Ἐλευθεριάδης γεννήθηκε καὶ μεγάλωσε στὴν Θεσσαλονίκη καὶ σπούδασε ζωγραφικὴ στὴν Ἀνωτάτη Σχολὴ Καλῶν Τεχνῶν τοῦ Ἀμβούργου καὶ τοῦ Κιέλου τῆς Γερμανίας. Ζωγραφικὲς του ἐργασίες ἐξέθεσε στὸ Ἀμβούργο, στὸ Κίελο στὸ Οὐϊτίν καὶ στὴν Κολωνία τῆς Γερμανίας.

Ἀπὸ τὸ 1973 ζεῖ καὶ ἐργάζεται στὶς Ἠνωμένες Πολυτεῖες τῆς Ἀμερικῆς ὅπου παρουσίασε πολλὰ ζωγραφικὰ ἐργασίες στὸ Χούστον τοῦ Τέξας, Κολοράντο, Σπρίνγκ, καὶ στὸ Σάν Φραντσίσκο ὅπου μόνιμα διαμένει.

Ἡ ἔκθεσή του ποὺ ἐσημείωσε ἐξαιρετικὴ ἐπιτυχία καὶ τὴν ἐπεσκέφθηκαν πολλοὶ Θεσσαλονικεῖς ἔγινε στὴν αἴθουσα τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἑστίας καὶ κράτησε ἀνοικτὴ ἀπὸ τὶς 13-27 Ἀπριλίου.

β) Τοῦ κ. Θεοδώρου Κόκκινου

Ἡ δευτέρη ἔκθεση ποὺ ὀργάνωσε ἡ Ἡπειρωτικὴ Ἑστία στὰ πλαίσια τῶν καλλιτεχνικῶν της δραστηριοτήτων ἦταν τοῦ Ἡπειρωτικῆς καταγωγῆς Θεσσαλονικέως ζωγράφου κ. Θεοδώρου Κόκκινου.

Ὁ κ. Κόκκινος εἶναι αὐτοδίδακτος καὶ ζωγραφίζει ἀπὸ τὰ παιδικὰ του χρόνια.

Τὰ ἐγκαίνια τῆς ἐκθέσεως αὐτῆς ἔγιναν στὶς 19 Μαΐου παρουσία τοῦ προέδρου καὶ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἑστίας πολλῶν καλλιτεχνῶν καὶ πλήθους ἐπισκεπτῶν, ἀπὸ τὸ φιλότεχνο κοινὸ τῆς Θεσσαλονίκης. Τὰ ἐγκαίνια ἐκαλύφθησαν τηλεοπτικὰ ἀπὸ συνεργεῖο τῆς ΥΕΝΕΔ, καὶ ἀπὸ τὴν Ἐφημερίδα Ἑλληνικὸς Βορρᾶς.

Ὁ καλλιτέχνης μὲ τὸ πηγαῖο ταλέντο του παρουσίασε 60 ἐξαιρετικὰ ἔργα παρμένα ὅλα ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ φύση. Τὰ ἔργα του προβληματίζουν τὸν ἐπισκέπτη ἀφήνοντας πίσω ἀπὸ τὸ πρόβλημα νὰ διαφαίνεται ἡ σωστὴ λύση.

Ἡ ἔκθεση ἦταν ἀνοικτὴ ἀπὸ τὶς 19-31 Μαΐου.

Ἡ Ἀθηνᾶ ἡ Θεὰ τῆς σοφίας τῆς Ἀρχαιότητος ἓνα ἀπὸ τὰ πρῶτα καλὰ ἔργα τοῦ ζωγράφου Ροδόλφου Ἐλευθεριάδη.

Σπίτι σέ χωριό τής Ἠπείρου ἓνα ἀπό τὰ πιό χαρακτηριστικά ἔργα τοῦ ζωγράφου Θεόδωρου Κόκκινου.

Τμήμα τής Νεολαίας τής Ἠπειρωτικῆς Ἑστίας μέ τοπικές ἐνδυμασίες.

ΑΠΟ ΤΗ ΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Ἡ Νεολαία μας πὸ ἀποτελεῖ τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἑστίας κατὰ τὸ 6/μηνο χρονικὸ διάστημα πὸ μᾶς πέρασε ἔχει νὰ ἐπιδείξει μιὰ πλούσια δράση σὲ ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς δραστηριότητάς της.

Ἔτσι ἐκτὸς ἀπὸ τὴ συνεχῆ καθημερινὴ παρουσία της στὴν πολιτισμένη αἶθουσα τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἑστίας πὸ τῆς δίνει ζωὴ καὶ κίνηση ἐκτὸς ἀπὸ τὸ χορευτικὸ συγκρότημα πὸ διαρκῶς βρίσκεται σὲ δράση ἐξασκούμενο στοὺς ὑπεροχους παραδοσιακοὺς τοπικοὺς χοροὺς μας παρουσίασε καὶ τὶς ἐξῆς ἑκτακτες δραστηριότητες.

Ὁργάνωσε συνεστίαση μὲ ἀποστολὴ ἀπὸ 130 μέλη Ἑλληνοαυστραλῶν φοιτητῶν πὸ εἶχε ἔλθει στὴν Ἑλλάδα ὡς προσκεκλημένη τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ μετὰ τὴν Ἀθήνα καὶ ἄλλες πόλεις τῆς Νοτίου Ἑλλάδος ἐπεσκέφθηκε καὶ τὴ Θεσσαλονίκη. Σ' αὐτὴ τὴ συνεστίαση πὸ πραγματοποιήθηκε στὶς 5 Ἰανουαρίου ἔγινε τὸ κόψιμο τῆς βασιλόπιττας τῆς Νεολαίας καὶ χορεύτηκαν Ἡπειρωτικοὶ χοροὶ ἔτσι ὥστε οἱ Ἑλληνοαυστραλόπαιδες ἔλαβαν μιὰ γεύση τῶν Ἑλληνικῶν καὶ ἰδιαίτερα τῶν Ἡπειρωτικῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων. Γιὰ τὴν ἐκδήλωση αὐτὴ στὴν ὁποία μετεῖχε καὶ τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἑστίας ἐκτὸς ἀπὸ τὶς εὐχαριστίες τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ἀποστολῆς Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου ΣΥΝΔΕΥ τῆς Αὐστραλίας κ. Παπαδημητρίου, τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἑστίας δέχθηκε τηλεφωνικῶς καὶ τὰ συγχαρητήρια τοῦ ἀρμόδιου ἐπὶ θεμάτων μεταναστεύσεως Ὑφυπουργοῦ Ἐξωτερικῶν κ. Ἀνδριανοπούλου. Ὁργάνωσε ἀποκρηάτικο χορὸ τῶν μελῶν της στὴν αἶθουσα τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἑστίας.

Τὸ χορευτικὸ συγκρότημα ἔλαβε μέρος στὸν ἐτήσιο χορὸ τοῦ Πανηπειρωτικοῦ Συλλόγου τῆς Λάρισας ὕστερα ἀπὸ πρόσκλησή του.

Μέλη τῆς Νεολαίας προσέφεραν αἶμα ἐντελῶς δωρεὰν γιὰ τὶς κινδυνεύουσες ἀσθενεῖς συμπατριώτισσες Ἀριστέα Κλωστὰ καὶ Ἐλένη Χατζῆ.

Ἀπέστειλε συγχαρητήριο τηλεγράφημα στὸν συμπατριώτη Ἀντιστράτηγο κ. Ἀγαμέμνονα Γκράτσιο γιὰ τὴν προαγωγή του καὶ τὴν ἀνάληψη τῶν καθηκόντων του ὡς ἀρχηγοῦ τοῦ ΓΕΕΘΑ.

ΤΟ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΑΛΑΚΤΟΣ ΣΤΟ ΚΑΛΠΑΚΙ

Το εργοστάσιο επεξεργασίας γάλακτος στο Καλπάκι είναι το μοναδικό εργοστάσιο στην άκριτική Έπαρχία Παγωνίου και αποτελεί κόσμημα για την περιοχή αυτή.

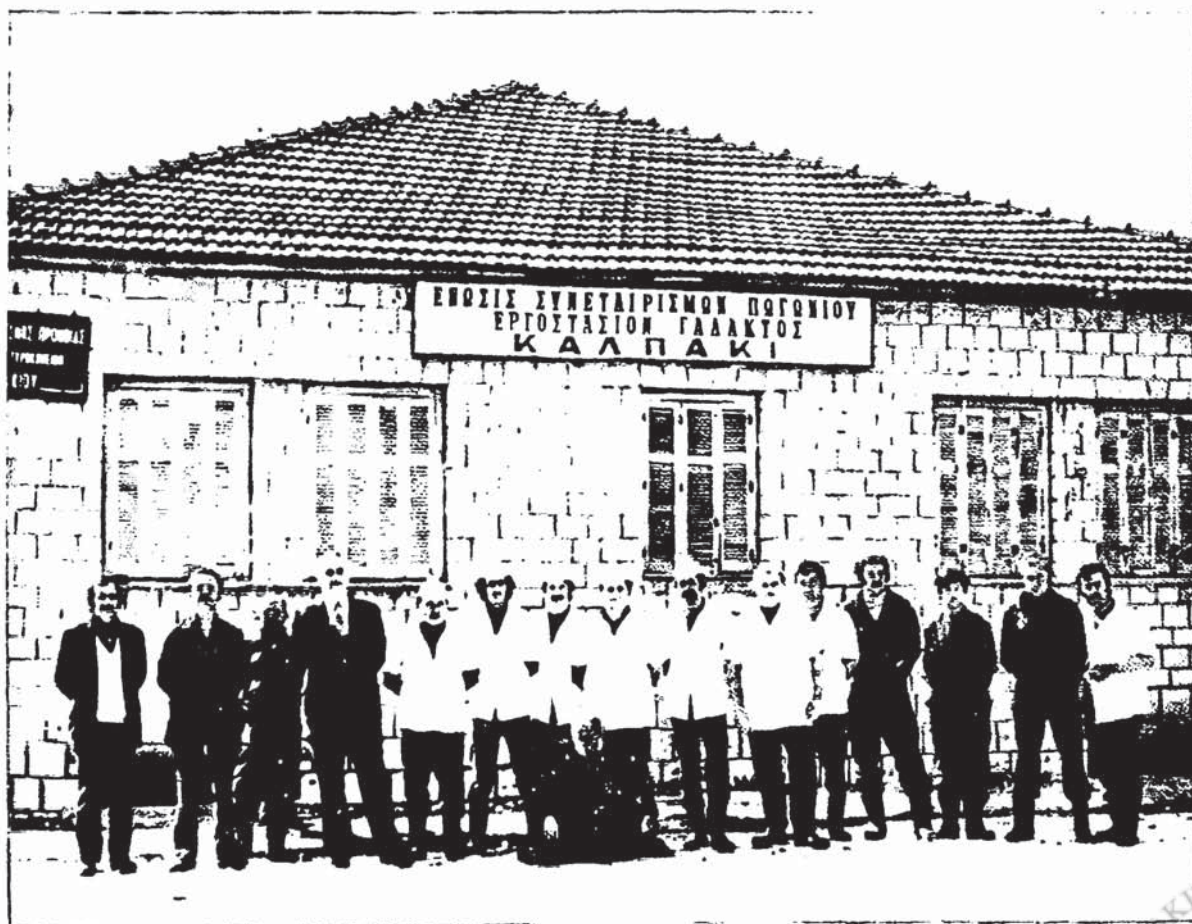
Ίδρύθηκε το 1960 από την Ένωση Γεωργικών Συνεταιρισμών Παγωνίου και λειτουργεί επί καθαρά συνεταιριστικής βάσεως αξιοποιώντας σε σύγχρονες εγκαταστάσεις το πρόβειο και κατσικίσιο γάλα των κτηνοτρόφων των άκριτικών χωριών της περιοχής αυτής.

Το μεγαλύτερο μέρος του γάλακτος γίνεται εκλεκτής ποιότητας τυρί φέτα σε βαρέλια και το υπόλοιπο γραβιέρα επίσης εκλεκτής ποιότητας, και βούτυρο.

Ένα μέρος από τη φέτα εξάγεται στην Αμερική και το υπόλοιπο καθώς και η γραβιέρα και το βούτυρο διατίθενται στην εσωτερική αγορά.

Στην Ένωση Γεωργικών Συνεταιρισμών Παγωνίου αξίζει κάθε έπαινος για την προσπάθειά της αυτή της αξιοποίησής της γαλακτοπαραγωγής των άκριτικών χωριών μας.

Την αντιπροσωπεία του εργοστασίου στη Θεσσαλονίκη την έχει ή Ο.Ε. Γ. Τζόβας και Θ. Βλάχος.

Το εργοστάσιο γάλακτος στο Καλπάκι με το διοικητικό και τεχνικό προσωπικό του.

ΣΤΗΛΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΙΔΗΣΕΩΝ

Ήπειρωτική στέγη Γραμμάτων και Τεχνών.

Προκήρυξη λογοτεχνικών και καλλιτεχνικών διαγωνισμών.

Ἡ Ἑπειρωτικὴ Στέγη Γραμμάτων καὶ Τεχνῶν σύμφωνα μὲ τὴν διακήρυξή της τῆς 1ης Μαρτίου ἔ. ἔ., προκηρύσσει γιὰ τὸ ἔτος 1980 τοὺς ἀκόλουθους διαγωνισμοὺς.

Α. Ἐνὶ ὅλῃ τῇ Ἑλλάδῃ

1. Θεατρικοῦ ἔργου μὲ ὑπόθεση τὴν Ἑπειρωτικὴ φιλογένεια, ζωὴ καὶ δράση.
2. Διηγήματος.
3. Ποιήματος.
4. Ζωγραφικῆς.
5. Χαρακτικῆς.

Γιὰ καθέναν ἀπὸ τοὺς ἀνωτέρω διαγωνισμοὺς θὰ δοθοῦν τρία βραβεῖα ἀξίας 10.000, 5.000 καὶ 2.000 δραχμῶν. Ὅσοι συνολικὰ θὰ διατεθεῖ ποσὸν 90.000 δραχμῶν.

Στοὺς παραπάνω διαγωνισμοὺς μποροῦν νὰ πάρουν μέρος οἱ Ἑπειρωτικῆς καταγωγῆς λογοτέχνες καὶ καλλιτέχνες ἀνεξαρτήτως τόπου διαμονῆς.

Β. Ἐνὶ ὅλῃ τῇ Ἑπιρῷ.

1. Διηγήματος.
2. Ποιήματος.
3. Ζωγραφικῆς.
4. Καλλιτεχνικῆς φωτογραφίας.

Γιὰ καθέναν ἀπὸ τοὺς διαγωνισμοὺς τῆς σειρᾶς Β. θὰ δοθοῦν τρία χρηματικὰ βραβεῖα ἀξίας 5.000, 3.000 καὶ 2.000 δραχμῶν. Ὅσοι συνολικὰ θὰ διατεθεῖ ποσὸν 40.000 δραχμῶν.

Στοὺς διαγωνισμοὺς αὐτοὺς μποροῦν νὰ πάρουν μέρος μαθητὲς καὶ μαθήτριες τῶν Γυμνασίων καὶ Λυκείων τῆς Ἑπιρῷ ἀνεξαρτήτως τόπου καταγωγῆς.

Γ. Παιδικοῦ σχεδίου μεταξὺ τῶν μαθητῶν Ε. καὶ ΣΤ. τάξεως τῶν Δημοτικῶν Σχολείων τῆς Ἑπιρῷ ἀνεξαρτήτως τόπου καταγωγῆς. Θὰ δοθοῦν βραβεῖα ἀξίας 5.000, 3.000 καὶ 2.000 δραχμῶν. Ὅσοι συνολικὰ 10.000 δραχμῶν.

Τὰ λογοτεχνικὰ ἔργα θὰ ὑποβληθοῦν γραμμένα σὲ γραφομηχανὴ σὲ τέσσερα ἀντίγραφα. Στὸν φάκελο καὶ στὸ κείμενο ἀντὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ συγγραφέα θὰ ἀναγράφεται ψευδώνυμο, παροιμία ἢ ρητό. Ἐντὸς τοῦ φακέλου ἢ τοῦ χαρτοδέματος θὰ ὑπάρχει ἄλλος μικρὸς φάκελος μὲ τὸ ἴδιο ψευδώνυμο, κ.λ.π. Ἐντὸς τοῦ μικροῦ φακέλου θὰ ὑπάρχει κάρτα μὲ τὸ πραγματικὸ ὀνοματεπώνυμο καὶ τὴν διεύθυνσή του καθὼς καὶ σύντομο βιογραφικὸ σημεῖωμα.

Τὰ λογοτεχνικὰ κείμενα θὰ ὑποβληθοῦν μέχρι 30 Σεπτεμβρίου ἔ.ἔ. 1980 στὰ Γραφεῖα τῆς «Στέγης», ὁδὸς Γεωργίου Β. ἀρ. 21.

Τὰ ἔργα τῶν μαθητῶν θὰ ἀποσταλοῦν ἀπὸ τις διευθύνσεις τῶν σχολείων τοὺς συνοδευόμενα μὲ σχετικὸ ἔγγραφο καὶ δὲν θὰ εἶναι περισσότερα τῶν δύο γιὰ τὸ κάθε εἶδος μέχρι 20-10-1980.

Τὰ ἔργα ζωγραφικῆς, χαρακτηριστικῆς, καλλιτεχνικῆς φωτογραφίας καὶ σχεδίου πρέπει νὰ σταλοῦν στὰ Γραφεῖα τῆς «Στέγης» μέχρι 15 Νοεμβρίου στὴν ἴδια ὡς ἄνω διεύθυνση.

• Πρέπει νὰ εἶναι ἀνυπόγραφα ἢ μὲ καλυμμένη τὴν ὑπογραφή καὶ νὰ φέρουν στὸ πίσω μέρος τοῦ πίνακος πενταψήφιο ἀριθμὸ. Θὰ συνοδεύονται ἀπὸ σφραγισμένο φάκελο, στὸν ὁποῖον ἐξωτερικῶς θὰ ἀναγράφεται μόνον ὁ ἴδιος πενταψήφιος ἀριθμὸς τοῦ πίνακος. Ἐντὸς τοῦ φακέλου θὰ ἀναγράφεται τὸ ὀνοματεπώνυμο καὶ σύντομο βιογραφικὸ σημεῖωμα γιὰ ὅσους εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀναφέρεται ἢ Ἡπειρωτικὴ καταγωγή.

Τὰ θέματα καὶ οἱ διαστάσεις τῶν ἔργων εἶναι ἐλεύθερα πλὴν τῆς καλλιτεχνικῆς φωτογραφίας, ὅπου οἱ διαγωνιζόμενοι ὑποχρεοῦνται νὰ στείλουν μόνον ἀσπρόμαυρες φωτογραφίες διαστάσεων 30X40.

Ὅσοι ἐκ τῶν διαγωνιζομένων ἐπιθυμοῦν νὰ λάβουν μέρος μὲ περισσότερα ἔργα, πρέπει νὰ ἀποστείλουν μὲ διαφορετικοὺς ἀριθμούς. Ὅλα τὰ ἔργα θὰ κριθοῦν ἀπὸ τριμελεῖς ἐπιτροπές καὶ ἡ ἀπονομὴ τῶν βραβείων θὰ γίνῃ ἐντὸς τοῦ Δεκεμβρίου. Τὰ λογοτεχνικὰ ἔργα θὰ πρέπει νὰ μὴ ἔχουν δημοσιευθεῖ, τὰ δὲ καλλιτεχνικὰ δὲν θὰ πρέπει νὰ ἔχουν ἐκτεθεῖ ἢ βραβευθεῖ σὲ ἄλλους διαγωνισμούς.

Ἡ μὴ τήρηση τῶν ἀνωτέρω ὄρων συνεπάγεται τὸν ἀποκλεισμὸ τῶν ἔργων, ἀπὸ τοὺς διαγωνισμούς.

(Τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο)

Η ΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

ΒΑΣΙΛΙΚΟ

Θώρει γλυκὸ σὰν ὄνειρο κι' οἱ νόστοι μου ξυπνήσαν
μετὰ ἀπὸ δύστυχο καιρό.

Γεννήδια τοῦ βασιλικοῦ σὰν τ' ὄργανα ἤχησαν
καὶ μπήκατ' ὅλες στὸ χορό.

Οἱ δρόμοι ἀναγκαλιάσανε σὰν πασχαλιᾶς τραγούδι
στὸ μεσοχώρι κι' ἡ χαρά.

Λικνίζοντας τὸ μελαπὸ κορμὶ σὰν τὸ λουλούδι
πάνω στ' ἀγέρα τὰ φτερά.

Τὰ πόδια σας κεντούσανε στὴ γῆ χαλὶ ἀπ' νότες
κι' ἄρωμα ἀφήναν παρθενιάς

Κουλὲ μὲ τὸ κλαρίνο σου κρυφὲς χαρὲς μου πρῶτες
καὶ λαλητάρι τῆς γενιάς.

Κάμε ν' ἀνθίσουν οἱ καρδιὲς γλυκειὰ φωνὴ νὰ χἀη
καὶ νὰ ξανάρθουν τὰ παλιά.

Μιὰ Κυριακὴ ἀνηφόρισε τὸ φωτεινὸ τὸ Μάη
ἀπάνω στὸν Ἀϊλιά.

Τὸν ἦχο νὰ γρυκίσουμε καὶ μεῖς ἐδῶ στὰ ξένα
ἄχ καὶ νὰρχόμασταν ξανὰ

Στοῦ Πωγωνιοῦ τὰ χῶματα τὰ τόσα ἀγαπημένα
πὸν μόνο ἢ σκέψι μας γυρνᾶ.

ΑΝΘΟΣ ΠΩΓΩΝΙΤΗΣ

ΚΡΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΜΑΣ

Συνεχίζεται ή επαινετική κριτική και τὰ ἐγκώμια γιὰ τὸ περιοδικό μας ἀπὸ πολλοὺς συμπατριῶτες, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ πολλὰς ἄλλες προσωπικότητες φίλους τῆς Ἑπείρου καὶ τῆς Ἑπειρωτικῆς Ἑστίας.

• Νὰ τι γράφει γιὰ τὸ προηγούμενο τεῦχος μας στὴν Ἐφημερίδα Μακεδονία τῆς Θεσσαλονίκης τῆς 10.4.1980 ὁ κριτικὸς συνεργάτης της κ. Χ. Λαμπρινὸς Πρόεδρος τῆς Ἑνώσεως Συντακτῶν Βορείου Ἑλλάδος.

Ὁ παλμὸς καὶ οἱ πνευματικὲς ἐνατενίσεις τῆς Ἑπείρου.

Ἡ Ἑπειρος εἶναι ἐξαμηνιαία περιοδικὴ ἔκδοση τῆς Ἑπειρωτικῆς Ἑστίας Θεσσαλονίκης καὶ ἡ τελευταία της ἔκδοση καλύπτει τὸ δεύτερο ἐξάμηνο τοῦ 1979. Γραμμένη κατὰ περισσότερο μέρος ἀπὸ Ἑπειρῶτες καὶ μὲ θέματα ποὺ κατὰ κάποιον τρόπο ἀνάγονται στὴν Ἑπειρο, ἡ ἔκδοση αὐτὴ θὰ ἐνδιέφερε ἴσως μόνον τοὺς Ἑπειρῶτες. Ὅμως τὰ περισσότερα ἄρθρα της εἶναι τόσο ἐκλεκτὰ ὥστε προκαλεῖ τὸ ἐνδιαφέρον κάθε ἀναγνώστη καὶ σὲ πολλὰ σημεῖα συγκινεῖ μὲ τὴν ὕλη της ποὺ καλύπτει ἓνα μεγάλο φάσμα ἀπὸ κάθε εἶδους Ἑπειρωτικὲς μελέτες. Πάντως σὰν γενικὸ συμπέρασμα τὰ ὅσα περιλαμβάνονται στὸ τεῦχος αὐτὸ εἶναι πρωτότυπα καὶ ἐνδιαφέροντα. Μπορεῖ νὰ λεχθεῖ ὅτι ἡ ἔκδοση αὐτὴ ἀποπνέει τὴν πολιτιστικὴ παράδοση ποὺ ἐδημιούργησε ἡ Ἑπειρος κατὰ τὰ χρόνια τῆς σκλαβιάς καθὼς καὶ τὸ παλμὸ καὶ τὶς πνευματικὲς ἀνησυχίες καὶ ἐνατενίσεις τῆς περιοχῆς. Ἀκόμη καὶ τὸ πρῶτο δισέλιδο τὸ ἀφιερωμένο στὸν Ὀδυσσεῖα Ἑλύτη καὶ ἰδιαίτερα τὸ «ἄσμα ἡρωϊκὸ καὶ πένθιμο γιὰ τὸ χαμένο ἀνθυπολοχαγὸ τῆς Ἀλβανίας» ἀποπνέει ἡπειρωτικὴ λεβεντιά.

Πολλὰ ἀπὸ τὰ ἄρθρα ποὺ περιέχει χαρακτηριστικὸ εἶναι π.χ. τοῦ καθηγητοῦ κ. Κωνστ. Γκανιάτσα γιὰ τὴν «Χαράδρα τοῦ Βίκου, τὰ βότανα καὶ τοὺς Βικογιατροὺς κομπογιαννίτες» ποὺ περιλαμβάνει πολλὰ ἄγνωστα στοιχεῖα τῆς τοπικῆς ἡπειρωτικῆς βοτανολογίας καὶ ἐπεξηγεῖ πολλὰς λεπτομέρειες γιὰ μιὰ ἐνδιαφέρουσα καὶ ἄγνωστη ἐπιστημονικὴ πτυχὴ τῆς Ἑπείρου. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ διαπίστωση τοῦ κ. Γκανιάτσα ὅτι στὴν χαράδρα τοῦ Βίκου βρίσκονται περὶ τὰ 220 φυτικὰ εἶδη μερικὰ ἀπὸ τὰ ὁποῖα εἶναι πολὺ χρήσιμα καὶ σχεδὸν πολύτιμα γιὰ τὴν ἐπιστήμη τῆς βοτανολογίας. Ἡ εὐρύτητα τῶν θεμάτων στὴν ἔκδοση αὐτὴ προσθέτει σημαντικὰ στοιχεῖα στὴν συναρπαστικότητά της, ὅπως ἀναμνήσεις ἀπὸ τὸν πόλεμο τοῦ 40, λεπτομέρειες γιὰ ἥρωες ποὺ ἔπεσαν στὸ ἀλβανικὸ μέτωπο, βιογραφικὲς ἀνιστορήσεις, εἰδήσεις καὶ βιογραφικὰ σημειώματα γιὰ τοὺς Ἑπειρῶτες τῆς διασπορᾶς, ἀρχαιολογικὰ εὐρήματα στὴν Ἑπειρο, στοιχεῖα γιὰ τὴν παιδεία στὴν περιοχή αὐτὴ κατὰ τὴν τουρκοκρατία καὶ μιὰ εὐρύτατη ἀνασκόπηση γιὰ τὸ Δ'. Συμπόσιο Λαογραφίας τοῦ Βορειοελλαδικοῦ χώρου ποὺ ὀργάνωσε τὸ Ἴδρυμα Μελετῶν Χερσονήσου τοῦ Αἴμου στὰ Γιάννινα πρὶν ἀπὸ περίπου

ὀκτῶ μηνες, τὸν περασμένο Ὀκτώβριο. Δὲν εἶναι δύσκολο νὰ συμπεράνει κανένας ὅτι ὅλα αὐτὰ καὶ πολλὰ ἄλλα ἄρθρα ποὺ δημοσιεύονται συνθέτουν μὲ ζωντάνια καὶ παραστατικότητα τὸν παλμὸ τῆς Ἡπείρου ποὺ πάντοτε ἔπαλλε μὲ τόση ἀρμονία ταυτόχρονα μὲ τὸν παλμὸ τοῦ γένους. Ἀπὸ τὴν ἄποψη αὐτὴ «Ἡ Ἡπειρος» προσφέρει στὸν τόπο ποὺ ἀπευθύνεται καὶ στὸν ἑλληνικὸ χῶρο γενικότερα μιὰ ὑπηρεσία πολύτιμη ἐνῶ συμβάλει οὐσιαστικὰ στὴν πολιτιστικὴ πρόοδο τῆς περιοχῆς.

Ἡ Π Ε Ι Ρ Ο Σ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
 ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΕΣΤΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΕΙΝΑΙ ΚΑΙ ΘΑ ΜΕΙΝΗ ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ
 ΘΕΛΕΙ ΝΑ ΓΙΝΗ ΚΑΛΥΤΕΡΗ ΚΑΙ ΓΙ ΑΥΤΟ
 ΖΗΤΑΕΙ ΤΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ
 ΒΟΗΘΗΣΤΕ
 ΓΙΑ ΤΟ ΚΑΛΟ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ ΜΑΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΑΒΒΑΝΤΙΔΗΣ
ΒΑΣΙΛ.ΟΛΓΑΣ 124
ΤΗΛ. 841 686

αντιπροσωπος
αυτοκινητων

DATSUN

θεσσαλονικης

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ Ν.ΚΙΤΣΑΤΗΣ ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΟΣ

ΜΕΓΑΡΟΝ "ΑΧΙΛΛΕΙΟΝ",
ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ-ΒΑΣ.ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ 19 2^{ος} ορ. γρ. 30-31 ΤΗΛ. 267396 **ΘΕΣ]ΝΙΚΗ**

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Δ. ΜΠΙΜΠΑΣ ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ

ΟΙΚΙΑ: ΤΕΛΑΜΩΝΟΣ 5 307412
ΓΡΑΦΕΙΟΝ: ΦΡΑΓΚΙΝΗ 7 ΤΗΛ. 229321 - 4^{ος} οροφος **ΘΕΣ]ΝΙΚΗ**

ΙΩΣΗΦ Β. ΠΙΝΑΣ ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ

ΜΕΓΑΡΟΝ "ΑΧΙΛΛΕΙΟΝ",
ΒΑΣ.ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ 19· 4^{ος} ορ. αρ. γρ. 61-ΤΗΛ. 275808 **ΘΕΣ]ΝΙΚΗ**

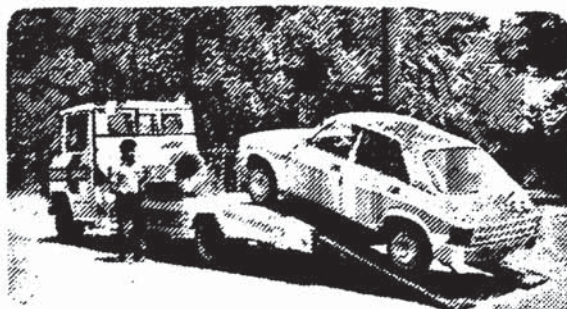
ΕΠΙΠΛΟΠΟΙΪΑ ΚΛ. ΒΟΤΣΑΡΗ

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΝ-ΕΚΘΕΣΙΣ : ΣΚΡΑ 4 - ΤΗΛ. 268 596 **ΘΕΣ]ΝΙΚΗ**

EXPRESS SERVICE

μέ 100 δρχ. τό μήνα

Όδική βοήθεια σ' όλη τήν Έλλάδα μέ έλικόπτερο
καί μ' ένα στόλο αۆτοκινήτων
πού έξυπηρετούν ούσιαστικά
μέρα καί νύχτα τούς συνδρομητές.

Τεχνικός έλεγχος σύμφωνα
μέ τόν Νέο Κώδικα όδικής κυκλοφορίας.

Έγγραφή συνδρομητών
Τηλ.: 828.155 - 813.501
Κωνσταντινουπόλεως 91,
Θεσσαλονίκη.

manager ae

EXPRESS SERVICE

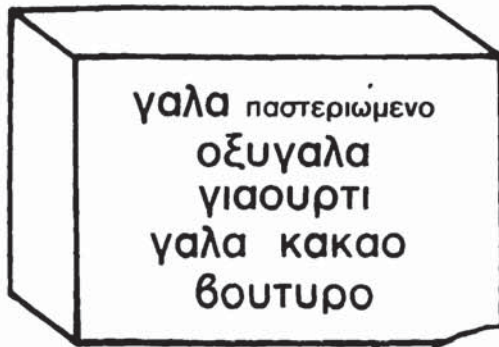
"μέρα νύχτα κοντά σας.."

ΔΩΔΩΝΗ ΑΕ

προϊόντα _____

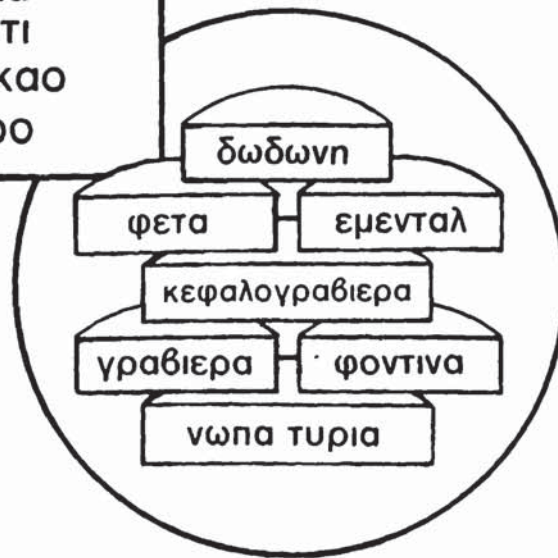
_____ γαλακτος

μεταξυ

των πρωτων

τα πρωτα

ΔΩΔΩΝΗ ΑΕ

ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ
ΓΑΛΑΚΤΟΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

7ο ΧΛΜ. ΕΘΝ. ΟΔΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ - ΗΓΟΥΜ/ΤΣΗΣ
ΤΗΛ. : (0651) 6 1244 - 6 1256 - 6 1493 - 6 1388

ΙΩΑΝΝΙΝΑ

**ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑΙ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ
ΕΥΛΟΥΡΓΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ**

**ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΠΙΝΑΣ
ΦΙΝΤΙΟΥ 18 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ**

VASILIOS PINAS

FINDIOY 18 THESSALONIKI TEL. 516-769, 517-095

Α. ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ

Ετομοπαράδοτα
ΕΜΠΟΡΙΑ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ
ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΑΝΤΑΛΛΑΓΑΙ

ΕΚΘΕΣΙΣ: ΒΑΣ ΟΛΓΑΣ 192 ΤΗΛ 412-268

ΣΥΝΕΡΓΕΙΑ: Ζ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ 9 ΣΤ. ΜΑΡΤΙΟΥ ΤΗΛ. 413-825

CITROËN ^ GS

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

'Από τὴ Θεσσαλονίκη	Σελ. 1
'Ιταλικοὶ μαστραπάδες μὲ 'Ελληνικὰ στιχοπλάκια Β. Κυριαζοπούλου καὶ Α. Χαριτωνίδου	» 3
'Η 'Ηπειρωτικὴ 'Εστία δεξιώθηκε τὸν κ. 'Αβέρωφ-Τοσίτσα . . .	» 6
'Η χαράδρα τοῦ Βίκου, τὰ βότανα καὶ οἱ βικόγιατροι κομπογιαννίτες Κ. Γκανιάτσα	» 7
Φίλιππος Δραγούμης.	» 20
Τὸ ἄδοξο τέλος μιᾶς ἐπιδρομῆς. Γ. Σαραλῆ	» 22
'Ο Περικλῆς Βιζουκίδης καὶ ἡ ἱστορικὴ ἀλήθεια	» 28
Οἱ σεισμοὶ τῆς Θεσπρωτίας	» 30
Τὸ Βορειοηπειρωτικὸ σὲ νέα φάση	» 31
'Η πανέμορφη Σαμαρίνα μιὰ κωμόπολη στὰ σύνορα τῆς Δυτικῆς Μα- κεδονίας καὶ τῆς 'Ηπείρου. Ε. Βαδίλη	» 33
'Απὸ τὴ ζωὴ καὶ τὴν κίνηση τῆς ἰδιαιτέρας μας πατρίδας.	» 38
Εἴκοσι τ' ἄλωνάρι (ποίημα). Χ. Ζιτσαίας	» 43
'Απὸ τὴ σύγχρονη δράση τῆς 'Ηπειρωτικῆς 'Εστίας	» 44
'Απὸ τὴ δράση τῶν 'Ηπειρωτικῶν 'Αδελφοτήτων καὶ Συλλόγων στὴ Θεσσαλονίκη	» 49
Καλλιτεχνικὲς ἐκδηλώσεις. Δύο ἐκθέσεις ζωγραφικῆς	» 51
'Απὸ τὴ δράση τῆς νεολαίας τῆς 'Ηπειρωτικῆς 'Εστίας	» 54
Τὸ ἐργαστάσιον ἐπεξεργασίας γάλακτος στὸ Καλπάκι	» 55
Στήλη φιλολογικῶν εἰδήσεων	» 56
Βασιλικὸ (ποίημα). Α. Πωγωνίτη	» 58
Κρίσεις γιὰ τὸ περιοδικὸ μας	» 59

